

Magiszter

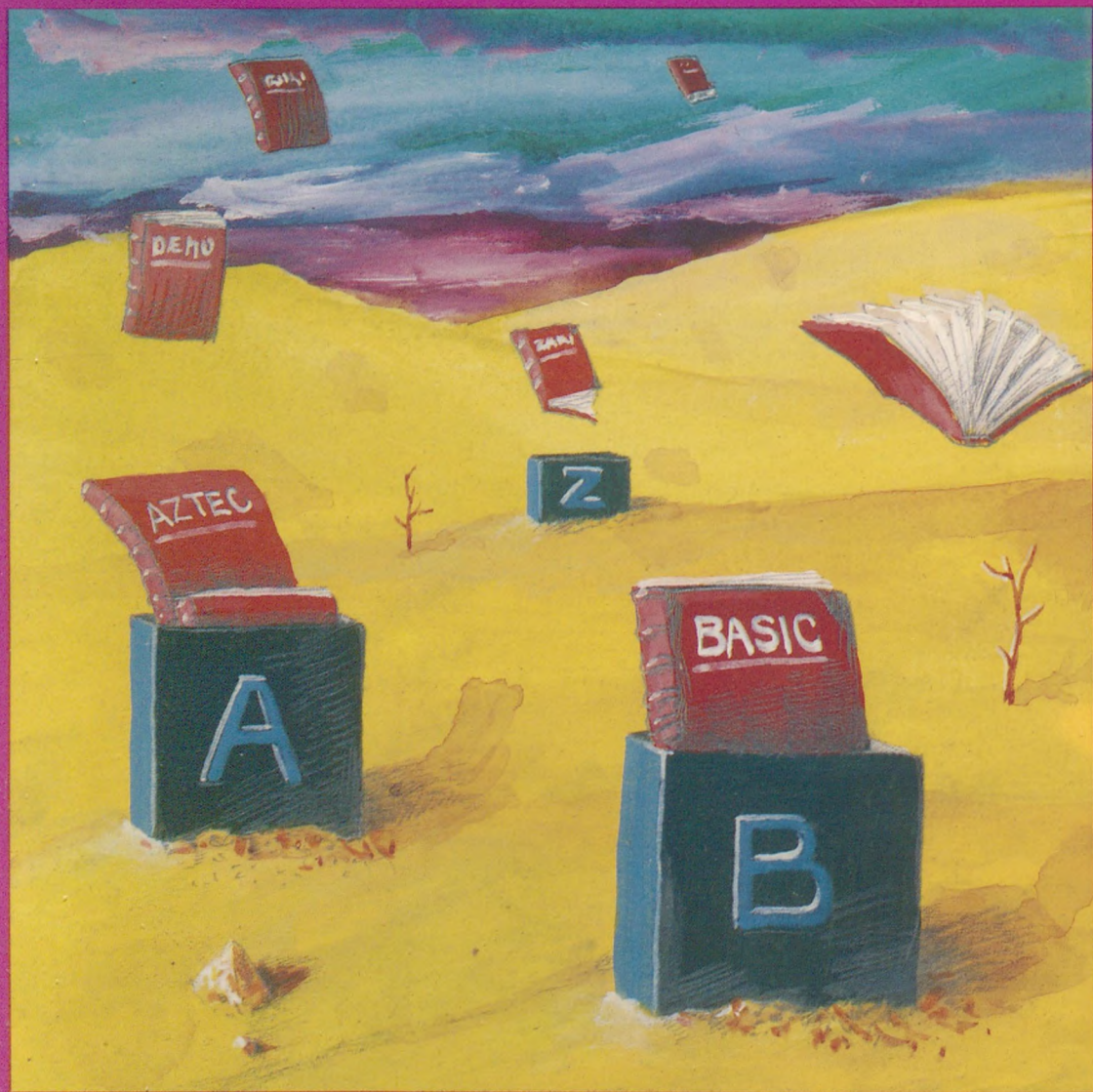
Számítástechnikai szerkesztőség

BIBLIO

Katalogizáló programcsomag

Programvédelem nélkül!

Szoftver
IBM PC, XT, AT
és
kompatibilis mikroszámítógépekre

AUTH FERENC

BIBLIO

katalogizáló programcsomag

195727

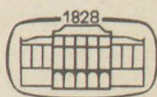
AUTH FERENC

BIBLIO

katalogizáló programcsomag

MS/PC DOS 2.xx - től

**MTA
KIK**

Akadémiai Kiadó, Budapest 1988

887302

Szoftver - dokumentáció

Sorozatszerkesztő: Pintér Tibor

A kiadványt szakmailag ellenőrizte: Bencsik Ágnes

©Akadémiai Kiadó és Nyomda Vállalat

Auth Ferenc, 1988

Minden jog fenntartva

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

A szoftver - dokumentáció a **maT_EX** programcsomaggal készült
©Akadémiai Kiadó és Nyomda Vállalat Fadgyas – Miklós

M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA
Könyvtár... 14940.../10...88...sz.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	11
2. A program üzembehelyezése	12
3. A program működése	16
3.1. Adatbevitel	16
3.2. Keresés	17
3.3. Kulcsszólisták	19
3.4. Feldolgozás	19
3.5. Módosítás	19
3.6. Helyzetjelentés	20
4. A hierarchikus kulcskifejezésekről	21
5. Néhány általánosabb billentyűfunkció	22
5.1. Választás a menüből	22
5.2. Lapozás	22
5.3. Billentyűfunkciók adatbevitelkor ill. az adatok módosításakor	22
6. Néhány hasznos „trükk”	24
6.1. A teljes adatbázis kilistázása	24
6.2. Lapozás a különböző hivatkozási, kulcsszó, ill. hierarchikus kulcsszó adatbázisokban	24
6.3. A legmagasabb kód meghatározása az egyes kód-alcsoportokon belül	24
7. Tanácsok a program használatához	26
0.	29
0.1. Főmenü	29
1. Adatbevitel	32
1.1. Hivatkozási adatok bevitele	34

1.2.	Választási lehetőségek a hivatkozási adatrekord feltöltése után ..
1.3.	Választási lehetőségek az utoljára bevitt hivatkozási adat rekord törlése után
1.4.	Elemi kulcsszavak bevitele
1.5.	Választási lehetőségek a kulcsszórekord feltöltése után
1.6.	Választási lehetőségek az utoljára bevitt elemi kulcsszó rekord törlése után
1.7.	Hierarchikus kulcsszavak bevitele
1.8.	Választási lehetőségek a hierarchikus kulcsszórekord feltöltése után
1.9.	Választási lehetőségek az utoljára bevitt hierarchikus kulcsszórekord törlése után
2.	Keresés
2.1.	A keresési feltétel megadása és a keresés
2.1.1.	A keresési mód megadása
2.1.2.	A feltételmegadási mód kiválasztása
2.1.3.	A keresendő karaktersor megadása a menü-vezérelt keresésben
2.1.4.	A keresési feltételek összekapcsolása
2.1.5.	A keresési feltétel megerősítése
2.1.6.	A keresés elindítása
2.1.7.	Kézi keresési feltétel megadási mód
2.1.8.	Adott kódú cikkek keresése
2.1.9.	A kódlista alapján történő keresés végrehajtása
2.2.	A találatok megjelenítési formátumának meghatározása
2.2.1.	A találatok megjelenését meghatározó paraméterek beállítása ..
2.2.2.	A találatok kijelzése a képernyőn
2.2.3.	A találatok kinyomtatása
2.2.4.	A találatok lemezállományba vitele
3.	Kulcsszólisták
3.1.	Listázás
3.2.	Az elemi kulcsszavak listázása
3.3.	Az elemi kulcsszólista megjelenítése
3.4.	Az elemi kulcsszólista megjelenítése a képernyőn
3.5.	A kulcsszólista kinyomtatása
3.6.	A kulcsszólista lemezállományba vitele
3.7.	Összetett kulcskifejezések listázása
3.8.	A hierarchikus kulcskifejezés lista megjelenítési helyének kiválasztása

3.9. A hierarchikus kulcskifejezések listájának megjelenítése a képernyőn	88
3.10. A hierarchikus kulcskifejezés lista kinyomtatása	89
3.11. A hierarchikus kulcskifejezés lista lemezállományba vitele	91
3.12. A kulcsszólista adatbázis kiválasztása a kereséshez	92
3.13. A keresési feltétel megadási módjának kiválasztása a kulcsszólistákban történő kereséskor	93
3.14. A keresendő karaktersor megadása a menü-vezérelt keresési módban	94
3.15. A keresési feltételek összekapcsolása a kulcsszólistákban történő keresés során	95
3.16. A keresési feltétel megerősítése a kulcsszólistákban történő keresés során	96
3.17. A keresés elindítása	97
3.18. A kulcsszólisták találatainak megjelenítése a képernyőn	98
3.19. A kulcsszólista találatainak kinyomtatása	99
3.20. A kulcsszólisták találatainak lemezállományba vitele	100
3.21. Kézi feltételmegadás	101
4. Feldolgozás	102
5. Módosítás	104
5.1. Az adatbázis-csoport kiválasztása	106
5.2. A módosítandó adatbázis kiválasztása a feldolgozás előtti adatbázisok közül	107
5.3. A módosítás elvégzése	109
5.4. A módosítandó adatbázis kiválasztása a feldolgozás utáni adatbázisok közül	115
5.5. Egy cikk adatainak teljes törlése	117
6. Helyzetjelentés	119
6.1. Információk a különböző adatbázisok utolsó kódjairól	120
6.2. A legnagyobb kódú hivatkozási adatokkal feltöltött cikk adatainak megjelenítése	122
6.3. A legnagyobb kódú kulcsszavakkal feltöltött rekord adatainak megjelenítése	123
6.4. A legnagyobb kódú hierarchikus kulcsszavakkal feltöltött rekord adatainak megjelenítése	124
6.5. Információk a feldolgozás előtti ideiglenes adatbázisokról	125
6.6. Információk a feldolgozás utáni állandó adatbázisokról	126

A. A programlemez állományai	1
B. A lemezen található batch file-ok	1
C. A cikketek tartalmazó adatbázisok felépítése	1
D. Kézi feltételmegadás	1
E. ASCII-kód szerinti sorrend	1

I. ÁLTALÁNOS LEÍRÁS

1. fejezet

Bevezetés

A BIBLIO egy IBM PC/XT/AT kompatibilis, legalább 384 kB RAM-mal és merevlemezzel rendelkező személyi számítógépekre dBASE III Plus nyelven írt, majd Clipper compilerrel lefordított általános célú szakirodalom menedzselő program. Segítségével a cikkek legfontosabb adatait (szerzők, cím, folyóirat, kulcsszavak) tartalmazó adatbázisokat lehet felépíteni, módosítani, bennük összetett feltételek szerint keresni, képernyőre, nyomtatóra, ASCII-lemezállományba többféle formátumú referencialistát készíteni. A program magyar nyelvű, teljesen menüvezérelt. Használata — a keresés egy speciális ágát kivéve — számítástechnikai ismereteket gyakorlatilag nem igényel. Egy kutató például akár az asszisztensére is rábízhatja cikkeinek feldolgozását.

További szolgáltatása, hogy a kulcsszavak egymáshoz kapcsolhatók, és a program mind az elemi kulcsszavakról, mind a kulcsszavak összekapcsolása útján keletkező kulcskifejezésekről listát készít, amelyekben szintén tetszőleges feltételekkel lehet keresni. Ez utóbbi különösen alkalmassá teszi cikkek *tartalmának* feldolgozására.

2. fejezet

A program üzembehelyezése

A program az üres adatbázisokkal, a futtatáshoz szükséges állományokkal és néhány, az üzembehelyezést segítő programmal egy hajlékony lemezen helyezkedik el (a lemezen található állományok részletes leírását lásd az Függelékben). Mindenekelőtt készítsünk a hajlékony lemezzel egy biztonságos másolatot (DISKCOPY), és már az üzembehelyezéshez is ezt használjuk. A program nem másolásvédett. Az eredeti lemezt biztos helyen gondosan őrizzük meg. Az üzembehelyezéshez helyezzük a hajlékony lemezt az lemezmeghajtóba, majd adjuk át oda a vezérlést az

a: (RETURN)

utasítással. Az üzembehelyező programot ezután indítsuk el a

binstall mono (RETURN)

utasítással ha monokróm monitorunk van, vagy a

binstall color (RETURN)

utasítással ha CGA vagy EGA kártyánk és színes monitorunk van. Ennek hatására a hajlékony lemezen levő binstall.bat nevű program egy „BIBLIO” nevű alkönyvtárat hoz létre a merevlemezre, oda bemásolja a bib.exe nevű programot amely a tényleges adatbáziskezelő program, valamint a merevlemez főkönyvtárba („root”) a biblio.bat programot, mely az adatbáziskezelő program elindításához szükséges. A monokróm vagy színes választással megfelelően létrehozza a színbeállításokat tartalmazó SZIN.MEM memóriaillesztést a merevlemez BIBLIO nevű, most létrehozott alkönyvtárban. Létrehoz egy DEMO nevű alkönyvtárat a BIBLIO alatt, és oda bemásol

a demonstrációs adatbázisokat. (Ha ezekre nincs szükség, a megfelelő DOS utasításokkal bármikor törölhetők a DEMO alkönyvtárral együtt.)

Ha a binstall utasítás megadásakor elfelejtenénk a monitorra vonatkozó paramétert megadni, a program az üzembehelyezést akkor is végrehajtja, de monokróm monitort feltételez. (Ilyenkor Syntax error hibaüzenet is keletkezik, de ez nem befolyásolja a installálás helyességét.)

Az üzembehelyezésnek ezt a lépését csak egyszer hajthatjuk végre.

Létre kell még hozni az egyes felhasználók adatbázisait tartalmazó alkönyvtárakat. A bibuser.bat segédprogram azt a koncepciót támogatja, hogy minden felhasználó külön alkönyvtárban levő külön adatbázisokkal rendelkezék, és ezek a felhasználó valamilyen azonosítójával, célszerűen (hogy ne kelljen sokat gépelni) a monogramjával legyenek elérhetők. Egy adott felhasználó alkönyvtára a bibuser.bat programmal a következőképpen építhető fel.

Ha épp nem vagyunk ott, lépünk át az A: lemezegységre:

a: (RETURN),

majd indítsuk el az azonosítóval együtt a bibuser programot:

bibuser azonosító (pl. bibuser af) (RETURN)

Ez a program létrehozza a \biblio\[azonosító] alkönyvtárat, és a hajlékony lemeztől bemásolja az adatbáziskezelő működéséhez szükséges üres adatbázisokat és egyéb segédállományokat. Ha egy másik felhasználónak is létre akarunk hozni saját alkönyvtárat, ismételjük meg az előbbi parancsot az újabb azonosítóval. A felhasználók száma nincs korlátozva, az azonosítók között azonban nem lehet két egyforma.

Elvileg elképzelhető az is, hogy minden felhasználó egy közös adatbázisba vigye a cikkeit, és ott például a kód különböztesse meg a cikkek „tulajdonosait”. Ilyen esetben csupán egyetlen adatbázis-alkönyvtárat kell létrehozni, pl. a

bibuser közös

paranccsal. Ennek a megoldásnak a hátrányai nagyobbak az előnyeinél. Igaz ugyan, hogy így egyszerre kereshetünk az összes cikkben, azonban egyrészt az adatbázis nagy mérete esetén a program működési sebessége csökken, másrészt sokszor nem kívánatos, ismeretlen cikkeket is eredményez a keresés. Ritkán biztosítható az, hogy a különböző felhasználók azonos gondolkodásmódban, azonos szellemben kulcsszavazzanak. További probléma, hogy ily módon egy cikk különböző kódok alatt többször is szerepelhet. (Igaz, ha a kódban valamilyen formában a cikk birtokosa azonosítható, akkor a kereséskor a kóddal kapcsolatos feltétellel a fenti problémák egy része kiküszöbölhető.) Összességében tehát azt javasoljuk, hogy egyéni adatbázisokat alkalmazzunk, és az ilyen átfogó keresés esetében inkább minden egyes adatbázisban külön keressük meg a kívánt cikkeket.

A fenti két lépéssel az üzembehelyezés gyakorlatilag megtörtént. A hájlékony lemezre ezt követően csak akkor van szükség, ha új felhasználói alkönyvtárat akarunk létrehozni.

Az eddigiekben nem használt, a merevlemezes főkönyvtárban levő biblio.bat program a cikk-nyilvántartó program elindítására szolgál. A fent leírt üzembehelyezést követően lépünk át a merevlemezre a

c:

paranccsal majd a cikk-nyilvántartó program egyszerűen a

biblio *azonosító* (pl. biblio af) (RETURN)

paranccsal indítható el, aminek hatására megjelenik a főmenü, és az azonosítónak megfelelő alkönyvtár adatbázisai aktivizálódnak.

A DEMO adatbázis a

biblio demo (RETURN)

utasítással érhető el. Ezzel a kisméretű, cikkekkel már feltöltött adatbázissal gyakorolni lehet a program használatát.

Új felhasználó alkönyvtárának létrehozására nem csak az első alkalommal, hanem később is bármikor lehetőség van a bibuser program segítségével. Ekkor azonban ne feledjük a hajlékony lemezt is a meghajtóba helyezni!

A binstall.bat, bibuser.bat és biblio.bat programok listája a B. Függelékben található.

3. fejezet

A program működése

Először néhány, a program működésével kapcsolatos alapfogalmat ismertetünk.

A program által tárolt, a cikkekkel kapcsolatos adatok a következők: a cikk szerzői, címe, a forrás adatai, és a kulcsszavak. A kulcsszavak lehetnek „elemi” kulcsszavak, és az ezeknek egymáshoz kapcsolásából keletkező „hierarchikus” kulcskifejezések. Ez utóbbiakkal külön fejezet foglalkozik. Ezen kívül minden cikkhez kötelezően tartozik egy kód. Az adatok többféle adatbázisban helyezkednek el, melyek két csoportba oszthatók. Adatbevitelkor a cikkek az *ideiglenes* adatbázisokba kerülnek, melyek a következők:

- ideiglenes *hivatkozási* adatbázis: tartalmazza a kódon kívül a cikk szerzőivel, címével, forrásával kapcsolatos adatokat.
- ideiglenes *kulcsszó* adatbázis: tartalmazza a kódon kívül az „elemi” kulcsszavakat.
- ideiglenes *hierarchikus kulcsszó* adatbázis: tartalmazza a kódon kívül a „hierarchikus” kulcskifejezések elemeit.

A feldolgozást követően az adatok az *állandó* adatbázisokba kerülnek, mégpedig:

- az állandó *hivatkozási* adatbázisba, amely ugyanazokból az adatokból (mezőkből) áll, mint az ideiglenes *hivatkozási* adatbázis, azaz a kód, szerző, cím, folyóirat mezőkből.
- az állandó *kulcsszó* adatbázisba, amely a kódon és az elemi kulcsszavakon kívül tartalmazza a feldolgozás során az ideiglenes hierarchikus kulcsszó adatbázis elemeiből képzett hierarchikus kulcskifejezéseket is.

Két további állandó segéd-adatbázis:

- elemi *kulcsszólista* adatbázis: tartalmazza — de mindegyiket csak egyszer — az összes elemi kulcsszót
- hierarchikus *kulcskifejezés-lista* adatbázis: tartalmazza az összes hierarchikus kulcskifejezést.

A fenti adatbázisok felépítésének részletes leírása a C. Függelékben található.

A program hat fő részből áll. Ezeknek a fő jellegzetességeit tárgyaljuk a következő alfejezetekben.

3.1. Adatbevitel

Az adatbevitel opció választása esetén adatokat vihetünk be az ideiglenes adatbázisokba. Az F1 billentyűt lenyomva a szerzőket, címet és forrás adatokat az ideiglenes hivatkozási adatbázisba, az F2 billentyűt lenyomva a vesszővel elválasztott elemi kulcsszavakat az ideiglenes kulcsszó adatbázisba írhatjuk. A kulcsszavak esetén az alábbi megkötések érvényesek: hosszuk nem haladhatja meg a 35 karaktert, a kulcsszómező nem kezdődhet vagy végződhet vesszővel vagy > jellel és nem tartalmazhatja a „ >, > >> jel-párok ill. a ” ’ [jelek bármelyikét. Hierarchikus kulcskifejezések létrehozásához a hierarchikus kulcsszó adatbázisba (F3 billentyű lenyomása) kell beírni az összekapcsolandó kulcsszavakat. A feldolgozás művelete során a program az összes lehetséges módon összekapcsolja a különböző szintek vesszővel elválasztott kulcsszavait, a kulcsszavak között > jelet helyezve el.

A hierarchikus adatbázis egyes mezői (szintjei) sem kezdődhetnek vagy végződhetnek vesszővel, nem tartalmazhatnak „ jelpárt, és mivel a program a kulcsszavakat a karbantartáskor > jellel köti össze, nem tartalmazhatnak > továbbá ” ’ vagy [jelet. A vesszővel elválasztott kulcsszavak hossza nem haladhatja meg a 35 karaktert. A program ellenőrzi, megfelelnek-e a bevitt adatok a fenti feltételeknek. Ha nem, hibajelzést ír ki, amit javításnak kell követnie. A kódot minden esetben meg kell adni, a többi rész lehet hiányos. Ha azonban a teljes érdemi rész üres, a program nem veszi figyelembe azt a rekordot. Ha az adatbázisoknál nem akarunk végigmenni az összes mezőn (ez főleg a hierarchikus adatbázis esetén fordulhat elő), a PG UP vagy PG DN billentyűk lenyomásával azonnal kiléphetünk. Kilépés után, de még a következő rekordba belépés előtt az utoljára bevitt rekord tartalma az F10 billentyű lenyomásával törölhető. Egy rekord befejezése után az F1, F2 vagy F3 billentyűk lenyomásával ismét bármelyik adatbázist választhatjuk. A RETURN billentyű lenyomása esetén a program a megkezdett adatbázist folytatja.

Az elemi kulcsszó, de különösen a hierarchikus kulcskifejezés adatbázisnál gyakran előfordulhat, hogy egy vagy több mező (pl. a kód) tartalma megegyezik az előzőével. Ekkor elég egyszerűen az adott mező első karakterének helyére pontot írni, aminek hatására a program az illető mező tartalmául az előző rekord ugyanezen mezőjének tartalmát veszi figyelembe.

Ebből az ágból az END billentyű lenyomásával lehet a főmenühöz visszatérni. Az adatok ekkor tehát még ideiglenes adatbázisokban vannak, és csak a feldolgozás opció végrehajtása után kerülnek végső formájukban tárolásra.

3.2. Keresés

A Keresés programrészben a végleges, feldolgozás utáni adatbázisok tartalmában kereshetünk. Ez az üzemmód három részből áll: a keresési feltétel megadásából, magából a keresésből, valamint a találatok megjelenítéséből. A keresés során, ha ismert kódú cikkek adatait szeretnénk kigyűjteni (pl. referencialistákhoz), a Keresés kód alapján opciót választhatjuk. Ekkor a referencialista sorrendjében rendre meg kell adni a keresett cikkek *teljes* kódját. Az F10 billentyű lenyomásával az utoljára megadott kód törölhető.

A kódlista megadása az END billentyű megnyomásával fejezhető be. A kódlista elfogadását követően megkezdődik a keresés. Ha van olyan kód, melyet a program a keresés során nem talált, azokat kiemeléssel ill. * jellel megjelöli. A referencialista megjelenítésekör a meg nem talált kódok kima-radnak.

Ha feltételes keresést alkalmazunk, azaz a szerzők, cím, folyóirat, kulcsszavak, esetleg kódmező tartalma szerint keresünk, először meg kell adni a keresési feltételt. Kereséskor mindig *karaktorsor* előfordulására támaszthatunk feltételeket. Az esetek zömében a menü-vezérelt feltételmegadási mód elégséges a keresési feltétel megfogalmazásához. Ekkor meg kell adni a karaktorsorozatot, és azt, hogy melyik mezőben keressük. Több ilyen feltétel adható meg ÉS vagy VAGY logikai kapcsolatokkal egymáshoz kapcsolva. Bizonyos feladatokat csak a kézi feltételmegadási móddal oldhatunk meg, lásd a D. Függelékben.

Ha a program talált a keresési feltételt kielégítő rekordokat, a találat megjelenítés menürészbe jutunk. Először ki kell választani a megjelenítendő mezőket. Az egyes találatokat sorszámokkal láthatjuk el (pl. referencialista készítésekor). Tördelt vagy összefüggő megjelenítési mód közül választhatunk, melyek közül az utóbbi felel meg a hagyományos referencialista formátumnak.

Ha egy cikkhez olyan sok kulcsszót adtunk meg, hogy az több rekordban helyezkedik el a kulcsszó adatbázisban, akkor több egyforma kódú találatot kaphatunk, melyek csak a kulcsszavakban különböznek egymástól. Ilyenkor meghatározhatjuk, hogy az azonos kódú rekordok közül csak az elsőket, vagy az összes rekordot kívánjuk-e látni. Végül meghatározhatjuk, hogy a találatok hova kerüljenek. Ha a képernyőt választjuk, egyszerre csak egy vagy néhány találat látható. A találatok között a HOME, END, PG UP, PG DN és RETURN billentyűkkel mozoghatunk. A keresett karaktersort a program a keresett mezőkben külön kiemeli. Lehetőség van arra, hogy a találatokat kinyomtassuk. Ügyeljünk arra, hogy a printer ON LINE állásban legyen, különben rendszerhiba keletkezik. Végül, lemezállomány válasz-

tása esetén egy szövegszerkesztővel tovább feldolgozható .TXT kiterjesztésű ASCII-állomány keletkezik. Ennek előzetesen meg kell adni a nevét. Az utóbbi módon lehetőség nyílik arra, hogy egy szövegszerkesztővel megírt cikk végéhez hozzacsatoljuk a BIBLIO programmal létrehozott referencialistát.

3.3. Kulcsszólisták

A program az egyszerű kulcsszavakból és hierarchikus kulcskifejezésekben listát készít, és azt minden feldolgozáskor felújítja. Ebben az üzemmódban lehetőség van az elemi és láncolt kulcsszavak listázására illetve a listákban történő feltételes keresésre. Az elemi kulcsszavak névsorba vannak rendezve. Ki lehet választani, hogy a lista melyik betűtől melyik betűig jelenjen meg. A keresési lehetőségnek elsősorban az összetett kulcskifejezések esetében van jelentősége. Ha például egy adott szűkebb témakört szeretnénk áttekinteni, ki lehet keresni az összes olyan hierarchikus kulcskifejezést, amelyben egy adott kulcsszó előfordul. A keresési feltétel megadásának módja hasonlít a „Keresés” üzemmódnál leírtakkal. Mind a listázásnál mind a keresésnél a listák ill. találatok a „Keresés” üzemmódhoz hasonlóan képernyőre, nyomtatóra vagy lemezállományba kerülhetnek.

3.4. Feldolgozás

A „Feldolgozás” programrészben az adatbevitel során keletkezett ideiglenes adatbázisok feldolgozása, a kulcsszólisták aktualizálása történik. Ez a program által automatikusan, beavatkozást nem igénylően végrehajtott művelet.

3.5. Módosítás

Ha az adatbázisokban javítani, módosítani, törölni akarunk, szükség van a Módosítás programrészre. Ez szintén menüvezérelt módon működik. (Ha csupán a kulcsszavak kiegészítéséről van szó, az legegyszerűbben adatbevitellel lehetséges.) Ki kell választani a módosítandó adatbázist, majd abban a módosítandó rekordot. A képernyőn éppen látható rekordot az F8 billentyűvel aktivizálhatjuk, és elvégezhetjük a javítást. Az egyes adatbázis-típusok tartalmának korlátaira ugyanazok a feltételek érvényesek, mint adatbevitelnél. A program minden esetben ellenőrzi ezeknek a szabályoknak a betartá-

3.2. Keresés

A Keresés programrészben a végleges, feldolgozás utáni adatbázisok tartalmában kereshetünk. Ez az üzemmód három részből áll: a keresési feltétel megadásából, magából a keresésből, valamint a találatok megjelenítéséből. A keresés során, ha ismert kódú cikkek adatait szeretnénk kigyűjteni (pl. referencialistákhoz), a Keresés kód alapján opciót választhatjuk. Ekkor a referencialista sorrendjében rendre meg kell adni a keresett cikkek *teljes* kódját. Az F10 billentyű lenyomásával az utoljára megadott kód törölhető.

A kódlista megadása az END billentyű megnyomásával fejezhető be. A kódlista elfogadását követően megkezdődik a keresés. Ha van olyan kód, melyet a program a keresés során nem talált, azokat kiemeléssel ill. * jellel jelöli. A referencialista megjelenítésekor a meg nem talált kódok kimaradnak.

Ha feltételes keresést alkalmazunk, azaz a szerzők, cím, folyóirat, kulcsszavak, esetleg kódmező tartalma szerint keresünk, először meg kell adni a keresési feltételt. Kereséskor mindig *karaktorsor* előfordulására támaszthatunk feltételeket. Az esetek zömében a menü-vezérelt feltételmegadási mód elégséges a keresési feltétel megfogalmazásához. Ekkor meg kell adni a karaktorsorozatot, és azt, hogy melyik mezőben keressük. Több ilyen feltétel adható meg ÉS vagy VAGY logikai kapcsolatokkal egymáshoz kapcsolva. Bizonyos feladatokat csak a kézi feltételmegadási móddal oldhatunk meg, lásd a D. Függelékben.

Ha a program talált a keresési feltételt kielégítő rekordokat, a találat megjelenítés menürészbe jutunk. Először ki kell választani a megjelenítendő mezőket. Az egyes találatokat sorszámokkal láthatjuk el (pl. referencialista készítésekor). Tördelt vagy összefüggő megjelenítési mód közül választhatunk, melyek közül az utóbbi felel meg a hagyományos referencialista formátumnak.

Ha egy cikkhez olyan sok kulcsszót adtunk meg, hogy az több rekordban helyezkedik el a kulcsszó adatbázisban, akkor több egyforma kódú találatot kaphatunk, melyek csak a kulcsszavakban különböznek egymástól. Ilyenkor meghatározhatjuk, hogy az azonos kódú rekordok közül csak az elsőket, vagy az összes rekordot kívánjuk-e látni. Végül meghatározhatjuk, hogy a találatok hova kerüljenek. Ha a képernyőt választjuk, egyszerre csak egy vagy néhány találat látható. A találatok között a HOME, END, PG UP, PG DN és RETURN billentyűkkel mozoghatunk. A keresett karaktersort a program a keresett mezőkben külön kiemeli. Lehetőség van arra, hogy a találatokat kinyomtassuk. Ügyeljünk arra, hogy a printer ON LINE állásban legyen, különben rendszerhiba keletkezik. Végül, lemezállomány válasz-

tása esetén egy szövegszerkesztővel tovább feldolgozható .TXT kiterjesztésű ASCII-állomány keletkezik. Ennek előzetesen meg kell adni a nevét. Az utóbbi módon lehetőség nyílik arra, hogy egy szövegszerkesztővel megírt cikk végéhez hozzacsatoljuk a BIBLIO programmal létrehozott referencialistát.

3.3. Kulcsszólisták

A program az egyszerű kulcsszavakból és hierarchikus kulcskifejezésekből listát készít, és azt minden feldolgozáskor felújítja. Ebben az üzemmódban lehetőség van az elemi és láncolt kulcsszavak listázására illetve a listákban történő feltételes keresésre. Az elemi kulcsszavak névsorba vannak rendezve. Ki lehet választani, hogy a lista melyik betűtől melyik betűig jelenjen meg. A keresési lehetőségnek elsősorban az összetett kulcskifejezések esetében van jelentősége. Ha például egy adott szűkebb témakört szeretnénk áttekinteni, ki lehet keresni az összes olyan hierarchikus kulcskifejezést, amelyben egy adott kulcsszó előfordul. A keresési feltétel megadásának módja hasonlít a „Keresés” üzemmódnál leírtakkal. Mind a listázásnál mind a keresésnél a listák ill. találatok a „Keresés” üzemmódhoz hasonlóan képernyőre, nyomtatóra vagy lemezállományba kerülhetnek.

3.4. Feldolgozás

A „Feldolgozás” programrészben az adatbevitel során keletkezett ideiglenes adatbázisok feldolgozása, a kulcsszólisták aktualizálása történik. Ez a program által automatikusan, beavatkozást nem igénylően végrehajtott művelet.

3.5. Módosítás

Ha az adatbázisokban javítani, módosítani, törölni akarunk, szükség van a Módosítás programrészre. Ez szintén menüvezérelt módon működik. (Ha csupán a kulcsszavak kiegészítéséről van szó, az legegyszerűbben adatbevitellel lehetséges.) Ki kell választani a módosítandó adatbázist, majd abban a módosítandó rekordot. A képernyőn éppen látható rekordot az F8 billentyűvel aktivizálhatjuk, és elvégezhetjük a javítást. Az egyes adatbázis-típusok tartalmának korlátaira ugyanazok a feltételek érvényesek, mint adatbevitelnél. A program minden esetben ellenőrzi ezeknek a szabályoknak a betartá-

3. fejezet

A program működése

Először néhány, a program működésével kapcsolatos alapfogalmat ismertetünk.

A program által tárolt, a cikkekkel kapcsolatos adatok a következők: a cikk szerzői, címe, a forrás adatai, és a kulcsszavak. A kulcsszavak lehetnek „elemi” kulcsszavak, és az ezeknek egymáshoz kapcsolásából keletkező „hierarchikus” kulcskifejezések. Ez utóbbiakkal külön fejezet foglalkozik. Ezen kívül minden cikkhez kötelezően tartozik egy kód. Az adatok többféle adatbázisban helyezkednek el, melyek két csoportba oszthatók. Adatbevitelkor a cikkek az *ideiglenes* adatbázisokba kerülnek, melyek a következők:

- ideiglenes *hivatkozási* adatbázis: tartalmazza a kódon kívül a cikk szerzőivel, címével, forrásával kapcsolatos adatokat.
- ideiglenes *kulcsszó* adatbázis: tartalmazza a kódon kívül az „elemi” kulcsszavakat.
- ideiglenes *hierarchikus kulcsszó* adatbázis: tartalmazza a kódon kívül a „hierarchikus” kulcskifejezések elemeit.

A feldolgozást követően az adatok az *állandó* adatbázisokba kerülnek, mégpedig:

- az állandó *hivatkozási* adatbázisba, amely ugyanazokból az adatokból (mezőkből) áll, mint az ideiglenes *hivatkozási* adatbázis, azaz a kód, szerző, cím, folyóirat mezőkből.
- az állandó *kulcsszó* adatbázisba, amely a kódon és az elemi kulcsszavakon kívül tartalmazza a feldolgozás során az ideiglenes hierarchikus kulcsszó adatbázis elemeiből képzett hierarchikus kulcskifejezéseket is. Két további állandó segéd-adatbázis:
 - elemi *kulcsszólista* adatbázis: tartalmazza — de mindegyiket csak egyszer — az összes elemi kulcsszót
 - hierarchikus *kulcskifejezés-lista* adatbázis: tartalmazza az összes hierarchikus kulcskifejezést.

A fenti adatbázisok felépítésének részletes leírása a C. Függelékben található.

A program hat fő részből áll. Ezeknek a fő jellegzetességeit tárgyaljuk a következő alfejezetekben.

3.1. Adatbevitel

Az adatbevitel opció választása esetén adatokat vihetünk be az ideiglenes adatbázisokba. Az F1 billentyűt lenyomva a szerzőket, címet és forrás adatokat az ideiglenes hivatkozási adatbázisba, az F2 billentyűt lenyomva a vesszővel elválasztott elemi kulcsszavakat az ideiglenes kulcsszó adatbázisba írhatjuk. A kulcsszavak esetén az alábbi megkötések érvényesek: hosszuk nem haladhatja meg a 35 karaktert, a kulcsszómező nem kezdődhet vagy végződhet vesszővel vagy > jellel és nem tartalmazhatja a „ >, > >> jel-párok ill. a ” ’ [jelek bármelyikét. Hierarchikus kulcskifejezések létrehozásához a hierarchikus kulcsszó adatbázisba (F3 billentyű lenyomása) kell beírni az összekapcsolandó kulcsszavakat. A feldolgozás művelete során a program az összes lehetséges módon összekapcsolja a különböző szintek vesszővel elválasztott kulcsszavait, a kulcsszavak között > jelet helyezve el.

A hierarchikus adatbázis egyes mezői (szintjei) sem kezdődhetnek vagy végződhetnek vesszővel, nem tartalmazhatnak „ jelpárt, és mivel a program a kulcsszavakat a karbantartáskor > jellel köti össze, nem tartalmazhatnak > továbbá ” ’ vagy [jelet. A vesszővel elválasztott kulcsszavak hossza nem haladhatja meg a 35 karaktert. A program ellenőrzi, megfelelnek-e a bevitt adatok a fenti feltételeknek. Ha nem, hibajelzést ír ki, amit javításnak kell követnie. A kódot minden esetben meg kell adni, a többi rész lehet hiányos. Ha azonban a teljes érdemi rész üres, a program nem veszi figyelembe azt a rekordot. Ha az adatbázisoknál nem akarunk végigmenni az összes mezőn (ez főleg a hierarchikus adatbázis esetén fordulhat elő), a PG UP vagy PG DN billentyűk lenyomásával azonnal kiléphetünk. Kilépés után, de még a következő rekordba belépés előtt az utoljára bevitt rekord tartalma az F10 billentyű lenyomásával törölhető. Egy rekord befejezése után az F1, F2 vagy F3 billentyűk lenyomásával ismét bármelyik adatbázist választhatjuk. A RETURN billentyű lenyomása esetén a program a megkezdett adatbázist folytatja.

Az elemi kulcsszó, de különösen a hierarchikus kulcskifejezés adatbázisnál gyakran előfordulhat, hogy egy vagy több mező (pl. a kód) tartalma megegyezik az előzőével. Ekkor elég egyszerűen az adott mező első karakterének helyére pontot írni, aminek hatására a program az illető mező tartalmául az előző rekord ugyanezen mezőjének tartalmát veszi figyelembe.

Ebből az ágból az END billentyű lenyomásával lehet a főmenühöz visszatérni. Az adatok ekkor tehát még ideiglenes adatbázisokban vannak, és csak a feldolgozás opció végrehajtása után kerülnek végső formájukban tárolásra.

3.2. Keresés

A Keresés programrészben a végleges, feldolgozás utáni adatbázisok tartalmában kereshetünk. Ez az üzemmód három részből áll: a keresési feltétel megadásából, magából a keresésből, valamint a találatok megjelenítéséből. A keresés során, ha ismert kódú cikkek adatait szeretnénk kigyűjteni (pl. referencialistákhoz), a Keresés kód alapján opciót választhatjuk. Ekkor a referencialista sorrendjében rendre meg kell adni a keresett cikkek *teljes* kódját. Az F10 billentyű lenyomásával az utoljára megadott kód törölhető.

A kódlista megadása az END billentyű megnyomásával fejezhető be. A kódlista elfogadását követően megkezdődik a keresés. Ha van olyan kód, melyet a program a keresés során nem talált, azokat kiemeléssel ill. * jellel megjelöli. A referencialista megjelenítésekor a meg nem talált kódok kima-radnak.

Ha feltételes keresést alkalmazunk, azaz a szerzők, cím, folyóirat, kulcsszavak, esetleg kódmező tartalma szerint keresünk, először meg kell adni a keresési feltételt. Kereséskor mindig *karaktorsor* előfordulására támaszthatunk feltételeket. Az esetek zömében a menü-vezérelt feltételmegadási mód elégséges a keresési feltétel megfogalmazásához. Ekkor meg kell adni a karaktersorozatot, és azt, hogy melyik mezőben keressük. Több ilyen feltétel adható meg ÉS vagy VAGY logikai kapcsolatokkal egymáshoz kapcsolva. Bizonyos feladatokat csak a kézi feltételmegadási móddal oldhatunk meg, lásd a D. Függelékben.

Ha a program talált a keresési feltételt kielégítő rekordokat, a találat megjelenítés menürészbe jutunk. Először ki kell választani a megjelenítendő mezőket. Az egyes találatokat sorszámokkal láthatjuk el (pl. referencialista készítésekor). Tördelt vagy összefüggő megjelenítési mód közül választhatunk, melyek közül az utóbbi felel meg a hagyományos referencialista formátumnak.

Ha egy cikkhez olyan sok kulcsszót adtunk meg, hogy az több rekordban helyezkedik el a kulcsszó adatbázisban, akkor több egyforma kódú találatot kaphatunk, melyek csak a kulcsszavakban különböznek egymástól. Ilyenkor meghatározhatjuk, hogy az azonos kódú rekordok közül csak az elsőket, vagy az összes rekordot kívánjuk-e látni. Végül meghatározhatjuk, hogy a találatok hova kerüljenek. Ha a képernyőt választjuk, egyszerre csak egy vagy néhány találat látható. A találatok között a HOME, END, PG UP, PG DN és RETURN billentyűkkel mozoghatunk. A keresett karaktersort a program a keresett mezőkben külön kiemeli. Lehetőség van arra, hogy a találatokat kinyomtassuk. Ügyeljünk arra, hogy a printer ON LINE állásban legyen, különben rendszerhiba keletkezik. Végül, lemezállomány válasz-

tása esetén egy szövegszerkesztővel tovább feldolgozható .TXT kiterjesztésű ASCII-állomány keletkezik. Ennek előzetesen meg kell adni a nevét. Az utóbbi módon lehetőség nyílik arra, hogy egy szövegszerkesztővel megírt cikk végéhez hozzacsatoljuk a BIBLIO programmal létrehozott referencialistát.

3.3. Kulcsszólisták

A program az egyszerű kulcsszavakból és hierarchikus kulcskifejezésekben listát készít, és azt minden feldolgozáskor felújítja. Ebben az üzemmódban lehetőség van az elemi és láncolt kulcsszavak listázására illetve a listákban történő feltételes keresésre. Az elemi kulcsszavak névsorba vannak rendezve. Ki lehet választani, hogy a lista melyik betűtől melyik betűig jelenjen meg. A keresési lehetőségnek elsősorban az összetett kulcskifejezések esetében van jelentősége. Ha például egy adott szűkebb témakört szeretnénk áttekinteni, ki lehet keresni az összes olyan hierarchikus kulcskifejezést, amelyben egy adott kulcsszó előfordul. A keresési feltétel megadásának módja hasonlít a „Keresés” üzemmódnál leírtakkal. Mind a listázásnál mind a keresésnél a listák ill. találatok a „Keresés” üzemmódhoz hasonlóan képernyőre, nyomtatóra vagy lemezállományba kerülhetnek.

3.4. Feldolgozás

A „Feldolgozás” programrészben az adatbevitel során keletkezett ideiglenes adatbázisok feldolgozása, a kulcsszólisták aktualizálása történik. Ez a program által automatikusan, beavatkozást nem igénylően végrehajtott művelet.

3.5. Módosítás

Ha az adatbázisokban javítani, módosítani, törölni akarunk, szükség van a Módosítás programrészre. Ez szintén menüvezérelt módon működik. (Ha csupán a kulcsszavak kiegészítéséről van szó, az legegyszerűbben adatbevitellel lehetséges.) Ki kell választani a módosítandó adatbázist, majd abban a módosítandó rekordot. A képernyőn éppen látható rekordot az F8 billentyűvel aktivizálhatjuk, és elvégezhetjük a javítást. Az egyes adatbázis-típusok tartalmának korlátaira ugyanazok a feltételek érvényesek, mint adatbevitelnél. A program minden esetben ellenőrzi ezeknek a szabályoknak a betartá-

sát. Az F10 billentyűvel törölhetjük az éppen látható rekordot, a törölt állapotot az F9 billentyűvel szüntethetjük meg. Ha egy adott kódú cikkhez tartozó összes adatot törölni akarjuk, csak a cikk kódját kell megadni. Végül egy általános szempont: ha a feldolgozás utáni, *végleges kulcsszó* adatbázisban módosítunk vagy törölünk (vagy adott kódú cikk törlésekor abban az adatbázisban is töröl a program), az elemi kulcsszó és hierarchikus kulcskifejezés listákat újra fel kell építeni, ami az adatbázisok méretétől és a számítógép műveleti sebességétől függően huzamosabb ideig eltarthat. Ezért, ha lehetséges, kerüljük a végleges kulcsszó adatbázis módosítását. A karbantartás előtti kulcsszó ill. hierarchikus kulcsszó adatbázisok még ilyen következmények nélkül módosíthatók. Ha mégis elkerülhetetlenné válna a karbantartás utáni kulcsszó adatbázis módosítása, akkor egyszerre végezzük el az összes szükséges módosítást, mivel így az újrafelépítéshez szükséges idővel csak egyszer kell számolnunk.

Előfordulhat az az eset, hogy egy bizonyos idő után egy kulcsszó többféle alakban fordul elő, és egységesíteni szeretnénk azt. Ekkor a célszerű stratégia tehát az, hogy a kiválasztottól eltérő formákat tartalmazó rekordok kódjait a „Keresés” üzemmódban feltételes kereséssel kigyűjtjük, majd a „Módosítás” üzemmódban az adott kódú cikkeket sorra módosítjuk, és az összes módosítás elvégzése után térünk vissza a főmenühöz.

3.6. Helyzetjelentés

A „Helyzetjelentés” során a program az adatbázisok aktuális állapotát foglalja össze. Megkapjuk az egyes adatbázisokban az utolsó kódokat, ezen rekordok tartalmát. Megkaphatjuk a feldolgozás előtti és utáni adatbázisokban valamint a kulcsszólistákban a rekordok, valamint a feldolgozás utáni hivatkozási és kulcsszóadatbázisokban tárolt cikkek számát. Mivel a kódban nem csak számok hanem betűk is lehetnek, az utolsó kód a *névsorban* legutolsót jelenti. Az ASCII-kódoknak megfelelő névsort az E. Függelék tartalmazza. Érdeemes azonos hosszúságú kódokat alkalmazni.

4. fejezet

A hierarchikus kulcskifejezésekről

A hierarchikus kulcskifejezések koncepciójának eredete onnan származik, hogy bár egyszerű kulcsszavak is bizonyos fókig kifejezik egy cikk tartalmát, ha a kulcsszavakat összekötjük, az így keletkező kulcskifejezések még hívebben tükrözhetik azt. A programban maximum 7 kulcsszót lehet egymáshoz rendelni. Mivel az egymást követő hierarchikus kulcskifejezésekben lehetnek azonos elemek, adatbevitelkor egyrészt áthozhatunk elemeket az előző kulcskifejezésből, másrészt a kulcskifejezés elemek megfelelő elhelyezésével egyszerre többféle kulcskifejezést állíthatunk elő. Erre példákat a részletes részben találunk. Ahhoz lehetne ezt hasonlítani, mint amikor egy fejezetekből, alfejezetekből és al-alfejezetekből álló könyv címeit véletlenszerű sorrendben, vagy pedig eredeti hierarchiájukban adnánk meg. Vagy egy másik példa: ha egy kongresszus előadásait szeretnénk kulcsszavazni, nem elég felsorolni a felszólalásokban megemlített témákat és előadókat. Ha a témákat hozzárendeljük az előadókhoz, sokkal pontosabb képet kaphatunk. Egy harmadik gyakorlati példa a hierarchikus kulcskifejezések használatában rejlő előnyökre: előfordulhat, hogy egy olyan cikket keresünk, amelynek tudjuk a tartalmát, de nem tudjuk biztosan a legjellemzőbb kulcsszavait, csak néhány olyan általános kulcsszavát, amelynek alapján keresve nagy adatbázis esetén sok találat-cikket kellene átnézni. A hierarchikus kulcskifejezések használata esetén azonban elég kilistáztatni azokat a hierarchikus kulcskifejezéseket, melyek az ismert kulcsszavakat tartalmazzák, majd a cikk-adatbázisokban csak a kiválasztott jellemző hierarchikus kulcskifejezések előfordulását kell keresni.

Ha a cikkek kulcsszavazása során arra törekszünk, hogy általában hierarchikus kulcskifejezéseket építsünk fel, akkor az egy adott elemi kulcsszót tartalmazó kulcskifejezések listázásával mintegy metszetet kapunk az adatbázisokban szereplő cikkeknek az adott kulcsszóval kapcsolatos különböző aspektusairól. Általánosságban azt javasoljuk tehát, hogy a cikkek tartalmát elsősorban hierarchikus kulcskifejezések, semmint egyszerű kulcsszavak formájában próbáljuk megadni. Mindamellett azonban ez nem kötelező.

5. fejezet

Néhány általánosabb billentyűfunkció

5.1. Választás a menükből

Az egyes menükön belül a ↑ és ↓ billentyűkkel lehet fel-le mozogni, majd a RETURN billentyűvel a kiválasztott lehetőséget aktivizálni.

5.2. Lapozás

Bizonyos üzemmódokban (kulcsszólisták listázása, különböző találat-adat-bázisok megtekintése, a módosítandó rekord kiválasztása a Módosítás üzemmódban) előfordul, hogy a képernyőn egyszerre csak egy, vagy néhány rekord látható az összes közül. Ezekben az esetekben — amint az a képernyő alján is látható — a következő billentyűfunkciók érvényesek:

HOME — a lista elejére ugrás

END — a lista végére ugrás

PG DN, RETURN — lapozás a lista vége felé

PG UP — lapozás a lista eleje felé

ESC — kilépés a listázás üzemmódból

5.3. Billentyűfunkciók adatbevitelkor ill. az adatok módosításakor

Ezekben az esetekben a képernyőn világos színnel kiemelt területeken mozoghatunk. A következő billentyűfunkciók érvényesek:

↑ vagy CTRL-E — egy mezővel feljebb lépés

↓ vagy CTRL-X — egy mezővel lejjebb lépés

→ vagy CTRL-D — egy karakterrel jobbra lépés

← vagy CTRL-S — egy karakterrel balra lépés

CTRL → — ugrás a következő szó elejére előre felé

CTRL ← — ugrás a következő szó elejére visszafelé

END vagy CTRL-F — ugrás a mezőben a szöveg végére
HOME vagy CTRL-A — ugrás a mezőben a szöveg elejére
PG UP vagy CTRL-R vagy
PG DN vagy CTRL-C — kilépés a rekordból
CTRL-HOME — ugrás az első mező elejére
CTRL-END — ugrás az utolsó mező elejére
INS vagy CTRL-V — a beszúrás/felülírás kapcsolója
BACKSPACE vagy CTRL-H — a kurzortól balra eső karakter törlése
DEL vagy CTRL-G — a kurzor alatti karakter törlése
CTRL-T — törlés a kurzortól jobbra a következő szó elejéig
CTRL-Y — a teljes mezőtartalom törlése a kurzortól jobbra

6. fejezet

Néhány hasznos „trükk”

Ebben a fejezetben néhány olyan lehetőséget mutatunk be, amelyeknek a segítségével a főmenü által közvetlenül nem támogatott feladatokat is meg lehet oldani.

6.1. A teljes adatbázis kilistázása

A főmenüből csak a kulcsszólistákat tudjuk közvetlenül kilistázni. A hivatkozási ill. kulcsszó adatbázisokban látszólag csak keresési műveleteket tudunk végrehajtani. Ha azonban a keresési feltételt megfelelően fogalmazzuk meg, találatként a teljes adatbázist kapjuk. Erre legalkalmasabb a kézi keresés során a

KO->SPACE(20)

keresési feltétel, azaz keressük mindazokat a cikkeket, melyeknek a kódja nagyobb, mint egy 20 üres karakterből álló karaktorsor. Mivel a kódmező semmiképp sem lehet üres, ez a feltétel mindig teljesül. A találat-adatbázis, amely az azonos kódú hivatkozási és kulcsszórekordok összes lehetséges kombinációjából áll, tetszőleges formátumban kinyomtatható, lemezállományba vihető, vagy a képernyőn áttekinthető. Mivel az így keletkező adatbázis igen nagy méretű lehet, figyelembe kell venni a lemez szabad kapacitását, továbbá ez a keresés az adatbázisok méretétől függően meglehetősen sokáig tarthat.

6.2. Lapozás a különböző hivatkozási, kulcsszó, ill. hierarchikus kulcsszó adatbázisokban

Az előző megoldás hátránya a találatok nagy helyigénye, és a keresési hosszadalmassága mellett még az, hogy csak a feldolgozás utáni adatbázisokat

veszi figyelembe. Ha az adatokat nem akarjuk nyomtatóra vagy lemezállományba vinni, akkor egyszerűbb megoldás, ha a Módosítás üzemmódban kiválasztjuk a megfelelő adatbázist, majd minden módosítás nélkül lapozgatunk benne. Így ismert kódú cikket különösen gyorsan megtalálunk, és kereshetünk az ideiglenes adatbázisokban is. Viszont egyszerre csak egy rekordot láthatunk, és nem látjuk az összetartozó hivatkozási és kulcsszó adatokat.

6.3. A legmagasabb kód meghatározása az egyes kód-alcsoportokon belül

A Helyzetjelentés programágban a különböző adatbázisok névsorban legnagyobb kódú cikkeit ismerhetjük meg. Ha azonban a különböző témakörhöz tartozó cikkeket esetleg már a kódjukban megkülönböztetjük, akkor az egyes kód-alcsoportokon belüli legnagyobb kódú cikkekről ezen az úton nem kapunk információt. Ha mégis kíváncsiak volnánk rá, ez a Keresés programágban megoldható. Ekkor a menüvezérelt kereséskor a kód-alcsoportra jellemző kód-feltételt kell megadni, a találatok közül csak a kódot megjeleníteni, és az END billentyű lenyomásával azonnal a lista végére ugrani. Mivel a találat-adatbázisokban a találatok mindig növekvő kód szerint következnek, a legutolsó kód egyben a legnagyobb kód is.

7. fejezet

Tanácsok a program használatához

- Az ideiglenes, csak a feldolgozás előtti adatbázisokba bevitt adatokat a program kereséskor még nem találja meg! Ezért ha biztosak vagyunk adataink helyességében, végezzük el a feldolgozást. Jegyezzük azonban meg, hogy a feldolgozott kulcsszavakban már sokkal nehezkesebb változtatni, mint a még az ideiglenes adatbázisokban elhelyezkedőkben.
- A módosítás üzemmódban a törlés műveletét megfontoltan használjuk! A főmenühöz visszatérésig az egyes törölt rekordok még visszahívhatók, ezt követően azonban a törölt adatok végleg elvesznek!
- A feldolgozás utáni kulcsszó adatbázis módosítását kerüljük! Ebben az esetben a programnak újra fel kell építenie a kulcsszólistákat, ami nagyobb adatbázis esetén huzamosabb ideig eltarthat.
- Ha bármilyen okból (pl. a program azonosító nélküli indítása, hibás állománynév a találatok lemezállományba vitelek, stb.) rendszerhiba lép fel, amit a képernyő legfelső sorában megjelenő angol nyelvű hibaüzenet jelez, (a Retry? kérdésre) az N billentyű megnyomásával válaszolva lépünk ki a programból. Előfordulhat (pl. inkorrekt keresési feltétel esetén a kézi keresésnél), hogy a program a hiba miatt automatikusan visszatér a DOS-hoz. Ilyen esetekben a programot újra kell indítani. Ha a nyomtatással kapcsolatosan lép fel rendszerhiba, próbáljuk meg kiküszöbölni a kiváltó okot (ON LINE állásba kapcsolás, papír pótlása), majd az R billentyű megnyomásával („Retry”) indítsuk el újra a megszakadt programrészt. Ha a hiba továbbra is fennáll, az A billentyű megnyomásával („Abort”) lépünk ki a programból.
- A program futása az ALT-C billentyűk egyidejű megnyomásával bármikor megszakítható. Ezt a lépést azonban csak végszükség esetén tegyük meg. Ha az ALT-C után mégis folytatni akarjuk a program futtatását, a Continue? kérdésre az Y billentyű lenyomásával válaszoljunk. Bármilyen más billentyűnyomásra visszatérünk a DOS-hoz.
- Lehetőleg minden adatbevitel után készítsünk az adatbázisokról

BACKUP-okat! (Ez talán túlzott óvatosságnak tűnik — mindaddig, amíg be nem következik az állományok véletlen törlése, vagy a merevlemez meghibásodása.)

- Legyünk konzervensek a kis- és nagybetűk használatában! Ilyenkor a referencialisták sokkal egységesebbek lesznek, másrészt a menüvezérelt keresés üzemmódban ha „ember” karaktersort keresünk, a program az „EMBER”-t nem találja! (Kézi kereséssel ez a probléma megoldható, ld. a D. Függelékben.)

- Lehetőleg egységes formában töltsük ki az egyes mezőket, pl. a szerzők nevét (keresztnév és vezetéknév sorrendje, kereszt név rövidítés vagy teljes kiírás), és a folyóiratot. Ha referencialistát készítünk, ez megkönnyíti a javítást. Egy ajánlható forma:

... T. Klockgether, M. Schwartz, L. Turski and K.-H. Sontag ... Exp. Brain Res. 70: 445-447, 1988.

(Érdemes esetleg az utolsó szerző után kettőspontot tenni, ekkor a referencialista jobban olvasható.)

- Egy cikk egy rekordban elhelyezkedő hivatkozási adatai mintegy 700 bájt, egy rekordnyi kulcsszavai viszont csak mintegy 300 bájtnyi helyet foglalnak el, függetlenül attól, hogy a rendelkezésre álló helyet teljesen vagy csak részben töltöttük-e fel. Bár a kulcsszavak még a kulcsszó ill. kulcskifejezés listákba is bekerülnek, általánosságban mégis azt mondhatjuk, hogy a kulcsszavakkal nem érdemes különösebben takarékoskodni.

II. RÉSZLETES LEÍRÁS

0. fejezet

Bevezetés

A részletes leírásban menüről-menüre végighaladunk a program különböző ágain, és részletesen leírjuk az egyes választási lehetőségeket. Azokban az esetekben, amikor nagy a hasonlóság egy másik menüponttal, csak utalunk a részletesebb információ megtalálási helyére.

Általában minden ponthoz tartozik legalább egy ábra, ami a képernyőn megjelenő információkat ábrázolja. Ezeken az ábrákon a következő jelöléseket alkalmaztuk: — sötét sáv jelzi a már kiválasztott vagy kiválasztható menüpontokat; a képernyőn ezek inverz (ill. CGA kártya esetén vörös) sávként jelennek meg

— finoman pontozott vékony vonalú keret jelzi azokat az üres helyeket, amelyekre a program adatok, karakterek bevitelét várja vagy várta; ezek a képernyőn kiemelt világos területként jelennek meg.

— vastag betűkkel jelezzük az aktuálisan érvényes billentyűfunkciókat; a képernyőn ezek a feliratok inverz módban jelennek meg.

0.1. Főmenü

A program elindítása után a képernyőn a következőket láthatjuk

B I B L I O - szakirodalom nyilvántartó program		
(C) MAGISZTER - - AUTH F. 1988	Adatbevitel Keresés Kulcsszólisták Feldolgozás Módosítás Helyzetjelentés	
KILÉPÉS		
↑ - felfelé ↓ - lefelé RETURN - kiválasztás Vannak feldolgozatlan adatok!		

0. ábra

Ez a főmenü, ahol a fő tevékenységek közül lehet választani. A képernyőn — mint általában a menükben — a fel és le nyílbillentyűkkel lehet mozogni az egyes választási lehetőségek között, majd a RETURN billentyű lenyomásával aktivizálhatjuk a kiválasztott tevékenységet. A KILÉPÉS menüpont választásával lehet kilépni a cikk-nyilvántartó programból. A kilépés során a program törli a legutolsó futtatás során keletkezett segédállományokat, ezért egy-két másodperc eltelik, amíg visszakapjuk a vezérlést az MS-DOS operációs rendszerben.

Ha a BIBLIO előző futtatásából maradtak olyan adatok, amelyek nem kerültek még feldolgozásra, hanem az ideiglenes adatbázisokban vannak, erre a képernyő alján megjelenő („Vannak még feldolgozatlan adatok!”) felirat figyelmeztet. Nem kötelező az adatok feldolgozása, azonban fontos tudni, hogy a program ezeket az adatokat a keresés ill. a kulcsszólisták szempontjából nem veszi figyelembe.

Tovább lépési pontok: választás a menüből.

adatbevitel — cikkek adatainak bevitele: 1.

keresés — keresés a cikk-adatbázisokban: 2.

kulcsszólisták — betekintés a kulcsszólistákba: 3.

feldolgozás — az ideiglenes adatbázisokban levő adatok feldolgozása: 4.

módosítás — az adatok módosítása: 5.

helyzetjelentés — az adatbázisok aktuális állapotának lekérdezése: 6.

kilépés — kilépés a programból az operációs rendszerhez

1. fejezet

Adatbevitel

Ha a főmenüben az adatbevitel választjuk, a következő képernyőhöz jutunk.

F1-hivatkozási adatok F2-egyszerű kulcsszavak F3-hierarchikus kulcsszavak
END-vissza a főmenühöz

1. ábra

Adatbevitelkor az adatok először ideiglenes adatbázisokba kerülnek. Ezeknek az adatbázisoknak a tartalma a Feldolgozás (ld. 4. pont) művelete során kerül végleges formában tárolásra. Mivel gyakori eset, hogy egy cikk kulcsszavazása csak késve követi a cikk hivatkozási adatainak bevitelét, vagy akár el is marad, egymástól függetlenül lehet bevinni a különböző adatokat.

Első lépésben ezért azt kell kiválasztani, hogy milyen adatokat akarunk bevinni:

- ha hivatkozási adatokat, azaz a cikk szerzőit, címét és a folyóiratot (forrást), nyomjuk meg az F1 billentyűt.
- ha kulcsszavakat, nyomjuk meg az F2 billentyűt.
- ha hierarchikus kulcskifejezések elemeit, nyomjuk meg az F3 billentyűt.

Tovább lépési pontok:

F1 — hivatkozási adatok bevitele: 1.1.

F2 — elemi kulcsszavak bevitele: 1.4.

F3 — hierarchikus kulcskifejezések elemeinek bevitele: 1.7.

END — visszatérés a főmenühöz: 0.

1.1. Hivatkozási adatok bevitele

Kód.....:		(Az utolsó kód:)
Szerzők...:		
Cím.....:		
Folyóirat:		

PG UP, PG DN - gyors befejezés ←, ↑, ↓, → - mozgás a mezőkben
 RETURN - a következő mezőre HOME - a mező elejére END - a szöveg végére
 . jel átmásolja az előző rekord azonos mezőjének tartalmát!

1.1. ábra

Az adatbevitelnek ebben az ágában a cikk szerzőire, címére, és a forrásra (folyóíratra) vonatkozó adatokat adhatjuk meg. Az adatbevitel formája kötetlen. Kis- és nagybetűket, számokat, vagy egyéb jeleket egyaránt használhatunk. Csupán az összes rendelkezésre álló hely van korlátozva: a kód maximum 20 karakteres lehet, a szerzők és a cím részére 254, a folyóirat (ill. forrás) adatainak pedig 138 karakternyi hely áll rendelkezésre. Általában célszerű azonban bizonyos egységes elvek szerint megadni az adatokat pl. a folyóirat vagy a szerzők esetében, mivel ez egységesebbé, könnyebben feldolgozhatóvá teszi a referencialistát.

Az adatok begépelésekor a következő fontosabb billentyűfunkciók érvényesek (egészen részletesen lásd az általános rész 5.3. pontjában):

- a balra és jobbra nyíl kurzormozgató billentyűkkel egyesével lépegethetünk egy adott mezőn belül.
- bármelyik mezőben a HOME billentyűvel a mező elejére, az END billentyűvel a szöveg végére ugorhatunk. Az END újbóli megnyomásakor a mező végére jutunk.

- ha folyamatosan írjuk be az adatokat, és az egyik mező befejeztével a következőre akarunk ugrani, a RETURN billentyűt kell leütnünk. Ha ez az utolsó mezőnél történik, kilépünk a rekordból.
- a fel és le nyíl kurzormozgató billentyűkkel az egyes mezők között lehet lépkedni.
- az adatbevitel befejezésének egyik módja, hogy a folyóirat mezőben megnyomjuk a RETURN billentyűt. Ha a folyóirat mezőt üresen hagyjuk, vagy bármilyen okból a rekord másik részéről szeretnénk kilépni, a PG UP vagy PG DN billentyűk valamelyikének megnyomásával tehetjük ezt meg közvetlenül. A rekordból történt kilépést követően javítani már csak a Módosítás módban (ld. 5. pont) lehet. Az utoljára bevitt rekord azonban a rekordból történő kilépést követően az F10 billentyűvel törölhető (ld. 1.2. pont).

Az adatbevitelkor nem érdemes a hellyel takarékoskodni. Ha egy rekordot megnyitottunk és valamelyik mezőbe adatokat beírtunk, a program a mezők tartalmától függetlenül a teljesen teleírt rekordnak megfelelő helyet foglalja le a lemezegységen. Ez alól egy kivétel van: ha — a kód kivételével — mindegyik mező üres, a program erről kilépés után figyelmeztetést küld („Semmilyen adat nincs a kódok kívül! Figyelmen kívül hagyva!”), és ezt az üres rekordot figyelmen kívül hagyja. Az egyetlen előírás az adatok bevitelével kapcsolatosan az, hogy a kódnak mindenképpen szerepelnie kell. Ennek hiányában „A rekordban szerepelnie kell a cikk kódjának! Adja meg a kódot!” hibaüzenetet kapunk, és billentyűnyomásra visszatérünk a rekord kitöltéséhez. Kód megadása nélkül tehát nem hagyhatjuk el a rekordot.

A kódnak kettős funkciója van. A felhasználó szempontjából fizikailag megtalálhatóvá teszi a cikket, másrészt esetleg orientálhat is a cikk tartalmával kapcsolatosan. A program szempontjából viszont az egyes cikkeknek a különböző adatbázisokban található adatai között teremt kapcsolatot. Ezért nem fogad el a program a kód megadása nélkül semmilyen adatot sem. A kód is tetszőleges alfanumerikus karakterekből ill. egyéb jelekből állhat. Ha az adatbázisokban bevitt cikkek jól meghatározható témakörök köré csoportosulnak, meggondolandó, nem érdemes-e esetleg már a kódban is jelezni, hogy az adott cikk melyik témakörhöz tartozik. Például az egyik témakör cikkei lehetnek „A-sorszám” típusúak, a másike „B-sorszám” típusúak, a harmadiké pedig „C-sorszám” típusúak. Ebben az esetben azonban a Helyzetjelentés programágban a névsorban utolsó cikk kódok kevésbé informatívak (ld. 6. fejezet).

A kód nagyon jó lehetőséget ad arra, hogy pillanatok alatt fizikailag megtaláljuk a számítógép által kiválasztott cikkeket. Ha több száz cikkünk van, gyakran előfordulhat ugyanis, hogy mindent tudunk egy cikkről, szinte

látjuk a szemünk előtt a címlapját, de nem tudjuk, hol találjuk meg a nagy cikkgyűjteményen belül. Ez részben kiküszöbölhető azzal, ha a cikkeket témakörök szerinti alcsoportokba gyűjtjük. Sok cikk esetén ezek az alcsoportok is eléggé nagyok lehetnek, de még nagyobb probléma lehet, hogy egy cikket több alcsoportba is belerakhatnánk témája alapján, ami még bizonytalanabbá teszi a lelőhelyét. A kódok használatával a program segítségével ez a kérdés könnyen megoldható. Csak arra kell ügyelni, hogy a cikkek a kódjuk szerinti sorrendben legyenek elhelyezve a cikkgyűjteményen belül. Ha ismerjük a keresett cikk adatait vagy kulcsszavait, a program megadja a kódját, ami alapján könnyen meg lehet találni a cikket. (Természetesen a cikkeket mindig a helyükre is kell visszatenni.) „Az utolsó kód:” felirattal ill. az előző rekord azonos mezője tartalmának átmásolásával kapcsolatban lásd az 1.7. pontot.

Tovább lépési pontok:

az adatok begépelése után kilépés a PG UP, PG DN, (RETURN) billentyűkkel: 1.2.

1.2. Választási lehetőségek a hivatkozási adatrekord feltöltése után

Ha beírtuk a cikk hivatkozási adatait és kiléptünk a rekordból, a következő képernyőoldalt kapjuk.

F1-hivatkozási adatok F2-egyszerű kulcsszavak F3-hierarchikus kulcsszavak	
Kód.....:	10200..... (Az utolsó kód:)
Szerzők...:	P. H. Andersen and E. B. Nielsen.....
Cím.....:	The dopamine D1 receptor: biochemical and behavioural aspects.....
Polyóirat:	In: Neurobiology of Central D1-Dopamine Receptors (G. R. Breese and I. Creese, eds.), Plenum Publishing Corp., 73-91, 1986.....
END-vissza a főmenühöz F10-az utoljára bevitt adatok törlése RETURN-folytatás ugyanabban a formában	

1.2. ábra

A képernyőn láthatók még az utoljára bevitt adatok, változtatni azonban már csak a Módosítás ágbán (ld. 5. fejezet) lehet rajtuk. El kell döntenünk, mit kívánunk tenni ezután. Mivel gyakran előfordul, hogy sorozatban visszüik be különböző cikkek azonos jellegű adatait, a RETURN billentyű egyszerű lenyomásával a megkezdett adatbázisban folytathatjuk a bevittet. Az F1, F2 vagy F3 billentyű lenyomásával választhatjuk azonban bármelyik adatbázist. Az adatbevitel befejezése esetén visszatérhetünk a főmenühöz.

Előfordulhat, hogy feleslegesen nyomtuk meg a RETURN billentyűt, és a program adatokat vár, holott mi már nem akartunk további adatokat megadni. Ekkor üssünk be bármilyen karaktereket a kódhoz (hiszen anélkül nem hagyhatjuk el a rekordot), lépjünk ki belőle (a PG UP vagy PG DN billentyű lenyomásával), majd nyomjuk le az F10 billentyűt. Ezzel bármelyik adatbázisban a rekordból történő kilépést követően törölhetjük az utolsó, felesleges vagy hibás rekordot.

Továbblépési pontok:

RETURN — az adatbevitel folytatása a megkezdett adatbázisban (ebben az esetben a hivatkozási adatbázisban): 1.1.

F1 — az adatbevitel folytatása az ideiglenes hivatkozási adatbázisban: 1.1.

F2 — az adatbevitel folytatása az elemi kulcsszó adatbázisban: 1.4.

F3 — az adatbevitel folytatása a hierarchikus kulcsszó adatbázisban: 1.7.

END — visszatérés a főmenühöz: 0.

F10 — az utoljára bevitt rekord törlése: 1.3.

1.3. Választási lehetőségek az utoljára bevitt hivatkozási adat rekord törlése után

F1-hivatkozási adatok F2-egyszerű kulcsszavak F3-hierarchikus kulcsszavak	
Törölt rekord!	
Kód.....:	10200..... (Az utolsó kód:)
Szerzők...:	P. H. Andersen and E. B. Nielsen.....
Cím.....:	The dopamine D1 receptor: biochemical and behavioural aspects.....
Folyóirat:	In: Neurobiology of Central D1-Dopamine Receptors (G. R. Breese and I. Creese, eds.), Plenum Publishing Corp., 73-91, 1986.....
END-vissza a főmenühöz	

1.3. ábra

Ha az utoljára bevitt rekordot az F10 billentyűvel töröltük, a képernyő jobb felső sarkában megjelenik a „Törölt rekord!” felirat. A törölt rekordnak minden adata elvész, így „Az utolsó kód” emlékeztetőnél is az utolsó nem törölt rekord kódja lesz érvényes.

Tovább lépési pontok:

- F1 — az adatbevitel folytatása az ideiglenes hivatkozási adatbázisba: 1.1.
- F2 — az adatbevitel folytatása az ideiglenes kulcsszó adatbázisba: 1.4.
- F3 — az adatbevitel folytatása a hierarchikus kulcsszó adatbázisba: 1.7.
- END — visszatérés a főmenühöz: 0.

A „kulcsszó” elnevezés, mint arra később több példát láthatunk, tulajdonképpen túl szigorú. Üres karakter ugyanis szerepelhet a kulcsszón belül, azaz az elemi „kulcsszó” több szóból is állhat; ezeket a program együtt kezeli. A lényeg csak az, hogy az akár több szóból is álló „elemi kulcsszó” hossza ne haladja meg a 35 karaktert. Néhány további speciális megkötés: az elemi kulcsszavak bevitelkor a kulcsszómező nem tartalmazhat >> ,> és >, jelpárokat. Nem szerepelhet a kulcsszómezőben két vessző („”) egymás után, valamint a kulcsszómező nem kezdődhet vagy végződhet vesszővel vagy > jellel. Végül speciális programozástechnikai okokból a kulcsszómező egyáltalán nem tartalmazhatja a felső vessző (’), idézőjel (”) ill. szögletes nyitózárójel ([]) karaktereket.

A mezők közötti ill. mezőkön belüli mozgás, valamint a rekordból történő kilépés ugyanolyan módon történik, mint a hivatkozási adatok bevitelkor (ld. részletesen 1.1. pontban).

A kilépés után minden esetben a kulcsszómező ellenőrzése következik. Az ellenőrzésnek háromféle kimenetele lehetséges:

- a) ha minden rendben van, automatikusan eljutunk az adatbázis választási ill. adatbevitel befejezési lehetőséghez (1.5.).
- b) ha az ellenőrzés során a program valamilyen formai hibát talált a kulcsszómezőben, vagy üresen találta a kódmezőt, hibaüzenetet küld. Ezt követően billentyűnyomásra visszatérünk az adatbeviteli képernyőhöz, ahol el kell végezni a javítást. Addig nem tudunk továbbhaladni, amíg a rekord formailag nem helyes.
- c) ha a kulcsszómező üres, a program erről figyelmeztetést küld, majd billentyűnyomásra az adatbázisválasztási ill. adatbevitel befejezési képernyőhöz jutunk (1.5.).

Továbblépési pontok:

a bevitt adatok ellenőrzése során hibajelzés — billentyűnyomásra visszatérés az adatbevitelhez: 1.4.

figyelmeztetés üres rekordra — billentyűnyomásra: 1.5.

hibamentes adatbevitel — adatbázis választási ill. adatbevitel befejezési lehetőség: 1.5.

1.5. Választási lehetőségek a kulcsszórekord feltöltése után

Ha formailag helyesen adtuk meg a kulcsszavakat, ellenőrzés után a következő képernyőhöz jutunk.

F1-hivatkozási adatok F2-egyszerű kulcsszavak F3-hierarchikus kulcsszavak	
Kód....:	10200..... (Az utolsó kód:)
Kulcsok:	benzazepines, thioxanthenes, phenothiazines, butyrophenones, diphenyl butylpiperidines, benzamides, dibenzepines, 5-HT-erg compounds, DA ag onists, review.....
END-vissza a főmenühöz F10-az utoljára bevitt adatok törlése RETURN-folytatás ugyanabban a formában	

1.5. ábra

A választási lehetőségek megegyeznek az 1.2. pontban leírtakkal. Az egyetlen különbség, hogy a RETURN billentyű lenyomására a hivatkozási adatok helyett a kulcsszavak bevitelét folytathatjuk.

Tovább lépési pontok:

F1 — az adatbevitel folytatása az ideiglenes hivatkozási adatbázisban: 1.1.

RETURN, F2 — az adatbevitel folytatása az elemi kulcsszó adatbázisban: 1.4.

F3 — az adatbevitel folytatása a hierarchikus kulcsszó adatbázisban: 1.7.

END — visszatérés a főmenühöz: 0.

F10 — az utoljára bevitt rekord törlése: 1.6.

1.6. . Választási lehetőségek az utoljára bevitt elemi kulcsszó rekord törlése után

F1-hivatkozási adatok F2-egyszerű kulcsszavak F3-hierarchikus kulcsszavak	
Törölt rekord!	
Kód....:	10200..... (Az utolsó kód:)
Kulcsok:	benzazepines, thioxanthenes, phenothiazines, butyrophenones, diphenyl butylpiperidines, benzamides, dibenzepines, 5-HT-erg compounds, DA ag onists, review.....
END-vissza a főmenühöz	

1.6. ábra

Ha az utoljára bevitt rekordot töröltük, megjelenik a „Törölt rekord!” felirat a képernyő jobb felső sarkában. A törölt rekordnak minden adata elvész, így az „Utolsó kód” emlékeztetőnél is az utolsó érvényes, nem törölt rekord kódja érvényes.

Tovább lépési pontok:

F1 — az adatbevitel folytatása az ideiglenes hivatkozási adatbázisban:

1.1.

F2 — az adatbevitel folytatása az ideiglenes kulcsszó adatbázisban: 1.4.

F3 — az adatbevitel folytatása a hierarchikus kulcsszó adatbázisban:

1.7.

END — visszatérés a főmenühöz: 0.

1.7. Hierarchikus kulcsszavak bevitele

A hivatkozási adatok (1.1.) és az elemi kulcsszavak (1.4.) beviteléhez hasonlóan itt is egy kitöltendő üres lapot kapunk, ahova a hierarchikus kulcskifejezés elemeit kell beírunk.

Kód.....:		(Az utolsó kód:	)
Első....:			
Második..:			
Harmadik:			
Negyedik:			
Ötödik...:			
Hatodik..:			
Hetedik..:			

PG UP, PG DN - gyors befejezés	←, ↑, ↓, → - mozgás a mezőkben
RETURN - következő mezőre	HOME - a mező elejére
	END - a szöveg végére
. jel átmásolja az előző rekord azonos mezőjének tartalmát!	

1.7. ábra

Minden egyes szinten 140 karakternyi üres hely található. A kód kitöltése kötelező (ld. 1.1. pont). Az egymáshoz kapcsolandó kulcsszavakat hét szinten helyezhetjük el. Az egyes szintekre írhatjuk be a kulcskifejezés elemeit, melyeket a program a feldolgozáskor összeköt, ezúton állítva elő a hierarchikus kulcskifejezést. Egy szinten több kulcsszó is elhelyezkedhet, ezeket egymástól vesszővel kell elválasztani. A kulcsszavak között felesleges a vessző után üres helyet hagyni.

Az egyes szintek kulcsszavaira az alábbi megkötések érvényesek:

- semelyik kulcsszó hossza sem haladhatja meg a 35 karaktert, különben a kulcsszó nem férne el az elemi kulcsszó adatbázisban.
- semelyik mező sem kezdődhet vagy végződhet vesszővel
- semelyik mezőben nem szerepelhet két vesszőből álló („) jelpár
- programozástechnikai okokból semelyik mezőben sem szerepelhet felső vessző ('), idézőjel (") vagy szögletes nyitó zárójel (|).

– semelyik mezőben sem szerepelhet a hierarchikus kulcskifejezés létrehozásakor az elemi kulcsszavak összekötésére szolgáló > jel.

Ákárcsak az elemi kulcsszavak bevitelekor (ld. 1.4. pont), az elemi kulcsszón belül itt sem szerepelhet vessző, különben ezt a program feldolgozásakor két kulcsszónak veszi. Viszont üres hely szerepelhet a kulcsszón belül, azaz az elemi „kulcsszó” itt is állhat több szóból, melyeket a program együttesen kezel. A rekordon belül a mezőkön belüli ill. mezők közötti mozgáshoz és a kulcsszavak begépelésekor ugyanazok a billentyűfunkciók érvényesek, mint a hivatkozási adatok ill. elemi kulcsszavak bevitelekor (részletesen ld. 1.1.). Ritkán fordul elő, hogy mind a hét szintre kerülnének kulcsszavak, ezért a RETURN többszöri lenyomása helyett célszerű a rekordból történő kilépéshez a PG UP vagy PG DN billentyűket használni. Ha csupán egyetlen szinten helyezkednek el kulcsszavak, ez ugyanazt jelenti, mintha csak elemi kulcsszavakat vittünk volna be. Az elemi kulcsszó bevitelhez képest (1.4. pont) ennek a hátránya az, hogy a rendelkezésre álló hely lényegesen kisebb.

Az egyes szintek kitöltésénél különösen szem előtt kell tartani azt, hogy feldolgozásakor a program az összes lehetséges kulcsszókombinációt előállítja. Ez gyakran hasznos, néha azonban nem kívánt következményekhez vezethet. Lássunk erre példát!

Tegyük fel, hogy egy cikk, amely a fiatalkori bűnözőkkel foglalkozik, az alkoholisták és kábítószerélvezők kor- és nem szerinti eloszlását vizsgálja. Ennek egy lehetséges hierarchikus kulcsszavazása a következő:

Kód: 11000

Első szint: fiatalkorú bűnözők

Második szint: alkoholisták, kábítószerélvezők

Harmadik szint: kor szerinti eloszlás, nemek szerinti eloszlás.

Ebből a rekordból a program a feldolgozás során az öt elemi kulcsszó (fiatalkorú bűnözők, alkoholisták, kábítószerélvezők, kor szerinti eloszlás, nemek szerinti eloszlás) kombinálásával a következő hierarchikus kulcskifejezéseket állítja elő:

- 1.) fiatalkorú bűnözők>alkoholisták>kor szerinti eloszlás
- 2.) fiatalkorú bűnözők>alkoholisták>nemek szerinti eloszlás
- 3.) fiatalkorú bűnözők>kábítószerélvezők>kor szerinti eloszlás
- 4.) fiatalkorú bűnözők>kábítószerélvezők>nemek szerinti eloszlás

Ezek a kulcskifejezések valamennyien a cikk tartalmának egy szegmensét tükrözik. Ha azonban a kábítószerélvező fiatalok kor szerinti eloszlásáról nincs szó a cikkben, már helytelen volna a fenti hierarchikus kulcsszavazás. Ekkor a bevitelt két részre kell bontani:

Első rekord:

Kód: 11000

Első szint: fiatalok bűnözők

Második szint: alkoholisták, kábítószerélvezők

Harmadik szint: nemek szerinti eloszlás

Második rekord:

Kód: .

Első szint: .

Második szint: alkoholisták

Harmadik szint: kor szerinti eloszlás

Az első rekordból származó hierarchikus kulcskifejezések:

- 1.) fiatalok bűnözők > alkoholisták > nemek szerinti eloszlás
- 2.) fiatalok bűnözők > kábítószerélvezők > nemek szerinti eloszlás

A második rekordból származó hierarchikus kulcskifejezés:

- 3.) fiatalok bűnözők > alkoholisták > kor szerinti eloszlás

A fenti példa jól rávilágít arra, hogyan használhatjuk ki a „pont” (.) mezőátviteli funkciót. Ha részletesen kulcsszavazunk egy cikket, akkor ritkán fordul elő, hogy a hierarchikus kulcskifejezések elemei egyetlen hierarchikus kulcsszórekordba beleférjenek. Általában gyakran van átfedés a szomszédos rekordok tartalma ill. kódja között. Ha egy adott mező első karakterének helyére pontot teszünk, a program azt úgy tekinti, hogy az előző rekord azonos mezőjének tartalmát szeretnénk átmásolni. A pontot követő karaktereket a

program figyelmen kívül hagyja. A . hatására történő behelyettesítés a képernyő nem látható. A funkció a hivatkozási adatok és az elemi kulcsszavak bevitelkor is működőképes, de talán csak az elemi kulcsszavak bevitelkor a kód átvitelében kaphat gyakorlati jelentőséget. A . átviteli funkcióval elsősorban gépelést, így időt takaríthatunk meg.

A rekordból történő kilépést minden esetben ellenőrzés követi. Az ellenőrzés kimenetelétől függően — akárcsak az elemi kulcsszavak esetében — három eset lehetséges.

- a.) ha a program sikeresen túljut az ellenőrzésen, az adatbázisválasztási ill. kilépési képernyőhöz jutunk (1.8.).
- b.) ha a program üresen találja a kódmezőt, vagy formai hibát talál a színtek valamelyikében, hibát jelez a hiba előfordulási helyének megadásával. Ebben az esetben nem tudunk végleg kilépni a rekordból mindaddig, amíg a hibát ki nem javítottuk. Tetszőleges billentyű megnyomására visszatérünk az adatbevitel módhoz.
- c.) ha minden szint üres, a program szintén figyelmeztetés küld („Semmilyen adat nincs a kódon kívül! Figyelmen kívül hagyva!”), azonban billentyűnyomásra nem a javításhoz, hanem az adatbázisválasztási lehetőséghez jutunk (1.8.). Ebben az esetben az utoljára érintett üres hierarchikus adatbázis rekord a kódjával együtt figyelmen kívül marad.

Mivel a hierarchikus kulcsszavak bevitelénél kaphat a legnagyobb szerepet, itt jegyezzük meg, hogy a kódmezővel egy sorban a képernyő jobb oldalán segítségképpen mindig látható az utoljára bevitt rekordnál megadott kód. Induláskor ilyen előző kód nincs, ezért ez a terület üres. Ha azonban egyik adatbázisból a másikba váltunk, az előző adatbázis utolsó érvényes rekordjának a kódja látható.

Továbblépési pontok:

a bevitt adatok ellenőrzése során hibajelzés — billentyűnyomásra visszatérés az adatbevitelhez: 1.7.

figyelmeztetés üres rekordra — billentyűnyomásra 1.8.

hibamentes adatbevitel — adatbázis választási ill. adatbevitel befejezési lehetőség: 1.8.

1.8. Választási lehetőségek a hierarchikus kulcsszórekord feltöltése után

Ha formailag helyesen adtuk meg a kulcsszavakat, ellenőrzés után a következő képernyőhöz jutunk.

F1-hivatkozási adatok F2-egyszerű kulcsszavak F3-hierarchikus kulcsszavak	
Kód.....	11000..... (Az utolsó kód:)
Első....	fiatalkorú bűnözők.....
Második..	alkoholisták, kábítószerélvezők.....
Harmadik:	kor szerinti eloszlás, nemek szerinti eloszlás.....
Negyedik:	
Ötödik..	
Hatodik..	
Hetedik:	
END-vissza a főmenühöz F10-az utoljára bevitt adatok törlése RETURN-folytatás ugyanabban a formában	

1.8. ábra

A választási lehetőségek megegyeznek az 1.2. pontban leírtakkal. Az egyetlen különbség, hogy a RETURN billentyű lenyomására a hivatkozási adatok helyett a hierarchikus kulcsszavak bevitelét folytathatjuk.

Továbblépési pontok:

F1 — az adatbevitel folytatása az ideiglenes hivatkozási adatbázisban: 1.1.

F2 — az adatbevitel folytatása az elemi kulcszó adatbázisban: 1.4.

RETURN, F3 — az adatbevitel folytatása a hierarchikus kulcsszó adatbázisban: 1.7.

END — visszatérés a főmenühöz: 0.

F10 — az utoljára bevitt rekord törlése: 1.9.

1.9. Választási lehetőségek az utoljára bevitt hierarchikus kulcsszórekord törlése után

F1-hivatkozási adatok F2-egyszerű kulcsszavak F3-hierarchikus kulcsszavak	
Kód.....	11000..... (Az utolsó kód:)
Első....	fiatalkorú bűnözők.....
Második..	alkoholisták, kábítószerélvezők.....
Harmadik:	kor szerinti eloszlás, nemek szerinti eloszlás.....
Negyedik:	
Ötödik...	
Hatodik..	
Hetedik..	
END-vissza a főmenühöz	

1.9. ábra

Ha az utoljára bevitt rekordot töröltük, megjelenik a „Törölt rekord!” felirat a képernyő jobb felső sarkában. A törölt rekordnak minden adata elvész, így „Az utolsó kód” emlékeztetőnél is az utolsó érvényes, nem törölt rekord kódja érvényes.

Tovább lépési pontok:

- F1 — az adatbevitel folytatása az ideiglenes hivatkozási adatbázisban: 1.1.
- F2 — az adatbevitel folytatása az ideiglenes kulcsszó adatbázisban: 1.4.
- F3 — az adatbevitel folytatása a hierarchikus kulcsszó adatbázisban: 1.7.
- END — visszatérés a főmenühöz: 0.

2. fejezet

Keresés

A programnak ebben az ágában a cikkek adatait tartalmazó adatbázisokban lehet keresni. Bár az adatok két adatbázisban helyezkednek el (külön a hivatkozási adatok és külön a kulcsszavak), a keresés során a program elvégzi az ezzel kapcsolatos szervezőmunkát.

A keresés három nagy, egymást követő egységre bontható. Az első a keresési feltétel megadása, a második a tulajdonképpeni keresés, a harmadik pedig a találatok megjelenítése. Ez utóbbi részben határozhatjuk meg a referencialista formátumát. Ebben a leírásban a 2.1. részben foglalkozunk a kereséssel, a 2.2. részben a találatok megjelenítésével kapcsolatos tevékenységekkel.

2.1. A keresési feltétel megadása és a keresés

2.1.1. A keresési mód megadása

Hivatkozási adatok: 182 rekord	Kulcsszavas cikkek: 381 rekord
--------------------------------	--------------------------------

Keresési mód?

☐ Feltételes

☐ Adott kódú cikk keresése

☐ Vissza a főmenühöz

2.1.1. ábra

Először a keresési módot kell eldöntenünk. Kétféle keresési módot alkalmazhatunk: a feltételes keresési módban ismeretlen cikkeket kereshetünk különböző adatai alapján, míg ha ismert kódú cikkeket akarunk referencialistába rendezni, az „Adott kódú cikk keresése” programágat választhatjuk.

Tovább lépési pontok: választás a menüből

feltételes keresés: 2.1.2.

adott kódú cikkek kiválogatása: 2.1.8.

visszatérés a főmenühöz: 0.

2.1.2. A feltételmegadási mód kiválasztása

Hivatkozási adatok: 182 rekord		Kulcsszavas cikkek: 381 rekord	
Keresési mód?		Feltétel megadás módja?	
☐ Feltételes		☐ Menü-vezérelt	
Adott kódú cikk keresése -----		Kézi -----	
Vissza a főmenühöz		Vissza az előző menühöz	

2.1.2. ábra

A feltételes keresési módban a menü-vezérelt keresés a legtöbb esetben megfelelő a keresési feltétel megfogalmazására. Ha azonban valamilyen különleges keresési feltétel szerint kell keresni, a kézi feltételmegadási módban egy szabványos dBASE III. PLUS keresési feltételt adhatunk meg.

Továbblépési pontok: választás a menüből

menü-vezérelt keresés: 2.1.3.

kézi feltételmegadás: 2.1.7.

vissza az előző menühöz: 2.1.1.

2.1.3. A keresendő karaktersor megadása a menü-vezérelt keresésben

Hivatkozás adatok: 182 rekord

Kulcsszavas cikkek: 381 rekord

Keresési mód? Feltételes Adott kódú cikk keresése Vissza a főmenühöz	Feltétel megadás módja? Menü-vezérelt Kézi Vissza az előző menühöz
---	---

Karaktersor:

Melyik mezőben? Kód Szerző Cím Folyóirat Kulcs	Egyéb feltétel? nincs van	Logikai kapcsolat? és vagy
---	--	---

2.1.3a ábra

A BIBLIO program alapvető sajátága, hogy a cikkek adatait tartalmazó adatbázisok egyes mezőiben — annak minden előnye és hátránya mellett — karaktersorok előfordulását lehet keresni. Ez a keresési forma például akkor előnyös, ha nem emlékszünk pontosan egy névre, kulcsszóra, vagy hogy milyen formában adtuk meg a folyóiratot, és mégis ezekben a mezőkben akarunk keresni. Ebből a szempontból a program konstrukciója kedvező. A fő hátrány is azonban ebből az előnyből származik. Mivel a program az adott karaktersor minden előfordulását megtalálja, a találatok között nem csak független szavak, hanem azok a szóösszetételek is megtalálhatók, amelyekben a karaktersor előfordul. Célszerű ezért minél hosszabb, minél jellemzőbb karaktersort megadni. Bizonyos esetekben a zavaró találatok a kézi feltételmegadás útján kizárhatók (lásd D. Függelék).

A keresendő karaktersor maximálisan 65 karakter hosszúságú lehet. Programozástechnikai okokból nem tartalmazhat idézőjelet, amire a program az adott esetben hibaüzenettel figyelmeztet. A karaktersor megadása

után meg kell adni azt a mezőt, amelyben a karaktersor előfordulását keressük.

Hivatkozási adatok: 182 rekord		Kulcsszavas cikkek: 381 rekord	
Keresési mód?		Feltétel megadás módja?	
☐ Feltételes ☐		☐ Menü-vezérelt ☐	
Adott kódú cikk keresése		Kézi	
-----		-----	
Vissza a főmenühöz		Vissza az előző menühöz	
Karaktersor: Carlsson.....			
Melyik mezőben?	Egyéb feltétel?	Logikai kapcsolat?	
☐ Kód ☐	-----	-----	
Szerző	nincs	és	
Cím	van	vagy	
Folyóirat			
Kulcs			

2.1.9b ábra

Az adatbázis bármelyik mezőjében kereshetünk. A mező kiválasztása után a képernyő alsó soraiban tájékoztatásul megjelenik az addigi keresési feltétel dBASE III. PLUS nyelvű megfelelője.

Hivatkozási adatok: 182 rekord		Kulcsszavas cikkek: 381 rekord	
Keresési mód?		Feltétel megadás módja?	
☐ Feltételes ☐ Adott kódú cikk keresése ----- Vissza a főmenühöz		☐ Menü-vezérelt ☐ Kézi ----- Vissza az előző menühöz	
Karaktorsor: Carlsson			
Melyik mezőben?	Egyéb feltétel?	Logikai kapcsolat?	
Kód Szerző Cím Folyóirat Kulcs	☐ nincs ☐ van	és vagy	
Keresési feltétel: "Carlsson"\$SZ_			

2.1.3c ábra

Ezt követően két lehetőség közül választhatunk: befejezhetjük a keresési feltétel megadását, vagy a már meglévőhöz további feltételt illeszthetünk hozzá.

Tovább lépési pontok: választás a menüből

a feltétel megadás befejezése: 2.1.5.

további keresési feltétel megadása: 2.1.4.

2.1.4. A keresési feltételek összekapcsolása

Hivatkozási adatok: 182 rekord		Kulcsszavas cikkek: 381 rekord	
Keresési mód?		Feltétel megadás módja?	
Feltételes Adott kódú cikk keresése		Menü-vezérelt Kézi	
Vissza a főmenühöz		Vissza az előző menühöz	
Karaktorsor: Carlsson.....			
Melyik mezőben?	Egyéb feltétel?	Logikai kapcsolat?	
Kód Szerző Cím Folyóirat Kulcs	nincs van	és vagy	
Keresési feltétel: "Carlsson"\$SZ_			

2.1.4. ábra

A keresési feltételek összekapcsolása során az első lépés a feltételek közötti logikai kapcsolat megadása. A menüvezérelt feltétel megadási módban a keresési feltételeket „ÉS” vagy „VAGY” logikai feltételekkel kapcsolhatjuk össze. Néhány példa ezek használatára a D. Függelékben található.

Következő lépésként fel kell építeni a második keresési feltételt. A logikai kapcsolat megadását követően ennek keretében meg kell adni a hozzákapcsolandó keresési feltétel karaktersorát. A korábbiakhoz hasonlóan meg kell adni a karaktersorhoz tartozó mezőt, majd ismét a további feltételek összekapcsolására vonatkozó menühöz jutunk azzal a különbséggel, hogy a keresési feltétel már összetettebb.

Az összekapcsolható keresési feltételek számát az korlátozza, hogy a képernyő alján látható dBASE III PLUS nyelvű feltétel hossza nem haladhatja meg a 254 karaktert.

Ha egy keresési feltételben az „ÉS” (.AND.) és a „VAGY” (.OR.) logikai kapcsolatok egyaránt szerepelnek, mint például az alábbi feltételben:

"Kovács"\$SZ_.OR."Nagy"\$SZ_.AND."Kiss"\$SZ_.

akkor a keresési feltételt kétféleképpen értelmezhetnénk. Vagy úgy, hogy azokat a cikkeket keressük, melyek szerzői között Kovács vagy Nagy, ÉS egyidejűleg Kiss szerepel, vagy a másik értelmezés szerint azokat, amelyek címében Kovács, VAGY Nagy és Kiss szerepel. Ilyen esetben az a szabály, hogy a logikai feltételek kiértékelésekor az ÉS kerül előbb kiértékelésre. Emiatt a fenti esetben a második értékelés a helyes.

A továbblépési lehetőségek innen megegyeznek a 2.1.3. pont végén leírtakkal.

Továbblépési pontok: választás a menüből

a feltétel megadás befejezése: 2.1.5.

további keresési feltétel megadása: 2.1.4.

2.1.5. A keresési feltétel megerősítése

Hivatkozási adatok: 182 rekord		Kulcsszavas cikkek: 381 rekord	
Keresési mód?		Feltétel megadás módja?	
☐ Feltételes Adott kódú cikk keresése		☐ Menü-vezérelt Kézi	
Vissza a főmenühöz		Vissza az előző menühöz	
Karakterisor: dopamine.....			
Melyik mezőben?	Egyéb feltétel?	Logikai kapcsolat?	Megfelelő a keresési feltétel?
Kód Szerző Cím Folyóirat Kulcs	☐ nincs ☐ van	és vagy	☐ Igen, elfogadva ☐ Nem, javítás Vissza a feltétel mód menühöz
Keresési feltétel: "Carlsson"\$SZ_.AND."dopamine"\$CI_			

2.1.5. ábra

A keresési feltétel megadása után még mód nyílik annak megváltoztatására. Ha például kiderült, hogy a keresési feltétel a menüvezérelt keresési mód keretein belül nem fogalmazható meg megfelelően, visszatérhetünk a feltétel megadási mód megválasztásához. Ha utólag hibát fedeztünk fel a felépített keresési feltételben, kijavíthatjuk azt.

Továblépési pontok: választás a menüből

a keresési feltétel megerősítése: 2.1.6.

a keresési feltétel javítása: 2.1.3.

vissza a feltétel megadási mód menühöz: 2.1.2.

2.1.6. A keresés elindítása

Ha megerősítettük a keresési feltételt, megkezdődik a keresés.

Hivatkozási adatok: 182 rekord		Kulcsszavas cikkek: 381 rekord	
Keresési mód? ☐ Feltételes Adott kódú cikk keresése ----- Vissza a főmenühöz		Feltétel megadás módja? ☐ Menü-vezérelt Kézi ----- Vissza az előző menühöz	
Karaktersor: dopamine.....			
Melyik mezőben? Kód Szerző Cím Folyóírat Kulcs	Egyéb feltétel? ☐ nincs ☐ van	Logikai kapcsolat? ----- és vagy	Megfelelő a keresési feltétel? ☐ Igen, elfogadva ☐ Nem, javítás ----- Vissza a feltétel mód menühöz
Keresési feltétel: "Carlsson"\$SZ_.AND."dopamine"\$CI_			
K E R E S É S . . . 15		Találatok ---> cikk: 9 rekord: 11	

2.1.6. ábra

A képernyő bal alsó sarkában látható szám a keresés menetének előrehaladását jelzi. A keresés akkor fejeződik be, amikor a KERESÉS feliratot követő szám nullára csökken. A képernyő jobb alsó sarkában a talált cikkek és rekordok száma látható. Mivel egy cikkhez több rekord is tartozhat, a két szám nem szükségszerűen egyezik meg.

Ha a program egy olyan cikket sem talált, amely a keresési feltételnek megfelelt volna, a „Nincs találat! Nyomjon meg egy billentyűt!” hibaüzenetet kapjuk, majd billentyűnyomásra visszatérünk a karaktorsor megadáshoz. Ha vannak találatok, a program átlép a találat megjelenítési programágba.

Tovább lépési pontok:

nincs találat: 2.1.3.

van találat: 2.2.

2.1.7. Kézi keresési feltétel megadási mód

Hivatkozási adatok: 182 rekord		Kulcsszavas cikkek: 381 rekord	
Keresési mód?		Feltétel megadás módja?	
☐ Feltételes		☐ Menü-vezérelt	
☐ Adott kódú cikk keresése		☐ Kézi	
-----		-----	
Vissza a főmenühöz		Vissza az előző menühöz	
Adja meg a keresési feltételt:			
Mezőnév jelölések: Kód->KO_ Szerző->SZ_ Cím->CI_ Folyóirat->FO_ Kulcs->KU_			

2.1.7a ábra

Ha a kézi keresési módot választjuk, akkor 240 karakternyi üres hely áll rendelkezésre egy dBASE III PLUS nyelvű keresési feltétel megadásához. A dBASE III PLUS nyelvű keresési feltétel megadásának módját részletesen a D. Függelékben tárgyaljuk. Az érvényes mezőnév jelölések a cikk adatbázisokban történő kereséskor:

kód — KO_

szerző — SZ_
 cím — CI_
 folyóirat — FO_
 kulcs — KU_

A keresési feltétel megadása után a program megerősítést vár .

Hivatkozási adatok: 182 rekord		Kulcsszavas cikkek: 381 rekord	
Keresési mód? Feltételes Adott kódú cikk keresése Vissza a főmenühöz		Feltétel megadás módja? Menü-vezérelt Kézi Vissza az előző menühöz	
Adja meg a keresési feltételt: "Carlsson"\$SZ_.AND."dopamine"\$CI_.....			
Megfelelő a keresési feltétel? Igen, elfogadva Nem, javítás Vissza az előző menühöz			
Mezőnév jelölések: Kód->KO_ Szerző->SZ_ Cím->CI_ Folyóirat->FO_ Kulcs->KU_			

2.1.7b ábra

Ha hibát fedeztünk fel és javítani szeretnénk, visszatérhetünk a keresési feltétel megadásához, amely most már tartalmazza a korábbi feltételt. Az érvényes szerkesztőbillentyűk megegyeznek az adatbevitelnél leírtakkal (lásd az 1.1. pontnál).

Ha vissza szeretnénk térni a keresési feltétel megadási módhoz, a 2.1.2. ponthoz jutunk.

Ha a keresési feltételt megerősítjük, a program részlegesen ellenőrzi a megadott kifejezést. Bizonyos esetekben felszólíthat a feltétel ellenőrzésére. Ez nem feltétlenül jelent hibát, csupán a hiba lehetőségét. Fordítva is igaz, ha a program nem szólít fel ellenőrzésre, a feltétel attól még lehet hibás. Éppen ezért mielőtt a keresést ténylegesen elindítanánk, mindig gondosan ellenőrizzük a megadott feltételt.

Ha a program felszólítására igennel (I) válaszolva megerősítjük a keresési feltétel helyességét, a program az általa kétségesnek tartott feltétellel is megkísérli a keresést. Valóban hibás feltétel esetén azonban rendszerhiba lép fel. Ebben az esetben automatikusan visszatérünk a DOS-hoz, és a programot újra kell indítani.

Ha nemmel (N) válaszolunk, újraserkeszthetjük a keresési feltételt.

Tovább lépési pontok:

a program megkezdí a keresést — innen kezdve azonos a menüvezérelt keresési programág megfelelő részével (lásd 2.1.6.)

hibás a megadott keresési feltétel, ezért rendszerhiba lépett fel — kilépés a programból.

javítani akarunk a keresési feltételen — a feltétel újraserkesztése (lásd ebben a pontban).

visszatérés a keresési feltétel megadási mód menühöz: 2.1.2.

2.1.8. Adott kódú cikkek keresése

Ez a programág a megadott kódú cikkekre vonatkozó adatokat gyűjti össze, amit elsősorban referencialista készítésekor tudunk kihasználni. Előnye a feltételes kereséssel szemben, hogy mivel az adatbázisok a kódra indexelve vannak, a keresés sokkal gyorsabb, továbbá szemben a keresési feltétel korlátozott hosszával, itt a kódok száma nincs korlátozva. A keresés tehát egyetlen szempont, a kód szerint történhet. Meg kell adni a kívánt referencialista sorrendjében a cikkek kódjait. A program üres kódot nem fogad el, hanem „A kódmező nem lehet üres, javítson!” hibaüzenetet írja ki, majd tetszőleges billentyű lenyomása után ismét várja a kódokat. Mindig a teljes kódot kell megadni, nem elég a kód jellemző része. A rendelkezésre álló hely éppen megegyezik a kódmező méretével.

Egy adott kód begépelése után a következő választási lehetőséghez jutunk.

Hivatkozási adatok: 182 rekord	Kulcsszavas cikkek: 381 rekord																								
Keresési mód? Feltételes Adott kódú cikk keresése ----- Vissza a főmenühöz																									
Adja meg a teljes kódot: 10105.....																									
<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="width: 5%;">1.</td><td style="width: 15%;">10113</td><td style="width: 80%;"></td></tr> <tr><td>2.</td><td>10005</td><td></td></tr> <tr><td>3.</td><td>10233</td><td></td></tr> <tr><td>4.</td><td>10100</td><td></td></tr> <tr><td>5.</td><td>10200</td><td></td></tr> <tr><td>6.</td><td>10300</td><td></td></tr> <tr><td>7.</td><td>10400</td><td></td></tr> <tr><td>8.</td><td>10500</td><td></td></tr> </table>		1.	10113		2.	10005		3.	10233		4.	10100		5.	10200		6.	10300		7.	10400		8.	10500	
1.	10113																								
2.	10005																								
3.	10233																								
4.	10100																								
5.	10200																								
6.	10300																								
7.	10400																								
8.	10500																								
RETURN - következő	END - befejezte																								
F10 - javítás																									

2.1.8a ábra

A RETURN billentyű lenyomása után a következő kód begépelésével folytathatjuk a referencialista elemeinek megadását. A már bevitt kódok a bevitel sorrendjében a képernyő alsó felében láthatók.

Az F10 billentyű lenyomásával törölhetjük az utoljára bevitt kódot. Erre akkor lehet szükség, ha utólag vesszük észre, hogy hibás kódot adtunk meg, vagy pedig véletlenül befejezés helyett a RETURN billentyűt nyomtuk meg. Az F10 billentyű hatása mindig csak a legutoljára bevitt kódra vonatkozik, azaz csak egyszer érvényes.

Az END billentyű megnyomásával fejezhetjük be a kódok bevitelét. Ekkor a program a teljes kódlistára vonatkozóan megerősítésre vár.

Hivatkozási adatok: 182 rekord		Kulcsszavas cikkek: 381 rekord	
Keresési mód?		Megfelelő a kódlista?	
Feltételes		Igen, elfogadva	
Adott kódú cikk keresése		Nem, javítás	
-----		-----	
Vissza a főmenühöz		Vissza az előző menühöz	
1. 10113 2. 10005 3. 10233 4. 10100 5. 10200 6. 10300 7. 10400 8. 10500			

2.1.8b ábra

Ha a javítást választjuk, előlről kezdhethjük a kódok bevitelét. A korábbi kódlistát a program törli. Ugyanez történik az előző menühöz történő visszatérés esetében.

Továbblépési pontok: választás a menüből

a kódlista elfogadása: 2.1.9.

nem megfelelő a kódlista — új kódlista bevitele (ld. ebben a pontban)

visszatérés az előző menühöz: 2.1.1.

2.1.9. A kódlista alapján történő keresés végrehajtása

Ha megerősítettük a kódlistát, a program elkezd a referencialista összeállítását. Mivel az adatbázisok a kódmezőre indexeltek, a keresés igen gyorsan befejeződik. A képernyő bal alsó sarkában futó szám mutatja a még hátralévő kódok számát, a jobb alsó sarokban pedig a talált cikkek és rekordok száma látható (lásd 2.1.6. pont).

A keresés eredményességétől függően háromféle kimenetel lehetséges:

- ha a program egyetlen cikket sem talált, „Nincs találat!” hibaüzenetet kapunk, majd billentyűnyomásra visszatérünk a kódmegadási ponthoz. Ha most úgy döntünk, hogy mégsem akarunk referencialistát készíteni,

össünk be bármilyen karaktert (hiszen üres kódot nem fogad el a számítógép), küldjük el, majd térjünk vissza az előző menühöz, esetleg onnan a főmenühöz.

- ha a program az összes megadott kódhoz talált cikket, automatikusan átlép a referencialista megjelenítését szolgáló programrészbe.
- ha a program talált cikkeket, de nem találta meg az összeset, akkor előbb egy helyzetjelentést készít a meg nem talált kódokról.

Hivatkozási adatok: 182 rekord		Kulcsszavas cikkek: 381 rekord	
Keresési mód?		Megfelelő a kódlista?	
Feltételes		Igen, elfogadva	
Adott kódú cikk keresése		Nem, javítás	
-----		-----	
Vissza a főmenühöz		Vissza az előző menühöz	
Helyzetjelentés: a meg nem talált kódok *-gal jelölve!			
1. 10113 2. *10005 3. *10233 4. 10100 5. 10200 6. *10300 7. 10400 8. 10500			
Nyomjon meg egy billentyűt!			

2.1.9. ábra

A meg nem talált kódokat a program csillaggal jelöli meg és (színes monitoron) kiemeli. Ha a kódlista nem fér el egyetlen képernyőn, bármelyik billentyű lenyomására folytatódik az elemzése.

A meg nem talált kódoktól függetlenül a program ezután a referencialista megjelenítését szolgáló programágba lép, és a hiányzó kódokat figyelmen kívül hagyja. Ha azonban a referencialistát nyomtatóra vagy lemezálományba visszük, a program a lista fejrészében felsorolja a meg nem talált kódokat (lásd a 2.2.3. pontban).

Ha a hiányzó kódokról kiderül, hogy azok a hibás kódmegadás miatt hiányoznak, két dolgot tehetünk. Az egyik az, hogy a 2.2. pontban nem kérjük a referencialista megjelenítését, hanem visszatérünk a keresési mód megadásához, és ott begépeljük a helyes kódlistát. A másik lehetőség, hogy a

meglévő cikkekről elkészítjük a referencialistát, a hiányzó vagy rosszul beírt kódokat pedig egy újabb referencialistába gyűjtjük, és a két referencialistát szövegszerkesztővel szerkesztjük egybe a lemezállományba történő kivitelt követően.

Tovább lépési pontok:

ha nincs találat — billentyűnyomásra visszatérés a kód megadáshoz:

2.1.8.

hiányos találatok — elemzés, majd billentyűnyomásra: 2.2.

hiánytalan referencialista: 2.2.

2.2. A találatok megjelenítési formátumának meghatározása

2.2.1. A találatok megjelenését meghatározó paraméterek beállítása

Ebben a részben a keresés eredményeképpen kapott találatok megjelenési formátumával kapcsolatos lehetőségeket tárgyaljuk. Első lépésben ki kell választani a megjelenítendő mezőket.

A találatok száma: 13 cikk — 16 rekord

Megjelenítendő mezők?

▶ Kód

Szerző

Cím

Folyóirat

Kulcs

Vissza a kereséshez

↑ - felfelé ↓ - lefelé RETURN - mezőkijelölés befejezése

BETÜKÖZ - mezőjelölés ill. mezőjelölés törlése

2.2.1a ábra

Eredetileg a cikkekkel kapcsolatos adatokat három különböző ideiglenes adatbázisba vittük: a hivatkozási adatbázisba kerültek a szerzők, a cím, és a forrás (folyóirat) adatai, az elemi kulcsszó adatbázisba az elemi kulcsszavak, a hierarchikus kulcskifejezés adatbázisba pedig a hierarchikus kulcskifejezések elemei (lásd Adatbevitel, 1. fejezet). Az automatikus feldolgozás során a program ennek a három ideiglenes adatbázisnak a tartalmát feldolgozva két állandó adatbázisba vitte át (lásd Feldolgozás, 4. fejezet). A keresést követően viszont az adatok egy adatbázisba, a találat-adatbázisba kerülnek, amely a 2.2.1a ábrán látható öt mezőt tartalmazza.

A találat adatbázis tartalmával kapcsolatban két szélső esetet kell megemlíteni. Előfordulhat, hogy egy cikk adatai hiányosak. Ilyen eset lehet például, amikor nem gépeltük be a cikk címét, vagy még gyakrabban, nem kulcsszavazott cikket talált a program. Ebben az esetben a program a hiányzó mezőtartalmat három csillaggal (***) helyettesíti. Így például a

1. Berend T. Iván „...szellemi alapon nyugszik jelenünk és jövőnk...”
 *** MTA 1988 évi közgyűlés>elnöki megnyitó> szakmai számvetés>Szegedi
 Biológiai Központ> plazmafehérje vizsgálatok>emberi szérum albumin

referencialista elemekben a cím hiányzik. Ha a cikk nem volna kulcsszavazva, a következő típusú kijelzést kapnánk:

1. Berend T. Iván „...szellemi alapon nyugszik jelenünk és jövőnk...”
 Magyar Tudomány, 1988/6, 409-416. ***

A másik szélső eset — ami indokolta azt, hogy a kulcsszavak külön adatbázisban szerepeljenek —, ha egy cikkhez olyan sok kulcsszó tartozik, hogy azok nem férnek el egyetlen mezőben. Ekkor a program az állandó hivatkozási adatbázis és az állandó kulcsszó adatbázis azonos kódú rekordjainak összes lehetséges kombinációját előállítja találatként.

Tekintsünk erre is példát! Ha a

Kód: 148

Szerző: Berend T. Iván

Cím: „...szellemi alapon nyugszik jelenünk és jövőnk...”

Folyóirat: Magyar Tudomány, 1988/6, 409-416.

hivatkozási adatú cikkhez a következő két kulcsszóhoz tartozik:

1. Kód: 148

Kulcs: MTA 1988. évi közgyűlés > elnöki megnyitó > szakmai számvetés
 > Szegedi Biológiai Központ > plazmafehérje vizsgálatok > emberi
 szérum albumin, MTA 1988. évi közgyűlés > elnöki megnyitó > szakmai

számvetés > Központi Kémiai Kutató Intézet > herpesz vírus ellenes anyag

2. Kód: 148

Kulcs: MTA 1988. évi közgyűlés > elnöki megnyitó > szakmai számvetés > Központi Fizikai Kutató Intézet > ezredik TPA számítógép, MTA 1988. évi közgyűlés > elnöki megnyitó > szakmai számvetés > a társasági törvény előkészítése

akkor a találatok között a fenti cikk két rekordban szerepel, melyek csak a kulcsszómezőben különböznek egymástól:

1. találat rekord:

Kód: 148

Szerző: Berend T. Iván

Cím: „...szellemi alapon nyugszik jelenünk és jövődönk...”

Folyóirat: Magyar Tudomány, 1988/6, 409-416.

Kulcs: MTA 1988. évi közgyűlés > elnöki megnyitó > szakmai számvetés > Szegedi Biológiai Központ > plazmafehérje vizsgálatok > emberi szérum albumin, MTA 1988. évi közgyűlés > elnöki megnyitó > szakmai számvetés > Központi Kémiai Kutató Intézet > herpesz vírus ellenes anyag

2. találat rekord:

Kód: 148

Szerző: Berend T. Iván

Cím: „...szellemi alapon nyugszik jelenünk és jövődönk...”

Folyóirat: Magyar Tudomány, 1988/6, 409-416.

Kulcs: MTA 1988. évi közgyűlés > elnöki megnyitó > szakmai számvetés > Központi Fizikai Kutató Intézet > ezredik TPA számítógép, MTA 1988. évi közgyűlés: elnöki megnyitó > szakmai számvetés > a társasági törvény előkészítése

Ennek a megoldásnak a célja az volt, hogy a keresett cikkekről a teljes információ rendelkezésre álljon a referencialistákban.

A korábbiaktól eltérően a kurzor aktuális állását ebben a menüben a megjelenítendő mezők kiválasztásánál nem a kiemelt kurzorcscsik, hanem a jobbra mutató háromszög jelöli. Legalább egy mezőt ki kell jelölni, különben hibaüzenetet kapunk. A kijelölés a betűköz billentyű segítségével történik. Ha már kiemelt mezőnél nyomjuk meg a betűköz billentyűt, a kijelöltségi állapot érvényét veszti. Az öt mező tetszőleges kombinációban jelölhető ki, azonban a referencialistában az információk mindig a kód-mező-cím-folyóirat-kulcs sorrendben követik egymást. Egy tipikus referencialistában például a szerző, cím, folyóirat mezők szerepelhetnek.

Ha a mezők kijelölését befejeztük, a RETURN billentyű megnyomásával léphetünk a következő menüre. Ha végülis elállunk a találatok megjelenítésétől, akkor a „Vissza a kereséshez” ponton állva a RETURN billentyű megnyomásával a korábban kijelölt mezőktől függetlenül visszatérhetünk a keresési mód menühöz (2.1.). Ügyeljünk arra, hogy véletlenül ne válasszuk ezt a lépést, mivel ekkor a találatok törlődnek.

A mezők kiválasztása után sorra az alábbi menük következnek.

A találatok száma:13 cikk16 rekord

Megjelenítendő mezők?	Sorszámozás?	Kiíratási formátum?
Kód		Tördelt
Szerző	igen	
Cím	nem	összefüggő
Folyóirat		
Kulcs		
Vissza a kereséshez	Vissza az előző menühöz	Vissza az előző menühöz

Azonos kódúak közül	Hova?
Mindegyiket	Képernyőre
Csak az elsőt	Nyomtatóra
	Lemezállományba
Vissza az előző menühöz	Vissza az előző menühöz

2.2.1b ábra

Az első menüben arról dönthetünk, legyenek-e az egyes referencialista elemek sorszámmal ellátva. A sorszám mindig az első mező előtt jelenik meg.

A következő lépésben a mezők egymáshoz viszonyított helyzetét választhatjuk meg. A tördelt kiíratási formátumban minden mező a mezőnév feltüntetésével külön sorba kerül. Ez az íráskép jobban áttekinthető:

Sorszám: 1.

Szerző: Berend T. Iván

Cím: „...szellemi alapon nyugszik jelenünk és jövődönk...”

Folyóirat: Magyar Tudomány, 1988/6, 409-416.

Az összefüggő kiíratási formátum az, amelyik inkább megfelel a referencialisták szokásos formájának:

1. Berend T. Iván „...szellemi alapon nyugszik jelenünk és jövődönk...”
Magyar Tudomány, 1988/6, 409-416.

Ezt követően a bevezetőben említett azonos kódú cikkek sorsáról dönthetünk. Ha az azonos kódú cikkek csak kulcsszómezőikben különböznek egymástól, azonban a referencialistában történő megjelenítésre a szerző, cím, és folyóirat mezőket jelöltük ki, akkor az azonos kódú cikkek teljesen egyformának látszanának, vagyis a referencialistában egymás után több teljesen azonos elem szerepelne. Ezért van lehetőség arra, hogy az azonos kódú cikkek közül csak egy, az első adatai szerepeljenek a referencialistában. Azt, hogy ez az eset felmerülhet-e vagy sem, a képernyő bal felső sarkában látható rekord- és cikkszámok összehasonlításából dönthetjük el. Ha a cikkek és a rekordok száma megegyezik, ennek a menüválasztásnak nincs hatása, hiszen minden rekordban más cikk adatai vannak. Ha viszont a két szám nem egyezik meg, hanem több találat-rekord van, mint amennyi cikk, akkor biztosan vannak olyan rekordok, melyekben a kód, és így a hivatkozási adatok azonosak. Természetesen elképzelhető, hogy a kulcsszavakra is kíváncsiak vagyunk (hiszen esetleg éppen azok szerepeltek a keresési feltételben), ilyenkor mindegyik azonos kódú rekordra szükség lehet.

Minden egyes formátum meghatározó menü alján megtalálható a visszalépési lehetőség a megelőző menühöz, így akár a megjelenítés előtt, akár után, bármikor módosíthatjuk a korábbi megjelenítési feltételeket.

Ezzel gyakorlatilag meghatároztuk a referencialista összetételét és megjelenési formáját. Ki kell még választanunk a megjelenítés helyét.

meg. A találatok — a referencialista kivételével — növekvő kód szerint vannak sorba rendezve. Az END billentyűvel bárhonnán az utolsó találatra, a HOME billentyűvel az elsőre ugorhatunk. A PG UP billentyűvel visszafelé, a PG DN és RETURN billentyűkkel előre felé lapozhatunk a találatok között. Természetesen ha csak egy találat van, ezek a billentyűk nem érvényesek.

Az áttekintést segítheti, hogy a keresési feltételben szereplő karaktersorokat — amennyiben azok láthatók — a program feltűnően kiemeli.

Ha a találatok megtekintését befejeztük, az ESC billentyűvel lehet ki lépni.

A találatok száma: 13 cikk, 16 rekord

Keresési feltétel: "Carlsson"\$SZ_

1-1

Sorszám: 1

Kód: 10105

Szerző: S. Hjorth, K. Svensson, A. Carlsson H. Wikström and B. Andersson

Cím: Central dopaminergic properties of HW-165 and its enantiomers; Trans-*o*-ctahydrobenzo(f)quinoline congeners of 3-PPP.

Folyóirat: Naunyn-Schmiedeberg's Arch. Pharmacol. 333: 205-218, 1986.

Kulcs: HW-165>monoamine biosynthesis>DOPA accumulation, striatum, limbic system, DA autoreceptor model>GBL+NSD-1015, monoamine+metabolite levels, DA, NA, DOPAC, HVA, 5-HT, 5-HIAA, (+)-butaclamol, (-)-butaclamol

Hová kíván visszatérni?

ESC-a főmenühöz

PG UP-az előző menühöz

2.2.2b ábra

Az ESC billentyű újbóli lenyomásával a főmenühöz térünk vissza, ezzel a találatok elvesznek. Ha a megjelenítési formátumon kívánunk változtatni, vagy a találatokat nyomtatóra vagy ASCII lemezállományba szeretnénk vinni, a PG UP billentyű lenyomásával visszatérhetünk a megfelelő menülaphoz.

Tovább lépési pontok:

PG UP — vissza az előző menülaphoz: 2.2.1.

ESC — vissza a főmenühöz: 0.

2.2.3. A találatok kinyomtatása

A program a képernyő alsó sorában először felszólít arra, hogy ellenőrizzük a nyomtató megfelelő állapotát a találatok fogadására. A nyomtatás az I (Igen) billentyű megnyomásával indítható el. Ha a nyomtató nincs ON LINE állásban, a nyomtatás elindításának pillanatában rendszerhiba keletkezik, amit az üres képernyő felső részén megjelenő

Write fault error writing device PRN
Abort, Retry, Ignore?

vagy a

No paper error writing device PRN
Abort, Retry, Ignore?

felirat jelez. Ilyen esetben állítsuk a nyomtatót ON LINE állásba ill. fűzzünk bele papírt, majd nyomjuk meg az R (Retry, újabb kísérlet) billentyűt. Ha továbbra is hiba jelentkezik, nyomjuk meg az A (Abort, kilépés) billentyűt.

Ha a nyomtatás sikeres, — a beállított formátumtól függően — a következő típusú referencialistákat kaphatjuk: Ha keresési feltételt adtunk meg:

KERESESI FELTETEL: „lisuride”\$CI_

A találatok szama: 3 cikk 3 rekord

Az osszes talalat listazasa

SORSZAM: 1

KOD: 10103

stb.

Ha referencialistához a kódokat adtuk meg:

* * * * *

KERESESI FELTETEL: A kodok alapján

A meg nem talalt kodok:

10300 10400 10500

A talalatok szama: 4 cikk 6 rekord

Az azonos koduak kozul csak az elsok listazasa

* * * * *

10100

* * * * *

stb.

A referencialista fejrészeben tehát szerepel a keresési feltétel, a talált cikkek ill. rekordok száma, az azonos kódú rekordok listázására vonatkozó kikötés, az adott kódú cikkekből álló referencialista készítése esetén pedig az esetleg meg nem talált kódok felsorolása. A jobb áttekinthetőség kedvéért a lista elemei között egy csillagokból álló határolósor található. Az összefüggő formátumban a kódot kivéve az egyes mezőket két karakternyi üres hely választja el egymástól. A kód számára a program minden esetben a teljes helyet fenntartja nyomtatáskor. Az üres mezőket a konvencionális *** jel jelöli (ld 2.2.1. pont).

Nyomtatás közben a referencialista a képernyőn is folyamatosan megjelenik. A nyomtatás befejeztével a következő képernyőhöz jutunk.

tagonists. Naunyn-Schmiedeberg's Arch. Pharmacol., 1986.

9. K. Svensson, P. Alfoldi, M. Hajos, G. Rubicsek, A. M. Johansson, A. Carlsson and F. Obal Jr. Dopamine autoreceptor antagonists: effects on EEG sleep-wake activity in the rat. *Neuropharmacology*, 1986.

10. K. Svensson, M. Carlsson, A. Carlsson, S. Hjorth, A. M. Johansson and E. Eriksson The putatively selective dopamine autoreceptor antagonists (+)-AJ 76 and (+)-UH 232 stimulate prolactin release in rat. *Eur. J. Pharmacol.*, 1986.

11. H. Nissbrandt, E. Fileblad and A. Carlsson Evidence for dopamine release and metabolism beyond the control of nerve impulses and dopamine receptors in rat substantia nigra. *J. Pharm. Pharmacol.* 37: 884-889, 1985.

12. A. Carlsson The dopamine hypothesis of schizophrenia. In: Search for the Causes of Schizophrenia (H. Hafner, W. F. Gattaz and W. Janzarik, eds.), Springer-Verlag, 223-235, 1987.

13. A. Carlsson Monoamines of the central nervous system: a historical perspective. In: Psychopharmacology: The Third Generation of Progress (H. Y. Meltzer, ed.), Raven Press, New York, 39-48, 1987.

Hová kíván visszatérni?

ESC-a főmenühöz

PG UP-az előző menühöz

2.2.3. ábra

Ha a referencialistát lemezállományba akarjuk vinni, képernyőn akarjuk megjeleníteni, vagy formátumát meg akarjuk változtatni, a PG UP billentyűt kell lenyomnunk. Ha a munkát ezzel a referencialistával kapcsolatban befejeztük, akkor az ESC billentyűvel visszatérhetünk a főmenühöz, azonban ebben az esetben a találatok végérvényesen elvesznek.

Továbblépési pontok:

PG UP — vissza az előző menülaphoz: 2.2.1.

ESC — vissza a főmenühöz: 0.

2.2.4. A találatok lemezállományba vitele

Ha a találatokat lemezállományba visszük, egy standard .TXT kiterjesztésű ASCII file keletkezik, amelyet szövegszerkesztővel feldolgozhatunk. Meg kell adnunk a lemezállomány nevét (ez bármilyen DOS állománynév lehet), majd meg kell erősíteni a lemezállomány készítési szándékot.

A találatok száma: 13 cikk 16 rekord																							
<table border="1"> <tr> <td>Megjelenítendő mezők?</td> <td>Sorszámozás?</td> <td>Kiíratási formátum?</td> </tr> <tr> <td>Kód</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Szerző</td> <td>igen</td> <td>Tördelt</td> </tr> <tr> <td>Cím</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Folyóirat</td> <td>nem</td> <td>összefüggő</td> </tr> <tr> <td>Kulcs</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Vissza a kereséshez</td> <td>Vissza az előző menühöz</td> <td>Vissza az előző menühöz</td> </tr> </table>			Megjelenítendő mezők?	Sorszámozás?	Kiíratási formátum?	Kód			Szerző	igen	Tördelt	Cím			Folyóirat	nem	összefüggő	Kulcs			Vissza a kereséshez	Vissza az előző menühöz	Vissza az előző menühöz
Megjelenítendő mezők?	Sorszámozás?	Kiíratási formátum?																					
Kód																							
Szerző	igen	Tördelt																					
Cím																							
Folyóirat	nem	összefüggő																					
Kulcs																							
Vissza a kereséshez	Vissza az előző menühöz	Vissza az előző menühöz																					
<table border="1"> <tr> <td>Azonos kódúak közül</td> <td>Hova?</td> </tr> <tr> <td>Mindegyiket</td> <td>Képernyőre</td> </tr> <tr> <td>Csak az elsőt</td> <td>Nyomtatóra</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Lemezállományba</td> </tr> <tr> <td>Vissza az előző menühöz</td> <td>Vissza az előző menühöz</td> </tr> </table>		Azonos kódúak közül	Hova?	Mindegyiket	Képernyőre	Csak az elsőt	Nyomtatóra		Lemezállományba	Vissza az előző menühöz	Vissza az előző menühöz												
Azonos kódúak közül	Hova?																						
Mindegyiket	Képernyőre																						
Csak az elsőt	Nyomtatóra																						
	Lemezállományba																						
Vissza az előző menühöz	Vissza az előző menühöz																						
Adja meg a lemezáll. nevét: XXX..... Biztos azt akar készíteni (I/N)? ☐																							

2.2.4. ábra

A program a már létező azonos nevű állományt felülírja. Ugyanarról a referencialistáról több különböző nevű állomány is készíthető.

Ha nem adtunk meg állománynevet, vagy az állománynév hibás, rendszerhiba keletkezik, amit a képernyő tetején megjelenő

PROC CKKERPR line 19, open error .TXT (5) Retry? (Y/N)

típusú hibaüzenet jelez. Ilyenkor az N billentyű megnyomásával ki kell lépünk a programból, és újra el kell indítanunk A találatok ekkor elvesznek.

A találatok lemezállománybeli formátuma megegyezik a nyomtatásnál leírtakkal. Itt is követhetjük a lemezállományba írás folyamatát a képernyőn. A lemezállományba vitelt követő képernyőkép, valamint a továbblépési pontok megegyeznek a nyomtatásnál leírtakkal (lásd 2.2.3. pont).

3. fejezet

Kulcsszólisták

A program kétféle kulcsszólistát épít fel. Az egyik az elemi kulcsszavakat tartalmazza, beleértve a hierarchikus kulcskifejezések elemeit is, a másik a hierarchikus kulcskifejezéseket. Mind a két listában kereshetünk, vagy tartalmukat kilistáztathatjuk.

Elemi kulcsszólista: 1188 rekord	Összetett kulcsszólista: 609 rekord
----------------------------------	-------------------------------------

Mi a célja?

☐ Listázás ☐

☐ Keresés

Vissza a főmenühöz

3. ábra

A listázásnak elsősorban az elemi kulcsszavak esetében van értelme. Egyrészt megállapíthatjuk, hogy egy adott kulcsszó létezik-e vagy sem, másrészt ellenőrizhetjük a bevitt kulcsszavakat. Ha azt vesszük észre, hogy azonos kulcsszavakat különböző formában vittünk be, vagy rossz formát adtunk meg, a Módosítás üzemmódban (ld. 5. fejezet) elvégezhetjük a javításokat.

A hierarchikus kulcskifejezés lista esetében elsősorban a keresésnek van értelme. Kikereshetjük például az egy adott elemi kulcsszóval kapcsolatos összes hierarchikus kulcskifejezést.

Tovább lépési pontok: választás a menüből

listázás: 3.1.

keresés: 3.12.

visszatérés a főmenühöz: 0.

3.1. Listázás

Elemi kulcsszólista: 1188 rekord		Összetett kulcsszólista: 609 rekord	
Mi a célja?		Melyik listát?	
☐ Listázás ☐		☐ Elemi kulcsszavak listáját ☐	
☐ Keresés		☐ összetett kulcsszólistát	
-----		-----	
Vissza a főmenühöz		Vissza az előző menühöz	

3.1. ábra

Ki kell választani a listázandó kulcsszó adatbázist.

Tovább lépési pontok: választás a menüből

az elemi kulcsszólista listázása: 3.2.

a hierarchikus kulcskifejezés lista listázása: 3.7.

visszatérés az előző menühöz: 3.

3.2. Az elemi kulcsszavak listázása

Elemi kulcsszólista: 1188 rekord

Mi a célja?	Melyik listát?
☒ Listázás ☐ Keresés	☒ Elemi kulcsszavak listáját ☐ Összetett kulcsszólistát
Vissza a főmenühöz	Vissza az előző menühöz

Kezdőbetű: ☐ Utolsó betű: ☒ Z

3.2. ábra

Ha az elemi kulcsszólista listázását választottuk, a képernyő bal felső sarkában már csak ennek az adatbázisnak a rekordszáma látható. Az elemi kulcsszólista listázáskor kétszeres névsorba van rendezve: először a nagybetűkkel, majd a kisbetűkkel kezdődő kulcsszavak következnek névsor szerint. Az elemi kulcsszavak nem csak betűkkel, hanem mindenféle jelekkel is kezdődhetnek. Összességében a névsorra az E Függelékben megadott sorrend a mérvadó. Mivel az elemi kulcsszólista igen nagyszámú kulcsszóból állhat, célszerű kiválasztani azt a részét, amelyben a keresett kulcsszó kezdőbetű szerint megtalálható. Ehhez két billentyűt kell leütni, a kezdőbetű és az utolsó betű billentyűjét. A kezdőbetű nem lehet a névsorban hátrább az utolsó betűnél, ezt a számítógép nem fogadja el. Ha a két betű megegyezik, akkor csak az illető betűvel kezdődő (nagy- és kisbetűs) kulcsszavakat listázza ki a program. Ha nem adunk meg sem kezdőbetűt, sem utolsó betűt, a teljes kulcsszólistát vizsgálhatjuk. Ha akár a kezdő, akár a végső „betű” valójában nem betű, hanem valamilyen speciális jel, akkor a program nem veszi egybe a kis- és nagybetűket, hanem csak a két jel közötti kulcsszavakat

listázza. Így az ASCII-kód szerinti sorrendet figyelembe véve ha kezdőbetűnek @-t, utolsó betűnek -t adunk meg, az e két jellel kezdődőkön kívül csak a nagybetűs kulcsszavakat listázzuk. Ha viszont a kezdő- és { az utolsó betű, a kisbetűvel kezdődő elemi kulcsszavakat vizsgálhatjuk.

Ha az összes kulcsszó listázását választottuk, a program azonnal a következő menüre (3.3.) lép, egyébként viszont még előbb kiszűri a kívánt kezdőbetű intervallumban található kulcsszavakat. Ha ilyen kulcsszót nem talál, a „Nincs ilyen kulcsszó!” figyelmeztetést küldi, majd billentyűnyomásra visszatér a 3.1. menühöz.

Tovább lépési pontok:

vannak listázható kulcsszavak: 3.3.

nincsenek listázható kulcsszavak: 3.1.

3.3. Az elemi kulcsszólista megjelenítése

Elemi kulcsszólista: 1188 rekord

Mi a célja?	Melyik listát?	Hová?
☐ Listázás ☐ Keresés	☐ Elemi kulcsszavak listáját ☐ összetett kulcsszólistát	☐ Képernyőre ☐ Nyomtatóra ☐ Lemezállományba
Vissza a főmenühöz	Vissza az előző menühöz	Vissza az előző menühöz
Kezdőbetű: B Utolsó betű: D		

3.3. ábra

Ki kell választanunk, hogy a kulcsszólista a képernyőre, nyomtatóra, vagy lemezállományba kerüljön-e.

Tovább lépési pontok: választás a menüből

a kulcsszólista megjelenítése a képernyőn: 3.4.

a kulcsszólista nyomtatása: 3.5.

a kulcsszólista lemezállományba vitele: 3.6.

visszatérés az előző menühöz: 3.2.

3.4. Az elemi kulcsszólista megjelenítése a képernyőn

Ha a kulcsszólistát a képernyőre kérjük, a következő tipikus képernyőképet kapjuk.

Elemi kulcsszólista B-től D-ig	
B-HT 920	COMT
B-HT 933	COMT inhibitor
B-HT 958	CSF
BDNF	CSF-5-HIAA levels
BM-5	Cheng-Prusoff formula
BW 234 U	D1
CAR	D1 agonists
CCK	D1 antagonists
CCK receptors	D1 behavioural studies
CCK-5	D1 hypersensitivity
CCK-8	D1 localization
CK 25-379	D1 receptor binding
CGRP	D1 receptor multiplicity
CGS 15855A	D1 receptor numbers
CI-936	D1-D2 interactions
CK 204-933	D1-high
HOME-elejére END-végére PG UP-fel PG DN, RETURN-le ESC-befejezte	

3.4. ábra

A képernyőn a kulcsszólista részleten kívül a bal felső sarokban látható a kiválasztott kezdő- és utolsó betű. Az END billentyűvel a lista végére, a HOME billentyűvel az elejére ugorhatunk. A PG UP billentyűvel lapozhatunk visszafelé, a PG DN és a RETURN billentyűkkel pedig előre felé. Ha ki szeretnénk lépni, az ESC billentyűt kell megnyomni.

Ha a kulcsszólistával kapcsolatos tevékenységet teljesen befejeztük, az ESC billentyű ismételt lenyomásával visszatérhetünk a főmenühez. Ha azonban a kulcsszólistát még nyomtatóra vagy lemezállományba szeretnénk vinni, akkor a PG UP billentyűvel csak az előző menülaphoz térünk vissza.

További pontok:

PG UP — visszatérés az előző menülaphoz: 3.3.

ESC — visszatérés a főmenühez: 0.

3.5. A kulcsszólista kinyomtatása

Elemi kulcsszólista: 1188 rekord

Mi a célja?	Melyik listát?	Hová?
☐ Listázás ☐ Keresés	☐ Elemi kulcsszavak listáját ☐ Összetett kulcsszólistát	☐ Képernyőre ☐ Nyomtatóra ☐ Lemezállományba
☐ Vissza a főmenühöz	☐ Vissza az előző menühöz	☐ Vissza az előző menühöz
Kezdőbetű: B Utolsó betű: D		

Állítsa a nyomtatót ON LINE állásba! Biztos arra kéri a listát (I/N)? ☐

3.5a ábra

A kulcsszólista nyomtatóra listázásához ne felejtsek el a nyomtatót ON LINE állásba kapcsolni. Ellenkező esetben rendszerhiba keletkezik, (részletesen lásd a 2.2.3. pontban). A nyomtatást a nyomtató ellenőrzése után az I (Igen) billentyű megnyomásával lehet elindítani.

A kulcsszólista a nyomtatón kétsoros listában jelenik meg. Miközben folyik a nyomtatás, a képernyőn folyamatosan továbbgördül a kulcsszólista. A nyomtatás befejeztével a következő képernyőhöz jutunk.

DOPAC	DOPAC and DA uptake inhibitors
DOPAC and MAOI-s	DOPAC and alpha-MT
DOPAC efflux rate	DOPAC release
DOPAC turnover	DOPAC/DA ratio
DPAI	DSP-4
Dunnett-test theory	d-amphetamine
debrisoquine	decerebrate preparation
decision making	dendritic release
depolarizing shift	deprenyl
depression	depyrroloergolines
descriptors	detailed history
diacylglycerol	diagnostic software
dialysis	diazepam
dibenzepines	diencephalon
dihydroergosine	diphenylbutylpiperidines
discovery	discriminating behavioural tests
dog	domperidone
dopamine analogs	dopaminergic
dosage calculation	drug consumption
drug design	drug discrimination
drug interactions	drug receptor interaction
dynorphin A	

Hová kíván visszatérni?
 ESC-a főmenühöz PG UP-az előző menülaphoz

3.5b ábra

Ha a kulcsszólistával kapcsolatos tevékenységet teljesen befejeztük, az ESC billentyű megnyomásával visszatérhetünk a főmenübe. Ha viszont a kulcsszólistát más eszközön szeretnénk megjeleníteni, a PG UP billentyűt kell megnyomnunk, amivel az előző menülaphoz térhetünk vissza.

Tovább lépési pontok:

PG UP — visszatérés az előző menülaphoz: 3.3.

ESC — visszatérés a főmenühöz: 0.

3.6. A kulcsszólista lemezállományba vitele

A program ebben az esetben kéri a lemezállomány nevét, majd meg kell erősítenünk a lemezállományba viteli szándékot.

Elemi kulcsszólista: 1188 rekord

Mi a célja?	Melyik listát?	Hová?
☐ Listázás ☐ Keresés	☐ Elemi kulcsszavak listáját ☐ Összetett kulcsszólistát	☐ Képernyőre ☐ Nyomtatóra ☐ Lemezállományba
Vissza a főmenühöz	Vissza az előző menühöz	Vissza az előző menühöz

Kezdőbetű: Utolsó betű:

Adja meg a lemezállomány nevét: Biztos azt akar készíteni (I/N)

3.6a ábra

A lemezállományba vitel során egy standard .TXT kiterjesztésű ASCII file keletkezik. Ha nem adunk meg állománynevet, vagy az állománynév hibás, rendszerhiba keletkezik. Ekkor az N billentyű lenyomásával ki kell lépni a programból (részletesen lásd a 2.2.4. pontban).

A kulcsszólista a lemezállományban egysoros listában jelenik meg. A lista eközben a képernyőn is folyamatosan továbbgördül, aminek befejezése után a következő képernyőábra jelenik meg:

detailed history
 diacylglycerol
 diagnostic software
 dialysis
 diazepam
 dibenzepines
 diencephalon
 dihydroergosine
 diphenylbutylpiperidines
 discovery
 discriminating behavioural tests
 dog
 domperidone
 dopamine analogs
 dopaminergic
 dosage calculation
 drug consumption
 drug design
 drug discrimination
 drug interactions
 drug receptor interaction
 dynorphin A

Hová kíván visszatérni?

ESC-a főmenühez

PG UP-az előző menülaphoz

3.6b ábra

Innen kezdve ugyanazok a lehetőségek érvényesek, mint a nyomtatásnál.

Ha a kulcsszólistával kapcsolatos tevékenységet teljesen befejeztük, az ESC billentyű megnyomásával visszatérhetünk a főmenübe. Ha viszont a kulcsszólistát más eszközön szeretnénk megjeleníteni, a PG UP billentyűt kell megnyomnunk, amivel az előző menülaphoz térhetünk vissza.

Tovább lépési pontok:

PG UP — visszatérés az előző menülaphoz: 3.3.

ESC — visszatérés a főmenühez: 0.

3.7. Összetett kulcskifejezések listázása

A hierarchikus kulcskifejezések nem betűsorrendben, hanem a bevitel sorrendjében következnek. Ha egy olyan cikket keresünk, amelynek kulcsszáva-
iról kevés biztosat tudunk, hasznos lehet a kulcskifejezések listázása. Első-
sorban azonban a keresés (3.2.) funkciónak van gyakorlati jelentősége.

3.8. A hierarchikus kulcskifejezés lista megjelenítési helyének kiválasztása

összetett kulcsszólista: 609 rekord

Mi a célja?	Melyik listát?	Hová?
Listázás Keresés Vissza a főmenühöz	Elemi kulcsszavak listáját összetett kulcsszólistát Vissza az előző menühöz	Képernyőre Nyomtatóra Lemezállományba Vissza az előző menühöz

3.8. ábra

A képernyő jobb felső sarkában látható az összetett kulcsszólista rekordjainak száma. Ki kell választani, hogy hova szeretnénk megjeleníteni a hierarchikus kulcskifejezés listát.

Továbblépési pontok: választás a menüből

a kulcskifejezés lista a képernyőre: 3.9.

a kulcskifejezés lista nyomtatása: 3.10.

a kulcskifejezés lista lemezállományba vitele: 3.11.

visszatérés az előző menühöz: 3.1.

detailed history
 diacylglycerol
 diagnostic software
 dialysis
 diazepam
 dibenzepines
 diencephalon
 dihydroergosine
 diphenylbutylpiperidines
 discovery
 discriminating behavioural tests
 dog
 domperidone
 dopamine analogs
 dopaminergic
 dosage calculation
 drug consumption
 drug design
 drug discrimination
 drug interactions
 drug receptor interaction
 dynorphin A

Hová kíván visszatérni?

ESC-a főmenühöz

PG UP-az előző menülaphoz

3.6b ábra

Innen kezdve ugyanazok a lehetőségek érvényesek, mint a nyomtatásnál.

Ha a kulcsszólistával kapcsolatos tevékenységet teljesen befejeztük, az ESC billentyű megnyomásával visszatérhetünk a főmenübe. Ha viszont a kulcsszólistát más eszközön szeretnénk megjeleníteni, a PG UP billentyűt kell megnyomnunk, amivel az előző menülaphoz térhetünk vissza.

Tovább lépési pontok:

PG UP — visszatérés az előző menülaphoz: 3.3.

ESC — visszatérés a főmenühöz: 0.

3.7. Összetett kulcskifejezések listázása

A hierarchikus kulcskifejezések nem betűsorrendben, hanem a bevitel sorrendjében következnek. Ha egy olyan cikket keresünk, amelynek kulcsszavairól kevés biztosat tudunk, hasznos lehet a kulcskifejezések listázása. Elsősorban azonban a keresés (3.2.) funkciónak van gyakorlati jelentősége.

3.8. A hierarchikus kulcskifejezés lista megjelenítési helyének kiválasztása

Összetett kulcsszólista: 609 rekord

Mi a célja?	Melyik listát?	Hová?
Listázás Keresés	Elemi kulcsszavak listáját Összetett kulcsszólistát	Képernyőre Nyomtatóra Lemezállományba
Vissza a főmenühez	Vissza az előző menühez	Vissza az előző menühez

3.8. ábra

A képernyő jobb felső sarkában látható az összetett kulcsszólista rekordjainak száma. Ki kell választani, hogy hova szeretnénk megjeleníteni a hierarchikus kulcskifejezés listát.

Továbblépési pontok: választás a menüből

a kulcskifejezés lista a képernyőre: 3.9.

a kulcskifejezés lista nyomtatása: 3.10.

a kulcskifejezés lista lemezállományba vitele: 3.11.

visszatérés az előző menühez: 3.1.

3.9. A hierarchikus kulcskifejezések listájának megjelenítése a képernyőn

A hierarchikus kulcskifejezések listázásakor a következő tipikus képernyőképet kapjuk:

összetett kulcsszólista: 609 rekord 1-7				
DA>periphery				
DA>heart				
interictal discharge>depolarizing shift>synchrony mechanisms>hyperpolarization mechanisms>EPSP enhancement mechanisms				
MPTP>unilateral injection>substantia nigra pars compacta>contralateral turning>ipsilateral turning				
D2 receptor>isolation				
structure>SKF 82526				
structure>SKF 38393				
HOME-elejére END-végére PG UP-fel PG DN, RETURN-le ESC-befejezte				

3.9. ábra

A listában történő lapozás — ha a lista mérete az egy képernyőnyt meghaladja — a PG UP, RETURN, PG DN, HOME és END billentyűkkel lehetséges (részletesen lásd a 3.4. pontban). A jobb áttekinthetőség kedvéért a lista elemeket a képernyőn vízszintes vonal választja el egymástól.

A kulcskifejezés lista képernyőn történő megjelenítéséből az ESC billentyű segítségével lehet kilépni.

Továbblépési pontok:

PG UP — visszatérés az előző menülaphoz: 3.8.

ESC — visszatérés a főmenühöz: 0.

3.10. A hierarchikus kulcskifejezés lista kinyomtatása

A kulcskifejezés lista nyomtatóra listázásához ne felejtjük el a nyomtatót ON LINE állásba kapcsolni. Ellenkező esetben rendszerhiba keletkezik (részletesen lásd a 2.2.3. pontot). A nyomtatást a nyomtató ellenőrzése után az I („Igen”) billentyű megnyomásával lehet elindítani.

A hierarchikus kulcskifejezés lista a nyomtatón és a lemezállományban egyformán jelenik meg. Mivel a hierarchikus kulcskifejezések hossza meghaladhatja a nyomtató által megszabott sorhosszt, minden kulcskifejezés első sora a bal margótól egy karakterrel beljebb kezdődik, azaz hosszú kulcskifejezések esetén minden új kulcskifejezés egyfajta új bekezdésnek látszik. A nyomtatás ill. a lemezállományba vitel során a képernyőn folyamatosan továbbgördül a hierarchikus kulcskifejezés lista. Ennek befejezése után a következő képernyőre jelenik meg.

```
depression>NA hypothesis>urinary MOPEG
depression>NA hypothesis>pressor response to NA
depression>5-HT hypothesis
review>MAO-B inhibitors
review>MAO-A inhibitors
structure>SKF 82526
structure>SKF 38393
DA>periphery
DA>heart
interictal discharge>depolarizing shift>synchrony mechanisms>hyperpolarization mechanisms>EPSP enhancement mechanisms
structure>SKF 83566
hepatic hydroxylation inhibitor>SKF 525A
rabbit>retina>cAMP>SKF 38393>SCH-23390
imipramine>SKF 38393>firing rate>electrophysiology
frontal cortex>mesocortical DA system>SKF 38393>flupenthixol>turning
structure>alpha-2 agonists>SKF 86466
MPTP>unilateral injection>substantia nigra pars compacta>contralateral turning>ipsilateral turning
D2 receptor>isolation
structure>SKF 82526
structure>SKF 38393
```

Hová kíván visszatérni?

ESC-a főmenühez

PG UP-az előző menülaphoz

3.10. ábra

Ha a kulcskifejezés listával kapcsolatos tevékenységet teljesen befejeztük, visszatérhetünk a főmenübe. Ha viszont a kulcsszólistát más eszközön szeretnénk megjeleníteni, a PG UP billentyűt kell megnyomnunk, amivel az előző menülaphoz térhetünk vissza.

Tovább lépési pontok:

PG UP — visszatérés az előző menülaphoz: 3.8.

ESC — visszatérés a főmenühöz: 0.

3.11. A hierarchikus kulcskifejezés lista lemezállományba vitele

Összetett kulcsszólista: 609 rekord

Mi a célja?	Melyik listát?	Hová?
☐ Listázás ☐ ☐ Keresés	Elemi kulcsszavak listáját ☐ összetett kulcsszólistát ☐	Képernyőre Nyomtatóra ☐ Lemezállományba ☐
----- Vissza a főmenühöz	----- Vissza az előző menühöz	----- Vissza az előző menühöz

Adja meg a lemezállomány nevét: Biztos azt akar készíteni (I/N) ☐

3.11. ábra

Ha a hierarchikus kulcskifejezés listát lemezállományba akarjuk vinni, egy standard .TXT kiterjesztésű ASCII file keletkezik, amelyet szövegszerkesztővel feldolgozhatunk. Meg kell adni a lemezállomány nevét, majd meg kell erősíteni a lemezállomány készítési szándékot (részletesen lásd 2.3.4. pontban). A képernyőn megjelenő lista ill. a továbblépési lehetőségek megegyeznek a nyomtatásával (ld. 3.10. pont).

3.12. A kulcsszólista adatbázis kiválasztása a kereséshez

Elemi kulcsszólista: 1188 rekord		Összetett kulcsszólista: 609 rekord	
Mi a célja? Listázás ☒ Keresés ☐ Vissza a főmenühöz Melyik kulcsszólistában? ☒ Az elemi kulcsszólistában ☐ ☐ Összetett kulcsszólistában Vissza az előző menühöz			

3.12. ábra

Akár az elemi kulcsszólistában, akár a hierarchikus kulcskifejezés listában lehet keresni.

Innen kezdve a keresés a kétféle kulcsszólistában teljesen azonos elvek szerint történik. A továbbiakban a keresés menetét az elemi kulcsszólistában történő keresés leírásával demonstráljuk. Ugyanez vonatkozik tehát a hierarchikus kulcskifejezés listában történő keresésre is. Az egyetlen alapvető különbség, hogy az aktuális mezőnév, amiben kereshetünk, az elemi kulcsszólista esetében *KULCS1*, a hierarchikus kulcskifejezés lista esetében viszont *KULCS2*.

Továbblépési pontok: választás a menüből

az elemi ill. összetett kulcsszólista kiválasztása esetén egyaránt: 3.13.
visszatérés az előző menühöz: 3.

3.13. A keresési feltétel megadási módjának kiválasztása a kulcsszólistákban történő kereséskor

Akár a cikk-adatbázisokon történő kereséskor, itt is a menü-vezérelt vagy a kézi keresési módot alkalmazhatjuk.

Elemi kulcsszólista: 1188 rekord

Mi a célja?	Melyik kulcsszólistában?	Feltételmegadás módja?
Listázás	■ Az elemi kulcsszólistában ■	■ Menü-vezérelt ■
■ Keresés ■	összetett kulcsszólistában	Kézi
Vissza a főmenühöz	Vissza az előző menühöz	Vissza az előző menühöz

3.13. ábra

Tovább lépési pontok: választás a menüből
 menü-vezérelt feltétel megadási mód: 3.14.
 kézi feltétel megadás: 3.21.
 visszatérés az előző menühöz: 3.12.

3.14. A keresendő karaktersor megadása a menü-vezérelt keresési módban

Elemi kulcsszólista: 1188 rekord

Mi a célja?	Melyik kulcsszólistában?	Feltételmegadás módja?
☐ Listázás ☒ Keresés	☒ Az elemi kulcsszólistában ☐ Összetett kulcsszólistában	☒ Menü-vezérelt ☐ Kézi
Vissza a főmenühöz	Vissza az előző menühöz	Vissza az előző menühöz

Karaktersor: MAO.....

Egyéb feltétel?	Logikai kapcsolat?
☒ nincs ☐ van	☐ és ☐ vagy

Keresési feltétel: "MAO"\$KULCS1

3.14. ábra

Azt a karaktersort kell megadnunk, amelynek kulcsszólistabeli előfordulását keressük. Részletesen lásd a 2.1.3. pontban.

Hasonlóan a cikk-adatbázisokban történő kereséshez, több keresési feltétel is összekapcsolható.

Tovább lépési pontok: választás a menüből
a feltétel megadás befejezése: 3.16.
további keresési feltétel megadása: 3.15.

3.15. A keresési feltételek összekapcsolása a kulcsszólistákban történő keresés során

Elemi kulcsszólista: 1188 rekord

Mi a célja?	Melyik kulcsszólistában?	Feltételmegadás módja?
☐ Listázás ☒ Keresés	☒ Az elemi kulcsszólistában ☐ Összetett kulcsszólistában	☒ Menü-vezérelt ☐ Kézi
Vissza a főmenühöz	Vissza az előző menühöz	Vissza az előző menühöz

Karaktersor: MAO.....

Egyéb feltétel?	Logikai kapcsolat?
nincs van	és vagy

Keresési feltétel: "MAO"\$KULCS1

3.15. ábra

A feltételek között „ÉS” vagy „VAGY” logikai kapcsolat lehet a menü-vezérelt keresés során. A részletes leírást lásd a 2.1.4. pontban.

A logikai kapcsolat, majd a második feltétel megadása után ismét a 3.14. ábrához jutunk.

3.16. A keresési feltétel megerősítése a kulcsszólistákban történő keresés során

Elemi kulcsszólista: 1188 rekord

Mi a célja?	Melyik kulcsszólistában?	Feltételmegadás módja?
Listázás	☐ Az elemi kulcsszólistában	☐ Menü-vezérelt
☐ Keresés	☐ Összetett kulcsszólistában	☐ Kézi
Vissza a főmenühöz	Vissza az előző menühöz	Vissza az előző menühöz

Karaktersor: MAO.....

Egyéb feltétel?	Logikai kapcsolat?	Megfelelő a keresési feltétel?
☐	☐	☐ Igen, elfogadva
☐	☐	☐ Nem, javítás
nincs	és	Vissza az előző menühöz
van	vagy	

Keresési feltétel: "MAO"\$KULCS1.OR."schizophrenia"\$KULCS1

3.16. ábra

Részletesen lásd a 2.1.5.pontban.

Tovább lépési pontok: választás a menüből

a keresési feltétel megerősítése: 3.17.

a keresési feltétel javítása: 3.14.

vissza az előző, feltétel megadási mód menühöz: 3.13.

3.17. A keresés elindítása

Ha megerősítettük a keresési feltételt, megkezdődik a keresés. Bár ez a keresés gyorsabb, mint a cikk-adatbázisokban történő keresés, azonban a kulcsszólista adatbázisok általában több rekordot is tartalmaznak. A keresés időtartama a számítógéptől, az adatbázis méretétől és a keresési feltétel bonyolultságától függ.

A keresés befejeztével a program kiírja a találatok számát, és felkínálja a megjelenítési eszközöket:

Elemi kulcsszólista: 1188 rekord

Mi a célja?		Melyik kulcsszólistában?	Feltételmegadás módja?
Listázás		☐ Az elemi kulcsszólistában	☐ Menü-vezérelt
☒ Keresés		☒ Összetett kulcsszólistában	☐ Kézi
Vissza a főmenühöz		Vissza az előző menühöz	Vissza az előző menühöz

Karaktersor: MAO.....

Egyéb feltétel?	Logikai kapcsolat?	Megfelelő a keresési feltétel?	Hová?
nincs van	és vagy	☒ Igen, elfogadva	☒ Képernyőre
		Nem, javítás	Nyomtatóra
		Vissza az előző menühöz	Lemezállományba
			Vissza a kar. sorhoz

Keresési feltétel: "MAO"\$KULCSI.OR."schizophrenia"\$KULCSI

A találatok száma: 34

3.17. ábra

Továbblépési pontok:

a találatok megjelenítése a képernyőn: 3.18.

a találatok kinyomtatása: 3.19.

a találatok lemezállományba vitele: 3.20.

visszatérés a karaktersor megadáshoz: 3.14.

3.18. A kulcsszólisták találatainak megjelenítése a képernyőn

A találatok megjelenítésekor a képernyőn látható a kulcsszólista neve, a találatok száma, az éppen látható találatok sorszáma, valamint a keresési feltétel:

A találatok száma az elemi kulcsszólistában: 34 1-22	
A keresési feltétel: "MAO"\$KULCS1.OR."schizophrenia"\$KULCS1	
acetylenic MAO]-s advantage of reversible MAO]-s DA hypothesis of schizophrenia DOPAC and MAO]-s ex vivo MAO] in vitro MAO] irreversible selective MAO] classes irreversible selective MAO]-s MAO MAO] ex vivo MAO] history	MAO] in vitro MAO] inhibition in vitro MAO] inhibitors MAO] nomenclature MAO] substrate structures MAO] types MAO]-A MAO]-A - MAO]-B MAO]-A - MAO]-B selectivity MAO]-A-B human substrates MAO]-B
Home-elejére End-végére PG UP-fel PG DN, RETURN-le ESC-befejezte	

3.18. ábra

A hierarchikus kulcskifejezés találatokat a program az áttekinthetőség kedvéért vízszintes vonallal választja el egymástól.

A program a keresett karaktersorokat kiemeli. A találatok között a PG UP, PG DN, RETURN, HOME és END billentyűkkel lehet mozogni, részletesen lásd pl. a 2.2.2. pontban. A megjelenítési üzemmódból kilépni az ESC billentyű lenyomásával lehet.

Tovább lépési pontok:

PG UP — visszatérés az előző menülaphoz: 3.17.

ESC — visszatérés a főmenühöz: 0.

3.19. A kulcsszólista találatainak kinyomtatása

A találatok kinyomtatásának módja alapján megegyezik a kulcsszólisták kinyomtatásának módjával. A nyomtatót ON LINE állásba kell helyezni, és meg kell erősíteni a nyomtatási szándékot.

A nyomtatás során a találatlista fejrészébe kerül a találatok száma és a keresési feltétel:

A találatok száma az elemi kulcsszólistában: 31	
A keresési feltétel: "MAO"\$KULCS1	
acetylenic MAOI-s	advantage of reversible MAOI-s
DOPAC and MAOI-s	ex vivo MAOI
in vitro MAOI	irreversible selective MAOI classes
irreversible selective MAOI-s	MAO
MAO ex vivo	MAO history
MAO in vitro	MAO inhibition in vitro
MAO inhibitors	MAO nomenclature
MAO substrate structures	MAO types
MAO-A	MAO-A - MAO-B
MAO-A - MAO-B selectivity	MAO-A-B human substrates
MAO-B	MAO-B inhibitors
MAO-B/A ratio with age	MAOI models
MAOI structures	MAOI-s
MAOI-s clinical usefulness	reversible MAO-B inhibitors
reversible MAOI measurements	reversible selective MAOI classes
reversible selective MAOI-s	
Hová kíván visszatérni?	
ESC-a főmenühöz	PG UP-az előző menühöz

3.19. ábra

A hierarchikus kulcskifejezés találatok első sorának nyomtatását a program a jobb áttekinthetőség kedvéért egy karakterrel beljebb kezdi.

A nyomtatás befejezése után a főmenühöz vagy az előző menülaphoz térhetünk vissza. Részletesen lásd a 3.10. pontban a hierarchikus kulcskifejezések, a 3.5. pontban az elemi kulcsszavak nyomtatása esetében.

Tovább lépési pontok:

PG UP — visszatérés az előző menülaphoz: 3.17.

ESC — visszatérés a főmenühöz: 0.

3.20. A kulcsszólisták találatainak lemezállományba vitele

Meg kell adni a cél-lemezállomány nevét, továbbá meg kell erősíteni a lemezállomány készítési szándékot, részletesen lásd a 3.11. ill. a 3.6. pontokban a hierarchikus ill. elemi kulcsszavak esetében:

Elemi kulcsszólista: 1188 rekord

Mi a célja?		Melyik kulcsszólistában?	Feltételmegadás módja?
Listázás		☒ Az elemi kulcsszólistában	☒ Menü-vezérelt
☒ Keresés		☐ Összetett kulcsszólistában	☐ Kézi
Vissza a főmenühöz		Vissza az előző menühöz	Vissza az előző menühöz

Karakter sor: MAO.....

Egyéb feltétel?	Logikai kapcsolat?	Megfelelő a keresési feltétel?	Hová?
☐	☐	☒ Igen, elfogadva	képernyőre
☐	☐	☐ Nem, javítás	nyomtatóra
nincs van	és vagy	Vissza az előző menühöz	☒ lemezállományba
			Vissza a kar. sorhoz

Keresési feltétel: "MAO"\$KULCSI

Adja meg a lemezállomány nevét: XXX..... Biztos azt akar készíteni (I/N) ☐

3.20. ábra

A lemezállomány formátuma, a képernyőn látható lista, és a lemezállomány létrehozását követő továbblépési pontok ugyanazok, mint a nyomtatás esetében (lásd 3.17. pontnál).

3.21. Kézi feltételmegadás

Elemi kulcsszólista: 1188 rekord

Mi a célja?	Melyik kulcsszólistában?	Feltételmegadás módja?
Listázás	☐ Az elemi kulcsszólistában	Menü-vezérelt
☒ Keresés ☐	☐ Összetett kulcsszólistában	☐ Kézi ☒
Vissza a főmenühöz	Vissza az előző menühöz	Vissza az előző menühöz

Adja meg a keresési feltételt:

.....

.....

.....

Az aktuális mezőnév: KULCS1

3.21. ábra

A kézi feltétel megadási mód lényegében megegyezik a cikk-adatbázisokban történő kézi kereséssel leírtakkal azzal a különbséggel, hogy a megcélzott kódmezők az elemi kulcsszavak közötti keresés esetében KULCS1, a hierarchikus kulcskifejezések közötti kereséskor pedig KULCS2. A kézi keresés menetét részletesen lásd a 2.1.7. pontban. A keresési feltétel megadási formáját részletesen a D. Függelék tárgyalja. A program kéri a feltétel megerősítését, a megerősítést követően megkezdődik a keresés, végül, ha vannak találatok, megválaszthatjuk a megjelenítési eszközt. A találatok megjelenítése teljesen megegyezik a menü-vezérelt keresésben leírtakkal (lásd 3.18., 3.19., és 3.20. pontokban).

4. fejezet

Feldolgozás

A feldolgozás során a program az ideiglenes adatbázisok (ideiglenes hivatkozási adatbázis, ideiglenes kulcsszó adatbázis, ideiglenes hierarchikus kulcsszó adatbázis) tartalmát az állandó adatbázisokba viszi át. Ez teljesen automatikusan megy végbe, külső beavatkozásra nincs szükség. A program a következő műveleteket hajtja végre:

- az ideiglenes hivatkozási adatbázis tartalmát az állandó hivatkozási adatbázisba másolja.
- az ideiglenes kulcsszó adatbázisban a kulcsszómezőt kulcsszó elemekre bontja, az új kulcsszavakat az elemi kulcsszólistába, majd az ideiglenes kulcsszórekordokat az állandó kulcsszóadatbázisba másolja.
- az ideiglenes hierarchikus kulcsszó adatbázis kulcsszómezőit elemeire bontja, és ezek közül az újakat szintén bemásolja az elemi kulcsszólistába. A különböző szintek kombinációjával létrehozza az összes lehetséges kulcskifejezést, és ezeket beviszi a hierarchikus kulcskifejezés listába, majd a hierarchikus kulcskifejezéseket bemásolja az állandó kulcsszó adatbázis kulcsszó mezőjébe.
- végül törli mindhárom ideiglenes adatbázis tartalmát.

A feldolgozás időtartama a számítógép sebességétől, a feldolgozásra váró rekordok számától és bonyolultságától függ. Habár beavatkozásra nincs mód, tájékoztatásul a képernyőn látható, hogy körülbelül melyik fokozatánál tart a feldolgozás:

f e l d o l g o z á s

Első szint...	0
Második szint...	0
Harmadik szint...	0
Negyedik szint...	0

4. ábra

A feldolgozás befejezése után a program automatikusan visszatér a főmenühöz. Mivel az ideiglenes adatbázisok tartalmát a program feldolgozta, megszűnik a feldolgozatlan adatokra utaló figyelmeztető felirat.

5. fejezet

Módosítás

A módosítás célja?
☐ Javítás/Törlés ☐
Egy cikk adatainak teljes törlése
Vissza a főmenühöz

5. ábra

A módosítás üzemmódban lehet az adatokat javítani, kiegészíteni, törölni. Míg a módosítás, kiegészítés csak rekordonként történhet, a törlés esetében két lehetőség közül választhatunk: törölhetünk rekordonként, vagy törölhetjük egy adott kódú cikk összes adatait. Ha rekordonként szeretnénk módosítani, először ki kell választani azt az adatbázist ill. rekordot, melyet módosítani akarunk, azután elvégezhetjük a módosítást. Általános elv, hogy ha az állandó kulcsszó adatbázis kulcsszavaiban is változtatunk, akkor újra fel kell frissíteni a kulcsszólistát ill. a hierarchikus kulcskifejezés listát. Ez az adatbázisok méretétől függően hosszabb ideig is eltarthat, ezért a program erről a szándékról külön megerősítést kér. Lényeges tudnivaló, hogy a törlés tényleges végrehajtása ill. a kulcsszólisták szükség szerinti újrafelépítése csak a módosítás programrészből történő kilépést követően történik

meg, tehát a módosított rekord is módosítható. Végül, ha egy cikket például újabb kulcsszavakkal szeretnénk kiegészíteni, ezt nem a Módosítás, hanem az Adatbevitel üzemmódban célszerű megtenni.

Továbblépési pontok: választás a menüből

javítás/törlés rekordonként: 5.1.

egy cikk adatainak teljes törlése: 5.5.

visszatérés a főmenühöz: 0.

5.1. Az adatbázis-csoport kiválasztása

A rekordonként történő módosításhoz meg kell találni a módosítandó adatokat. Ez három lépésben történik. Az első lépésben ki kell választani, hogy a feldolgozás előtti (ideiglenes), vagy a feldolgozás utáni (állandó) adatbázisokban található-e a javítandó adat.

A módosítás célja?	Milyen adatbázisban?
☐ Javítás/Törlés ☐	☐ Feldolgozás előtti adatbázisban ☐
Egy cikk adatainak teljes törlése	Feldolgozás utáni adatbázisban
-----	-----
Vissza a főmenühöz	Vissza az előző menühöz

5.1. ábra

Tovább lépési pontok: választás a menüből

módosítás a feldolgozás előtti adatbázisokban: 5.2.

módosítás a feldolgozás utáni adatbázisokban: 5.4.

visszatérés az előző menühöz: 5.

5.2. A módosítandó adatbázis kiválasztása a feldolgozás előtti adatbázisok közül

A feldolgozás előtti adatok háromféle adatbázisban helyezkedhetnek el, ahová közvetlenül az adatbevitelkor jutottak.

<u>A módosítás célja?</u> Javítás/Törlés Egy cikk adatainak teljes törlése ----- Vissza a főmenühöz	<u>Milyen adatbázisban?</u> Feldolgozás előtti adatbázisban Feldolgozás utáni adatbázisban ----- Vissza az előző menühöz
<u>Milyen adatokat kíván módosítani?</u> A hivatkozási adatokat A kulcsszavakat A hierarchikus kulcsszavakat ----- Vissza az előző menühöz	

5.2a ábra

A javításhoz bármelyik adatbázis közvetlenül használható. Ha a kiválasztott adatbázis üres, arról üzenetet kapunk. Visszalépés esetén az 5.1. ponthoz jutunk.

Ha kiválasztottuk a módosítandó adatbázist, közvetlenül a módosítandó rekord kiválasztásához érünk. Megkönnyíti a rekord megtalálását, ha ismerjük a cikk kódját, mivel akkor közvetlenül a kód szerint kereshetünk. A kódot egyszerűen be kell gépelni.

A módosítás célja? ☐ Javítás/Törlés ☐ Egy cikk adatainak teljes törlése Vissza a főmenühöz		Milyen adatbázisban? ☐ Feldolgozás előtti adatbázisban ☐ Feldolgozás utáni adatbázisban Vissza az előző menühöz	
Milyen adatokat kíván módosítani? ☐ A hivatkozási adatokat ☐ A kulcsszavakat A hierarchikus kulcsszavakat Vissza az előző menühöz		Megadja a cikk kódját? ☐ igen ☐ nem Vissza az előző menühöz	
Adja meg a cikk kódot!			

5.2b ábra

Ha a program a megadott kódot nem találja, „Nincs ilyen kódú rekord!” hibaüzenetet küld.

Amennyiben a cikk kódját nem tudjuk megadni, a képernyőn a kiválasztott adatbázis első rekordja jelenik meg (5.3.).

5.3. A módosítás elvégzése

Ha megadott kódú rekordot módosítunk a módosítandó rekord, egyébként a kiválasztott adatbázis növekvő kód szerinti első rekordja látható. A kiválasztott adatbázisoktól függően a következő típusú képernyőket kapjuk.

Hierarchikus kulcsszó adatbázis	A rekordok száma: 9		
Kód.....:11000			
Első.....:fiatalkorú bűnözők			
Második.:alkoholisták,kábítószerélvezők			
Harmadik:kor szerinti eloszlás,nemek szerinti eloszlás			
Negyedik:			
Ötödik..:			
Hatodik.:			
Hetedik.:			
PG UP-felfelé	PG DN,RETURN-lefelé	HOME-elejére	END-végére
F8-módosítás	F9-törlés alól felszabadítás	F10-törlés	ESC-befejezte

5.3a ábra

A képernyő bal felső sarkában látható az adatbázis neve, a jobb felső sarokban az adatbázis rekordjainak száma. Ha a kódot nem adtuk meg, tehát nem közvetlenül a módosítandó rekordnál vagyunk, akkor a PG DN ill.

RETURN billentyűvel lapozhatunk előre felé, az END billentyűvel léphetünk a (névsorban) utolsó kódú rekordra, a PG UP billentyűvel lapozhatunk visszafelé, és a HOME billentyűvel léphetünk a (névsorban) első kódú rekordra a kiválasztott adatbázison belül. Más adatbázisba csak a menülap-hoz történő visszatéréssel juthatunk át.

Módosítani az F8 billentyű lenyomásával lehet. Ekkor a korábbi tartalom kiemelt formában jelenik meg, és megkezdhetjük a javítást, kiegészítést.

Hierarchikus kulcsszó adatbázis		A rekordok száma: 9
Kód.....	11000	
Első....	fiatalkorú bűnözők.....	
Második..	alkoholisták, kábítószerélvezők.....	
Harmadik:	kor szerinti eloszlás, nemek szerinti eloszlás.....	
Negyedik:		
Ötödik..		
Hatodik..		
Hetedik..		
PG UP, PG DN - gyors befejezés ←, ↑, ↓, → - mozgás a mezőkben RETURN - a következő mezőre HOME - a mező elejére END - a szöveg végére		

5.3b ábra

A kurzor mozgására a mezőkben ill. a mezők között az adatbevitelnél leírt billentyűk (részletesen lásd 1.1. pontban) használhatók. A kódmező is módosítható, bár ekkor kilépéskor a lapozás szempontjából az új kódnak megfelelő helyre jutunk. Kilépni a PG DN, PG UP billentyűk lenyomásával, vagy a RETURN billentyű megfelelő számú lenyomásával lehet.

A rekordból történő kilépést a hierarchikus és elemi kulcsszavak esetében ellenőrzés követi. Erre hozzávetőlegesen ugyanazok a szabályok érvényesek, mint az adatbevitelkor, azaz:

a hierarchikus kulcsszavak esetén:

- egyik kulcsszó hossza sem haladhatja meg a 35 karaktert
- a mezők egyike sem tartalmazhat ' [" > jelet vagy „ jelpárt

- semelyik mező sem kezdődhet vagy végződhet vesszővel (az indoklást lásd az 1.7. pontban).

az elemi kulcsszavak esetén:

- egyik kulcsszó hossza sem haladhatja meg a 35 karaktert
- a hierarchikus kulcskifejezések hossza nem haladhatja meg a 251 karaktert
- a kulcsszómező nem tartalmazhat ,> >, „ vagy >> jelpárt
- a kulcsszómező nem kezdődhet vagy végződhet vesszővel vagy > jellel (az indoklást lásd az 1.4. pontban).

A hivatkozási adatokra nincs korlátozás.

Egyik adatbázis esetén sem lehet kilépés után a kódmező üres. Ha a kódon kívül minden mező üres, a program a rekordot törlésre jelöli ki.

Ha az ellenőrzés során a program hibát talál, hibaüzenetet kapunk, és addig nem hagyhatjuk el a rekordot, amíg a hibát ki nem javítottuk.

A képernyőn éppen látható rekordot az F10 billentyű segítségével törlésre jelölhetjük ki. Ezt azonban minden rekord esetében külön meg kell erősíteni.

Karbantartás utáni hivatkozás adatbázis	A rekordok száma: 182
Kód.....:10100	
Szerző....:G. E. Martin, M. Williams and D. R. Haubrich	
Cím.....:A pharmacological comparison of 6,7-dihydroxy-2-dimethylaminotetralin (TL-99) and N-n-propyl-3-(3-hydroxyphenyl)piperidine (3-PPP) with selected dopamine agonists.	
Folyóirat:J. Pharmacol. Exp. Ther. 223: 298-304, 1982.	
Biztos, hogy törölni akarja a rekordot (I/N)? ☐	

5.9c ábra

A törlésre jelöltséget a jobb felső sarokban megjelenő felirat mutatja. Ha a módosítás üzemmód elején adott kódú cikkeket töröltünk, akkor később ezek a rekordok már eleve „Törlendő rekord!” felirattal jelennek meg.

Magát a törlést a program csak a módosítás ágból történő kilépéskor végzi el. Addig lehetőség van a törlésre kijelöltség megszüntetésére, ami az F9 billentyű lenyomásával lehetséges. Ekkor a törlésre vonatkozó felirat a képernyő jobb felső sarkából eltűnik.

A kívánt módosítások elvégzése után az ESC billentyű megnyomásával léphetünk ki a módosítás üzemmódból. Ha itt a PG UP billentyűt nyomjuk le, akkor a módosítás menülapjához jutunk, azaz más adatbázisokban, más rekordokat tudunk módosítani. Általánosságban az optimális stratégia az, hogy feljegyezzük az összes szükséges módosítást ill. a módosítandó rekordok kódját, majd ezeknek a kódoknak a megadásával rendre közvetlenül az adott kódú rekordra ugorva egyszerre végezzük el az összes módosítást. Különösen indokolt ez abban az esetben, ha a feldolgozás utáni kulcsszómezőben hajtunk végre változtatást, hiszen így csak egyszer kell számolnunk az újrafelépítéshez szükséges idővel.

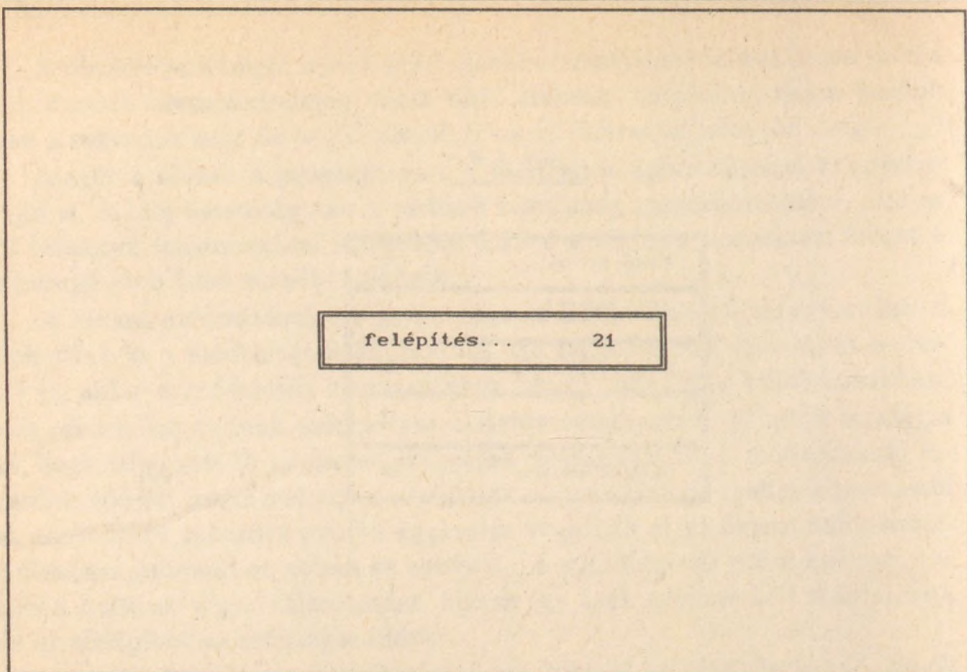
A módosítás üzemmódból véglegesen kilépni az ESC billentyű újbóli megnyomásával lehet. Ekkor a program — ha vannak törlendő rekordok — először elvégzi a kijelölt törléseket, amit a képernyőn egy 5 szintű ábrán követhetünk.

T ö r l é s

Első szint...	0
Második szint...	0
Harmadik szint...	0
Negyedik szint...	0
ötödik szint...	0

5.3d ábra

Ezt követően ellenőrzi, hogy történtek-e változtatások az állandó kulcsszó adatbázis kulcsszómezőjében. Ha nem, közvetlenül visszatér a főmenühöz, ha viszont igen, akkor újra felépíti az elemi kulcsszó és a hierarchikus kulcskifejezés listákat. Ez a feldolgozás utáni kulcsszó adatbázis rekordjainak számától ill. bonyolultságától függően hosszabb ideig is eltarthat. Az újrafelépítés folyamatának előrehaladását a képernyőn nyomon követhetjük.

5.3e ábra

A felépítés akkor fejeződik be, ha a képernyőn kijelzett szám eléri a 0 értéket. Ezt követően a program automatikusan visszatér a főmenühöz, az összes módosítás, törlés megtörtént, a kulcsszólisták naprakészek. A módosítás előtti állapot többé már nem érvényes.

5.4. A módosítandó adatbázis kiválasztása a feldolgozás utáni adatbázisok közül

Ha a módosítandó adatok az állandó adatbázisok valamelyikében vannak, két adatbázis közül választhatunk.

A módosítás célja? ☐ Javítás/Törlés ☐ Egy cikk adatainak teljes törlése ----- Vissza a főmenühöz	Milyen adatbázisban? Feldolgozás előtti adatbázisban ☐ Feldolgozás utáni adatbázisban ☐ ----- Vissza az előző menühöz
Milyen adatokat kíván módosítani? ----- ☐ A hivatkozási adatokat ☐ A kulcsszavakat ----- Vissza az előző menühöz	

5.4a ábra

Ha a kiválasztott adatbázis üres, arról a kiválasztáskor hibaüzenetet kapunk. A kulcsszó adatbázis kiválasztása esetén figyelembe kell venni, hogy annak a módosítása a kulcsszólista adatbázisok újrafelépítését vonja maga után. Ezért ebben az esetben a program külön megerősítést vár.

A módosítás célja? ■ Javítás/Törlés ■ Egy cikk adatainak teljes törlése ----- Vissza a főmenühöz	Milyen adatbázisban? Feldolgozás előtti adatbázisban ■ Feldolgozás utáni adatbázisban ■ ----- Vissza az előző menühöz
Milyen adatokat kíván módosítani? A hivatkozási adatokat ■ A kulcsszavakat ■ ----- Vissza az előző menühöz	

A kulcsszavak változása esetén a kulcsszólisták újrafelépítése hosszú ideig tarthat! Ha ezt vállalja, írja be nagybetűkkel, hogy IGEN!

5.4b ábra

Csak a nagybetűs IGEN begépelése számít megerősítésnek. A hivatkozási adatokat közvetlenül módosíthatjuk. Az adatbázis kiválasztása után ebben az esetben is a rekord kiválasztása következik. Ez megegyezik az 5.2. pontban leírtakkal (5.2b. ábra), maga a módosítás menete pedig mindegyik adatbázis esetén ugyanaz (5.3. pont).

5.5. Egy cikk adatainak teljes törlése

Ha egy cikk összes adatát törölni szeretnénk, ez érintheti a végleges kulcsszó adatbázist is. Ezért a program külön megerősítést kér a végrehajtásra, mivel ebben az esetben fel kell újra építeni a kulcsszólista ill. kulcskifejezés lista adatbázisokat. A program csak a nagybetűs IGEN választ fogadja el megerősítésként. Ha bármi mást írunk be, visszatérünk az előző menühöz (5. pont).

Mivel egy cikk különböző adatbázisokban levő rekordjainak összekapcsoló eleme a kód, ezért a törléshez a kódot kell megadni.

A módosítás célja?

Javítás/Törlés

■ Egy cikk adatainak teljes törlése ■

Vissza a főmenühöz

Adja meg a cikk kódot!

5.5. ábra

A teljes, pontos kódot kell begépelni. A program ezután elvégzi a törlésre kijelölést. Végignézi az összes létező adatbázist, és megjelöli bennük a törlendő rekordokat. Ha ilyen kódú cikk egyik adatbázisban sincs, a „Nem talált törölhető adatot” üzenetet írja ki, majd billentyűnyomásra visszatér a módosítás első menüjéhez (5. pont). Ha a program talált törlendő rekordot, a kijelölést követően szintén az 5. pont menüjéhez tér vissza. A cikkeket tehát egyenként lehet törölni.

A törlésre történő kijelöléssel még nem történik meg a törlés maga. A törölt rekordok a módosítás programág „Javítás/Törlés” ágán még külön-külön felszabadíthatók a törlés alól. Ha azonban visszatértünk a főmenühöz, a törlés végrehajtódik (ld. 5.3d ábra), és a törölt adatok már semmilyen módon nem nyerhetők vissza. A törlés funkcióval ezért mindig megfontoltan kell bánni.

6. fejezet

Helyzetjelentés

A programnak ebben a részében az adatbázisokkal kapcsolatos néhány általános információhoz juthatunk hozzá hat egymást követő képernyőoldalon keresztül. Az ESC billentyű lenyomásával bármikor visszatérhetünk a főmenühöz. Az utolsó oldal kivételével a PG DN vagy a RETURN billentyű lenyomásával lapozhatunk előre, míg az első oldal kivételével a PG UP billentyűvel lapozhatunk visszafelé.

6.1. Információk a különböző adatbázisok utolsó kódjairól

H E L Y Z E T J E L E N T É S		6/1
Az utolsó hivatkozási adatokkal feltöltött cikk kódja: 10258 Az utolsó kulcsszavazott cikk kódja: illetve 10259 10000 (elemi kulcsszavak) (hierarchikus kulcsszavak)		
PG DN, RETURN-következő lap ESC-vissza a főmenühöz		

6.1. ábra

Ezen az oldalon a különböző adatbázisok legnagyobb kódjai láthatók. Ezek az adatok azt a célt szolgálják, hogy ha növekvő sorszámmal visszük be a cikkek adatait, ne kelljen megjegyezni a program előző futtatása során utoljára bevitt rekordok kódjait. Mivel az egy cikkhez tartozó adatok három adatbázisban helyezkednek el (hivatkozási adatok, elemi kulcsszavak, hierarchikus kulcsszavak), a program mindegyik típushoz megadja a névsor szerinti utolsó cikk kódját. Ha az adott típusú adatbázisból vannak ideiglenes adatok, akkor az ideiglenes adatbázisbeli legnagyobb kódot láthatjuk. Ha az ideiglenes adatbázisokban nincsenek adatok, akkor az állandó adatbázisok legnagyobb kódjai láthatók. (A hierarchikus adatok csak ideiglenes adatbázisban létezhetnek.)

Fontos megjegyezni, hogy mivel a kód karakteres típusú, azaz számjegyeket és betűket egyaránt tartalmazhat, itt a névsor szerinti utolsó, és nem a legnagyobb sorszámu cikk kódja szerepel. A névsor szerinti sorrenden itt az ASCII-kód szerinti sorrend értendő, ami az E. Függelékben található.

Emiatt például az a cikk, amelynek a kódja 10, megelőzi azt a cikket, amelynek kódja 9, mivel a kód első karaktere a 10-es kódú cikk esetén 1, míg a 9-es kódú cikk esetén 9. Természetesen a fenti információkat csak akkor tudjuk igazán hasznosítani, ha a cikkeket egyre növekvő kód szerint vesszük be. Ha a kód felépítése már maga is tartalmaz valamilyen szelektív információt (ld. 1.1. pont), akkor az egyes kód alcsoportokon belüli legutolsó kódot csak a Keresés üzemmódban tudjuk megkeresni (ld. Általános rész 6. fejezet, Néhány hasznos „trükk”).

Továbblépési pontok:

PG DN, RETURN — az utolsó hivatkozási adatokkal feltöltött rekord megjelenítése: 6.2.

ESC — vissza a főmenühöz: 0.

6.2. A legnagyobb kódú hivatkozási adatokkal feltöltött cikk adatainak megjelenítése

H E L Y Z E T J E L E N T É S . . .		6/2
Az utolsó hivatkozási adatokkal feltöltött rekord:		
Kód	: 10258	
Szerző	: A. Temperilli, D. Ruggieri, and P. Salvati	
Cím	: Anti-hypertensive activity of ergoliny-ureido and thioureido derivatives.	
Polyóirat:	Eur. J. Med. Chem. 23: 77-81, 1988.	
PG UP-előző lap PG DN, RETURN-következő lap ESC-vissza a főmenühöz		

6.2. ábra

Ha a kódok nem nyújtanak elegendő információt a legnagyobb kódú cikkről, itt részletesen megkaphatjuk a legnagyobb kódú hivatkozási adatokkal feltöltött ideiglenes rekord tartalmát. Ha ideiglenes adatbázis nincs, a legnagyobb kódú állandó adatbázisbeli rekord látható.

Továbblépési pontok:

PG DN, RETURN — az utolsó kulcsszavakkal feltöltött rekord megjelenítése: 6.3.

PG UP — a cikkek különböző típusú adatait tartalmazó adatbázisok névsorban utolsó kódjainak megadása: 6.1.

ESC — visszatérés a főmenühöz: 0.

6.3. A legnagyobb kódú kulcsszavakkal feltöltött rekord adatainak megjelenítése

H E L Y Z E T J E L E N T É S . . .		6/3
Az utolsó kulcsszavakkal feltöltött rekord:		
Kód	: 10259	
Kulcs	: genius>mental illness>gout>myopia	
PG UP-előző lap PG DN, RETURN-következő lap ESC-vissza a főmenühöz		

6.3. ábra

A képernyőn a névsorban utolsó kódú, kulcsszavakkal feltöltött ideiglenes rekord tartalma látható. Ha az ideiglenes elemi kulcsszó adatbázis üres, akkor a program az állandó kulcsszó adatbázis legnagyobb kódú rekordját jeleníti meg. Ez tartalmazhat a feldolgozás során keletkezett hierarchikus kulcskifejezéseket is.

Tovább lépési pontok:

PG DN, RETURN — az utolsó hierarchikus kulcsszavakkal feltöltött rekord megjelenítése: 6.4.

PG UP — az utolsó hivatkozási adatokkal feltöltött rekord tartalmának megjelenítése: 6.2.

ESC — visszatérés a főmenühöz: 0.

6.4. A legnagyobb kódú hierarchikus kulcsszavakkal feltöltött rekord adatainak megjelenítése

H E L Y Z E T J E L E N T É S . . .		6/4
Az utolsó hierarchikus kulcsszavakkal feltöltött rekord:		
Kód	: 11000	
Első	: fiatalokú bűnözők	
Második	: alkoholisták, kábítószerélvezők	
Harmadik	: kor szerinti eloszlás, nemek szerinti eloszlás	
Negyedik	:	
Ötödik	:	
Hatodik	:	
Hetedik	:	
PG UP-előző lap PG DN, RETURN-következő lap ESC-vissza a főmenühez		

6.4. ábra

A képernyőn a névsorban utolsó kódú, hierarchikus kulcsszavakkal feltöltött rekord tartalma látható. Ezek az adatok csak az ideiglenes hierarchikus kulcsszó adatbázisban létezhetnek. Ha ez az adatbázis üres, mert például az adatait már feldolgoztuk, a „Nincs hierarchikus kulcsszavakkal feltöltött rekord!” üzenetet kapjuk.

Tovább lépési pontok:

PG DN, RETURN — információk a feldolgozás előtti adatbázisokról: 6.5.

PG UP — az utolsó kulcsszavakkal feltöltött rekord tartalmának megjelenítése: 6.3.

ESC — visszatérés a főmenühez: 0.

6.5. Információk a feldolgozás előtti ideiglenes adatbázisokról

H E L Y Z E T J E L E N T É S . . .		6/5
<u>Feldolgozás előtti adatbázisok</u>		
Hivatkozási adatokkal feltöltött adatbázis:		
0 rekord		
Kulcsszavakkal feltöltött adatbázis:		
0 rekord		
Hierarchikus kulcsszó adatbázis:		
0 rekord		
PG UP-előző lap	PG DN, RETURN-következő lap	ESC-vissza a főmenühöz

6.5. ábra

A helyzetjelentésnek ezen az oldalán a már bevitt, de még feldolgozásra váró adatokat tartalmazó adatbázisok rekordjainak számáról kapunk felvilágosítást. Ha vannak ilyen adatok, erről már a főmenünél figyelmeztetést kapunk. Ha ez a figyelmeztetés nem jelent meg, akkor az ideiglenes adatbázisok üresek.

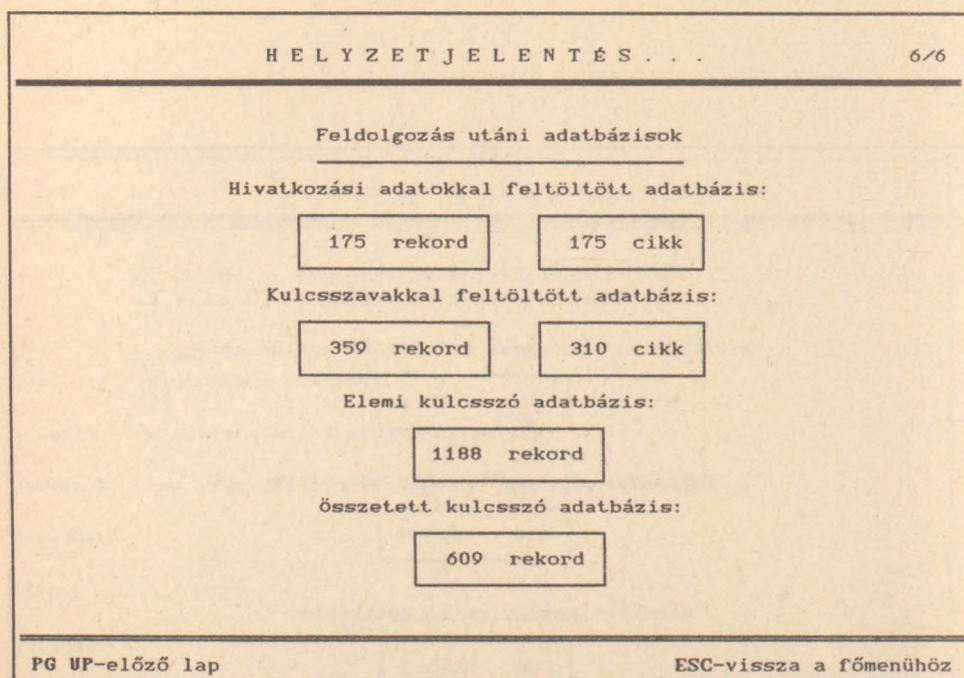
Tovább lépési pontok:

PG DN, RETURN — információk a feldolgozás utáni adatbázisokról: 6.6.

PG UP — az utolsó hierarchikus kulcsszavakkal feltöltött rekord tartalmának megjelenítése: 6.4.

ESC — visszatérés a főmenühöz: 0.

6.6. Információk a feldolgozás utáni állandó adatbázisokról

6.6. ábra

A helyzetjelentés utolsó lapján a cikkek adatait tartalmazó állandó adatbázisokról, ill. az elemi kulcsszó listát és az összetett kulcskefejezés listát tartalmazó adatbázisokról találunk információt. Mivel előfordulhat — ha például egy cikkhez annyi kulcsszót rendelünk, hogy az egy rekordban már nem fér el —, hogy egy cikkhez több azonos típusú rekord is tartozik, különbséget kell tenni az egy adatbázisban levő rekordok száma ill. a feldolgozott cikkek száma között. Ez utóbbit úgy lehet megállapítani, hogy az azonos kódú rekordok közül csak egyet veszünk figyelembe. Ezért a hivatkozási ill. kulcsszó adatbázisokkal kapcsolatban kétféle adat szerepel. Amikor a BIBLIO elindítása után a program először kerül a helyzetjelentésnek erre a részére, a program elvégzi a cikkek megszámlálását. Ha nagyon sok cikk van, ez esetleg hosszadalmas lehet.

Tovább lépési pontok:

PG UP — információk a feldolgozás előtti adatbázisokról: 6.5.

ESC — vissza a főmenühöz: 0.

III. FÜGGELÉK

A. függelék

A programlemez állományai

A programot tartalmazó hajlékony lemezen található állományok a következők:

BINSTALL.BAT — installáló, üzembehelyező program

BIBUSER.BAT — azonosítóval kiegészítve felhasználói alkönyvtárat létesít, bemásolja a szükséges állományokat

BIBLIO.BAT — a megfelelő azonosítóval kiegészítve elindítja a programot, aktivizálja az azonosítónak megfelelő adatbázisokat

BIB.EXE — maga a szakirodalom nyilvántartó program

MONO.MEM — színbeállító dBASE III PLUS memóriaállomány monokróm megjelenítéshez

COLOR.MEM — színbeállító dBASE III PLUS memóriaállomány színes megjelenítéshez

CKIDFEJ.DBF — ideiglenes hivatkozási adatbázis

CKIDFEJ.NTX — az előbbihez tartozó indexállomány

CKIDLAB.DBF — ideiglenes kulcsszó adatbázis

CKIDLAB.NTX — az előbbihez tartozó indexállomány

CKHIER.DBF — ideiglenes hierarchikus kulcsszó adatbázis

CKHIER.NTX — az előbbihez tartozó indexállomány

SZAKIRA.DBF — állandó hivatkozási adatbázis

SZAKIRA.NTX — az előbbihez tartozó indexállomány

SZAKIRB.DBF — állandó kulcsszó adatbázis

SZAKIRB.NTX — az előbbihez tartozó indexállomány

A fenti indexállományok valamennyien a kódmezőre vonatkoznak.

KULCSEL.DBF — elemi kulcsszólista adatbázis

KULCSEL.NTX — az előbbihez tartozó indexállomány

KULCS2L.DBF	}	— a hierarchikus kulcsokat tartalmazó adatbázisok
KULCS2M.DBF		
KULCS2H.DBF		
KODSOR.DBF	}	— segéd adatbázisok a program működéséhez
EXPSEECH.DBF		
TALALAT.DBF		
SZAKIRA.DDF	}	— demo-adatbázisok és indexállományaik
SZAKIRA.DDX		
SZAKIRB.DDF		
SZAKIRB.DDX		
KULCSEL.DDF		
KULCSEL.DDX		
KULCS2L.DDF		
KULCS2M.DDF		

Ezen kívül a program üzembehelyezésekor a merevlemez \BIBLIO alkönyvtárában keletkezik egy SZIN.MEM dBASE III PLUS memóriaállomány, amely az aktuális színbeállítást tartalmazza, továbbá a program futtatása során az éppen használt adatbázisok alkönyvtárában keletkezhetnek AAA.DBF ill. BBB.DBF nevű segédállományok, melyeket azonban a program normális futáskor a kilépés előtt töröl. Ha a program nem természetes úton, hanem például rendszerhiba útján áll le, ezek az állományok is megjelenhetnek az alkönyvtárban. A program újbóli elindítása azonban törli őket.

Az üzembehelyezéskor a BIBLIO.BAT a merevlemez főkönyvtárba, a BIB.EXE és a keletkező SZIN.MEM állományok a \BIBLIO alkönyvtárba kerülnek. A felhasználói alkönyvtárak létrehozásakor az azonosítóval jelzett \BIBLIO alatti alkönyvtárakba a .DBF és .NTX kiterjesztésű állományok, továbbá a SZIN.MEM file kerülnek. (A "demo" azonosítójú \BIBLIO alatti demonstrációs alkönyvtár az üzembehelyezés során jön létre, és a SZIN.MEM file-on kívül a .DDF ill. .DDX kiterjesztésű állományokkal - a kiterjesztés megváltoztatása mellett - felülírt .DBF és .NTX állományokat tartalmazza.)

B. függelék

A lemezen található batch file-ok

BINSTALL.BAT [mono/color]

```
echo off
md c:\biblio
copy bib.exe c:\biblio
copy mono.mem c:\biblio\szin.mem
if %1==color copy color.mem c:\biblio\szin.mem
copy biblio.bat c:\
md c:\biblio\demo
copy c:\biblio\szin.mem c:\biblio\demo
copy *.dbf c:\biblio\demo
copy *.ntx c:\biblio\demo
copy *.ddf c:\biblio\demo\*.dbf
copy *.ddx c:\biblio\demo\*.ntx
echo on
```

BIBUSER.BAT [azonosító]

```
echo off
md c:\biblio\%1
copy c:\biblio\szin.mem c:\biblio\%1
copy *.dbf c:\biblio\%1
copy *.ntx c:\biblio\%1
echo on
```


BIBLIO.BAT [azonosító]

```
echo off
path>path.txt
cd \biblio\%1
path \biblio
bib
cd \
path \
cls
echo A korábbi PATH nem érvényes!
echo (Az eredeti PATH:)
type path.txt
del path.txt
echo on
```


C. függelék

Az adatbázisok felépítése

Valamennyi adatbázis valamennyi mezője karakteres típusú. A vonal feletti részen található az adatbázis(ok) elnevezése és állományneve, a vonal alatti részen pedig az egyes mezők elnevezése (zárójelben a kézi keresési feltétel megadásakor érvényes nevük) és hossza.

ideiglenes hivatkozási adatbázis	CKIDFEJ.DBF
állandó hivatkozási adatbázis	SZAKIRA.DBF
KOD (KO_)	20
SZERZO (SZ_)	254
CIM (CI_)	254
FOLYOIRAT (FO_)	138
ideiglenes kulcsszó adatbázis	CKIDLAB.DBF
állandó kulcsszó adatbázis	SZAKIRB.DBF
KOD (KO_)	20
KULCS (KU_)	254
ideiglenes hierarchikus kulcsszó adatbázis	CKHIER.DBF
KOD	20
HIER1	140
HIER2	140
HIER3	140
HIER4	140
HIER5	140
HIER6	140
HIER7	140
elemi kulcsszólista adatbázis	KULCSEL.DBF
KULCS1	35

hierarchikus kulcskifejezés lista adatbázisok

adatbázis név	mezőnév	mezőhossz
KULCS2L.DBF	KULCS2	70
KULCS2M.DBF	KULCS2	150
KULCS2H.DBF	KULCS2	251

(A program használója számára ez utóbbi adatbázisok külön-külön nem jelennek meg, amit a közös mezőnév is sugall. A program listázáskor, kereséskor elvégzi az ezzel kapcsolatos szervező munkát.)

D. függelék

Kézi feltételmegadás

A kézi feltételmegadás során egy dBASE III PLUS logikai feltételt kell megadni, és ha egy adott rekord esetén ennek értéke „igaz”, akkor a rekord a találatok között szerepelni fog. A logikai kifejezésben a mezők tartalmával kapcsolatosan fogalmazhatunk meg feltételt. A kifejezésben tehát mindig szerepelnie kell a mező nevének. A mezőnevek a következők:

keresés az elemi kulcsszólistábanKULCS1

keresés a hierarchikus kulcskifejezés listában.....KULCS2

keresés a cikk adatbázisban.....KO_ (kód)

SZ_ (szerző)

CI_ (cím)

FO_ (folyóirat)

KU_ (kulcsok)

A felhasználható karakterkezelő függvények, összehasonlító és logikai műveletek részletes leírása dBASE III PLUS könyvekben megtalálható (pl. Bognár Júlia: dBASE III PLUS, SZÁMALK, 1987.). Itt teljességre nem törekszünk, azonban néhány példán keresztül szeretnénk megvilágítani a logikai kifejezések megadásának módját. A keresendő szöveget mindig idézőjelek (vagy ha idézőjelet tartalmaz, ” vagy [] jelek) közé kell írni, pl.:

”Nagy”

Ezt követheti a részkarakterlánc művelet (\$):

"Nagy"\$ (Nagy része a ...)

vagy megelőzhetik vagy követhetik összehasonlító (relációs) műveletek:

"Nagy" > nagyobb

"Nagy" < kisebb

"Nagy" >= nagyobb vagy egyenlő

"Nagy" <= kisebb vagy egyenlő

"Nagy" <> vagy "Nagy" # nem egyenlő

"Nagy" = egyenlő

A keresendő mezők tartalmát karakterkezelő függvényekkel transzformálva is figyelembe vehetjük. Néhány konkrét példa a karakterkezelő függvényekre:

LEFT(KULCS1,3) — a KULCS1 mező (elemi kulcsszólista) tartalmából csak a bal szélső 3 karaktert veszi figyelembe.

RIGHT(KULCS1,3) — a jobb szélső 3 karakter veszi figyelembe.

LOWER(KULCS1) — a KULCS1 mező tartalmát csupa kisbetűsként kezeli.

UPPER(KULCS1) — a mezőtartalmat csupa nagybetűsként kezeli.

SUBSTR(KULCS1,3,4) — a KULCS1 mezőt a 3. karakterétől kezdve 4 karakter hosszan veszi figyelembe.

RTRIM(KULCS1) — a KULCS1 mezőben található mezővégi üres karaktereket nem veszi figyelembe.

LTRIM(KULCS1) — a mező elején található üres karaktereket nem veszi figyelembe.

SPACE(10) — 10 üres karakterből álló karaktersort generál.

Egy tipikus feltétel:

SUBSTR(SZ_,1,4)="Nagy"

Szavakban: azokat a találatokat keressük, melyekben a SZERZŐ (SZ_) mező 1. karakterétől vett 4 karakternyi szakasz (SUBSTR(SZ_,1,4), azaz az első 4 karakter) egyenlő "Nagy"-gyal.

Egy speciális lekérdező függvény:

LEN(KULCS1) — megadja a KULCS1 mező teljes hosszát

A fenti függvények zárójelek alkalmazásával egymásba skatulyázhatók:

$$\text{LEN}(\text{LTRIM}(\text{RTRIM}(\text{KO}_-))) > 10$$

azokat a rekordokat találja meg, amelyekben az elől-hátul üres karaktereitől megfosztott kód hossza nagyobb 10 karakternél. A fenti típusú feltételek logikai műveletekkel összekapcsolhatók:

.NOT. — negáció (tagadás)

.AND. — logikai ÉS

.OR. — logikai VAGY

Két példa:

$$\text{.NOT.SUBSTR}(\text{SZ}_-,1,4) = \text{"Nagy"}$$

azokat a rekordokat találja meg, melyekre nem igaz, hogy a SZERZŐ mező első négy karakterében "Nagy" szerepelne. Vagy

$$\text{SUBSTR}(\text{SZ}_-,1,4) = \text{"Nagy"} \text{.OR.} \text{SUBSTR}(\text{SZ}_-,1,6) = \text{"Kovács"}$$

azokat a rekordokat találja meg, ahol a SZERZŐ mező első négy karakterében a "Nagy" VAGY az első hat karakterében a "Kovács" karaktorsor szerepel. Ne feledjünk a logikai műveleti jel elé és mögé pontot helyezni. Ha

két logikai műveleti jel egymás mellé kerül, közöttük két pont kell legyen (pl. .AND..NOT.).

Egy kifejezésben több logikai művelet is szerepelhet. Ilyen esetben az értelmezésben a .NOT. előbbre való az .AND.-nél, utóbbi pedig az .OR.-nál. A logikai műveletcsoportok ezenkívül zárójelek közé helyezhetők, és e zárójeles részek is egymással logikai kapcsolatba hozhatók.

Lássunk néhány olyan példát, amelyek a menüvezérelt keresésnél nagyobb lehetőségeket szemléltetik:

- a) Tegyük fel, hogy a feldolgozott cikkek négy témakörrel kapcsolatosak, és a cikkek kódjának első karaktere az ábécé első négy nagy betűjét alkalmazva utal arra, hogy az adott cikk melyik témakörbe esik. Keressük az első témakörbe eső összes cikket. A megfelelő feltétel:

$$\text{SUBSTR}(\text{KO_},1,1)=\text{"A"}$$

azaz, a kódmező (KO_) karaktorsorának első karakterétől vett egy karakternyi hosszú szakasza (azaz első karaktere) legyen egyenlő A-val. Megjegyezzük, hogy ha a kódmező máshol nem tartalmaz A-betűt, akkor a fenti keresés menüvezérelten is elvégezhető.

- b) Tegyük fel, hogy a cikkek megjelenési évét nem a folyóirat adatainál, hanem a kód első négy betűjében helyezzük el. Egy tipikus kód tehát a cikk megjelenési évszámából, és az azonosító sorszám részből áll, pl. 1988-117. Ilyenkor a kézi kereséssel könnyen elérhetjük, hogy a program a megjelenési éve alapján az adott időintervallumba eső cikkeket gyűjtse ki. Ha például az 1984 és 1987 között megjelent cikkekre vagyunk kíváncsiak, akkor a

$$\text{SUBSTR}(\text{KO_},1,4)\geq\text{"1984"}.\text{AND}.\text{SUBSTR}(\text{KO_},1,4)\leq\text{"1987"}$$

feltételt kell megadnunk. Ezzel egyenértékű a

$$\text{LEFT}(\text{KO_},4)\geq\text{"1984"}.\text{AND}.\text{LEFT}(\text{KO_},4)\leq\text{"1987"}$$

feltétel. Szavakban: a kódmező első négy (azaz baloldali négy) karaktere legyen nagyobb vagy egyenlő 1984-gyel, ÉS kisebb vagy egyenlő 1987-tel.

- c) Előfordulhat, hogy a szerzők között a neveket vegyesen vittük be csupa nagybetűs formában, ill. úgy, hogy csak az első betű nagybetű (pl. NAGY és Nagy). Most azonban úgy szeretnénk keresni, hogy a kis- és nagybetű beírásától függetlenül találjuk meg az összes Nagy nevű szerzőt. Ekkor a következő keresési feltétel a megfelelő:

"NAGY"\$UPPER(SZ_-)

Szavakban: a "NAGY" karaktorsor legyen része a csupa nagybetűsnek tekintett SZERZŐ (SZ_-) mezőnek. (A program valójában nem alakítja át a szerző mezők tartalmát nagybetűsre, csak a keresés szempontjából úgy tekinti őket, mintha nagybetűsek lennének.)

- d) Tegyük fel, hogy adatbázisunk kulcsszavai között szerepel mind a DOPA, mind a DOPAC rövidítéssel jelölt két kémiai vegyület. Legyünk kíváncsiak azokra a hierarchikus kulcskifejezésekre, melyekben a DOPA szerepel. Ha a menüvezérelt kereséssel próbálkoznánk, akkor a DOPAC tartalmú kulcskifejezéseket is megkapnánk, hiszen azokban is szerepel a DOPA karaktorsor. A kézi keresési módban azonban ki tudjuk zárni a DOPAC karaktersort a következő keresési feltétellel:

"DOPA"\$KULCS2.AND..NOT."DOPAC"\$KULCS2

Azaz: a DOPA karaktorsor legyen része (\$) a hierarchikus kulcskifejezés lista kulcsszómezőjének (KULCS2), ÉS (.AND.) a "DOPAC" karaktersor NE (.NOT.) legyen része ugyanannak a kulcsszómezőnek.

- e) A SPACE(N) függvény segítségével kikereshetjük azokat a cikkeket, amelyekből hiányzik a forrás (folyóirat) megadása:

FO_=SPACE(138)

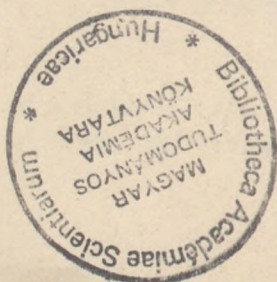
Szavakban: azokat a cikkeket keresi, melyekben a folyóirat mező (FO_-) tartalma megegyezik egy 138 üres karakterből álló karaktersorral. Itt

kihasználtuk, hogy ismertük a folyóiratmező méretét (az egyes adatbázisok felépítését a C. Függelék tartalmazza).

E. függelék

ASCII-kód szerinti sorrend

decimális ASCII-kód	karakter	decimális ASCII-kód	karakter
33	!	57	9
34	"	58	:
35	#	59	;
36	\$	60	<
37	%	61	=
38	&	62	>
39	'	63	?
40	(	64	@
41	)	65	A
42	*	66	B
43	+	67	C
44	,	68	D
45	-	69	E
46	.	70	F
47	/	71	G
48	0	72	H
49	1	73	I
50	2	74	J
51	3	75	K
52	4	76	L
53	5	77	M
54	6	78	N
55	7	79	O
56	8	80	P

decimális ASCII-kód	karakter	decimális ASCII-kód	karakter
81	Q	105	i
82	R	106	j
83	S	107	k
84	T	108	l
85	U	109	m
86	V	110	n
87	W	111	o
88	X	112	p
89	Y	113	q
90	Z	114	r
91	[	115	s
92	\	116	t
93	]	117	u
94	^	118	v
95	_	119	w
96	`	120	x
97	a	121	y
98	b	122	z
99	c	123	{
100	d	124	—
101	e	125	}
102	f	126	~
103	g		
104	h		

AKADÉMIAI KIADÓ ÉS NYOMDA VÁLLALAT

Felelős kiadó: Hazai György főigazgató

Felelős szerkesztő: Juhász Lehel

A borítót Szabadi Zoltán tervezte

ISBN 9630552442

ISSN 0238-3896

A kéziratot a TYPOT_EX GT gondozta

A kézirat lezárva: 1988. szeptember 15.

BIBLIO programcsomag

A BIBLIO egy olyan adatbáziskezelő program, amely opcionális témakör (pl: szakirodalom menedzselése) katalogizálására alkalmas. Elsősorban azok (természettudományi, társadalomtudományi kutatók, mérnökök, stb.) érdeklődésére tarthat számot, akik a munkájuk során felhasznált információkat sokféle írott forrásból szerzik be, és szeretnék ezeket a forrásokat rendszerezni, mindig naprakészen tartani.

A program a következő fő sajátosságokkal bír:

- magyar nyelvű, teljesen menüvezérelt
- használata számítástechnikai ismereteket — egy speciális programrész kivételével — gyakorlatilag nem igényel
- korlátlan számú témakör adatait (pl: szerzők, cím, folyóirat, korlátlan számú kulcsszavak, stb.) képes tárolni; korlátot csak a visszakeresési idő jelent.

Néhány ezer tételt tartalmazó „személyi” adatbázisok feldolgozására is ajánlható:

- az adatok között tetszőlegesen összetett feltétellel keresni lehet
- többféle formátumú, szövegszerkesztővel feldolgozható ill. kinyomtatható referencialista készíthető
- a kulcsszavak egymáshoz kapcsolása útján a tartalmat jobban tükröző hierarchikus kulcskifejezések képezhetők
- a kulcsszavakról ill. hierarchikus kulcskifejezésekről listák készülnek; ezekben a listákban is lehet keresni
- az adatok menüvezérelten módosíthatók, kiegészíthetők, törölhetők.

HARDVER: IBM PC/XT, AT vagy velük kompatibilis mikroszámítógép.

Garanciális szolgáltatások. Szoftverkövetés.

Igény szerinti betanítás.

